

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Elena Justin

**Pomoč in podpora otrokom pri prehodu iz matične v
rejniško družino**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2023

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Elena Justin

**Pomoč in podpora otrokom pri prehodu iz matične v
rejniško družino**

Diplomsko delo

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Ljubljana, 2023

Zahvala

Zahvaljujem se svojemu mentorju doc. dr. Srečo Dragošu za pomoč pri nastajanju diplomske naloge in strokovne nasvete.

Zahvaljujem se tudi vsem socialnim delavkam, ki so z menoj sodelovale v raziskavi.

Nazadnje se zahvaljujem tudi svoji družini, partnerju in prijateljem, ki so mi stali ob strani.

Pomoč in podpora otrokom pri prehodu iz matične v rejniško družino

Povzetek diplomskega dela

V diplomskem delu obravnavam procese podpore in pomoči otrokom pri prehodu iz matične v rejniško družino z zornega kota socialnih delavk, ki so vključene v ta proces. Zajemam oblike pomoči, ki jih otroci prejemajo pred prihodom v rejniško družino in po prihodu vanjo. Vključujem tudi doživljanje in izzive, s katerimi se otroci pri prehodu v rejniško družino soočajo. Delo z otroki predstavljam tudi v povezavi s pomembnim znanjem socialnih delavk, na katerega se opirajo, in kompetencami, ki jih posedujejo. Na začetku teoretičnega uvoda predstavljam družino, v kateri postavljam v ospredje otroka in socialno delo z družino. V nadaljevanju govorim o rejništvu s stališča zakonodaje, nato pa se osredotočam na socialno delo v rejništvu. Temu sledijo teme, povezane s pričetkom rejništva, ki se navezujejo na pripravo in spremljanje otroka ter ohranjanje njegovega glasu. V empiričnem delu opisujem kvalitativno in poizvedovalno raziskavo, v kateri sem opravila intervjuje z osmimi socialnimi delavkami, vključenimi v proces pomoči in podpore otrokom pri prehodu iz matične v rejniško družino. Merski instrument, s katerim sem zbirala podatke, so vnaprej pripravljene smernice za intervju. V raziskavi analiziram, katere strokovne naloge ima socialna delavka ob pričetku rejništva, kako otroci doživljajo prehod iz matične v rejniško družino in s katerimi izzivi se srečujejo, oblike podpore in pomoči, ki se nudijo otrokom pred in po prihodu v rejniško družino, na kakšen način se ohranja glas otroka, ki je nameščen v rejniško družino, katera znanja in kompetence morajo imeti strokovni delavci za uspešno delo v procesu pomoči in podpore otroku v rejniški družini in kje vidijo strokovni delavci, ki delajo z otroki z izkušnjo rejništva, pomanjkljivosti ter kje možnosti za izboljšavo podpore in pomoči otrokom.

Ključne besede: rejništvo, otrok v rejništvu, socialno delo z otroki, center za socialno delo

Help and support for children transitioning from their biological family to a foster family

Graduation Thesis Abstract

The diploma thesis deals with the process of supporting and assisting children as they move from their biological family to a foster home from the perspective of the social workers who participate in this process. It addresses the experiences and difficulties that kids encounter during this transition, as well as the kinds of help that kids get both before and after they enter a foster family. The work with kids is also discussed in connection to the critical skills and knowledge that social workers need to have. In the beginning of the theoretical part, a discussion of the family with an emphasis on the child within it is presented. This is followed by an outline of social work with families. In addition, the paper presents foster care, with a particular emphasis on the applicable law, and social work in foster care. This is followed by topics related to the beginning of foster care, which include preparation of the child, looking after the child, and maintaining his voice in foster care. The empirical part presents a qualitative and exploratory research conducted with eight social workers who participate in the process of helping and supporting children in the transition from their birth families to foster families. The data was gathered with the help of pre-prepared interview guidelines. In the research I analysed the professional responsibilities that social workers have at the start of foster care, the challenges that children face as they transition from their biological family to a foster family, the types of help and support that are given to children before and after entering foster care, how the child's voice is maintained while in foster care, the knowledge and competencies that social workers must possess for successful work in the field, and where do professionals who work with children with experience in foster care see shortcomings and opportunities for improving help and support to children.

Keywords: foster care, child in foster care, social work with children, social work centre

Kazalo vsebine

1. Teoretični uvod	1
1.1. Družina	1
1.1.1. Opredelitev družine	1
1.1.2. Otrok v družini	2
1.1.2.1. Stili navezanosti	3
1.1.3. Socialno delo z družino	4
1.2. Rejništvo.....	6
1.2.1. Opredelitev rejništva in zakonodaja	6
1.2.2. Socialno delo z družino v rejništvu	8
1.2.2.1. Matična in rejniška družina.....	8
1.2.2.2. Sodelovanje z matično družino v procesu rejništva.....	10
1.2.2.3. Sodelovanje z rejniško družino v procesu rejništva.....	11
1.2.2.4. Koncept individualne projektne skupine	12
1.3. Pričetek procesa rejništva	14
1.3.1. Naloge CSD ob pričetku rejništva	14
1.3.2. Priprava otroka na rejništvo.....	16
1.3.3. Spremljanje otroka po namestitvi v rejništvo	17
1.3.4. Ohranjanje glasu otroka v procesu rejništva.....	18
2. Formulacija problema	21
3. Metodologija.....	23
3.1. Vrsta raziskave	23
3.2. Merski instrument in viri podatkov	23
3.3. Populacija in vzorec	23
3.4. Zbiranje podatkov.....	24
3.5. Obdelava in analiza podatkov	25
4. Rezultati	26
5. Razprava.....	38
6. Sklepi.....	46
7. Predlogi.....	48
8. Uporabljena literatura	49
9. Priloge	53
9.1. Priloga 1: Merski instrument.....	53
9.2. Priloga 2: Odprto kodiranje	54
9.3. Priloga 3: Osnovno kodiranje.....	79

Kazalo tabel

Tabela 9.1: Intervju A.....54

Tabela 9.2: Intervju B.....58

Tabela 9.3: Intervju C.....61

Tabela 9.4: Intervju D.....65

Tabela 9.5: Intervju E68

Tabela 9.6: Intervju F71

Tabela 9.7: Intervju G.....73

Tabela 9.8: Intervju H.....76

1. Teoretični uvod

1.1. Družina

1.1.1. Opredelitev družine

Družinski zakonik (DZ, 2017, 2. člen) opredeli družino kot življenjsko skupnost otroka z obema ali enim izmed staršev ali drugo odraslo osebo, če le-ta skrbi za otroka in ima do njega obveznosti in pravice. Tomec in Hudobivnik (2012a, str. 65) navajata, da je družina več kot skupina sorodnikov, saj v njej pridobimo neprecenljive izkušnje, ki so težko zamenljive in bistvene pri odraščanju.

Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2020, str. 46) družino opredelita kot malo skupino, sestavljeno iz dveh ali več oseb s skupnimi motivi, cilji, pravili, normami in vrednotami. Te osebe imajo razmeroma trajno oblikovane vloge, ki določajo razporeditev nalog, hierarhijo moči, čustvene odnose in način sporazumevanja. Podobno pravi tudi Tomori (1994, str. 10), ki družino opiše kot organizirano celoto, ki ima definirane vloge, meje, hierarhijo, vzorce odnosov in podsisteme. Družina ima velik pomen za osebni razvoj in socializacijo otrok, saj jim posreduje sporočila in kulturne vrednote preteklih generacij (prav tam, str. 13).

Perko (2011, str. 5) meni, da se v družini oblikuje otrokova osebnost in se vsi člani družinske skupnosti v medsebojnih odnosih socializirajo, kultivirajo in individualizirajo. V njej se odigrajo najpomembnejše igre in življenjske zgodbe družinskih članov. Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2020, str. 46) dodata, da se v družini učimo vrednot, urimo sposobnosti in spoznavamo pravila.

Temeljne naloge družine navaja Rant (2008, str. 37). Kot prvo temeljno nalogo navaja biološko reproduktivno vlogo, ki vključuje skrb za ohranitev človeške vrste. Temu sledijo ekonomska, čustvena, vzgojno-izobraževalna, socializacijska in seksualna vloga.

Čačinovič Vogrinčič (1998, str. 19) doda še eno nalogo družine, in sicer, da ta na svoj način omogoči in obvlada vse razlike med osebami in ustvari skupino, ki bo zagotovila srečanje in soočenje njenih članov ter njihovo odgovornost pri tem. Družina je tisti prostor, v katerem se mora vsak posameznik naučiti preživeti. Avtorica izpostavi tudi pomembno nalogo ravnanja s konflikti, ki jih družina lahko rešuje skupaj v dogovarjanju ali pa v boju drug proti drugemu (prav tam, str. 10).

1.1.2. Otrok v družini

Družina je prvi socialni sistem, v katerem otrok biva. S svojimi lastnostmi vpliva na otrokovo osebnost skozi njegov celoten razvoj. Starši so pri tem pomembni drugi in otroku določajo svet, ki ga mora ponotranjiti, pri tem pa otrok nima izbire. V družini se dogaja otrokova primarna socializacija, v kateri se ustvari prvi otrokov svet. Takrat otrok pridobi zaupanje v pomembne druge in v to, da je svet tak, kot so ga oni opredelili (Čačinovič Vogrinčič, 1998, str. 23-24). Otrok zato še posebej v tem obdobju za razvoj rabi naklonjen odnos s pomembnimi drugimi (Križnik Novšak, 2012, str. 81).

V prvih letih otrokovega življenja nastane veliko njegovih osebnostnih značilnosti, prav tako pridobi prve čustvene in socialne izkušnje iz odnosov s posamezniki v družini, ki so mu najbližji. Poleg tega otrok v tem obdobju razvije osnovne spretnosti in zbira znanje o pomembnih življenjskih dejstvih (Tomori, 1994, str. 11).

»Otroci se naučijo zaupati zanesljivim in varnim skrbnikom, ki zagotavljajo ljubezen, meje, izpolnitev potreb in spodbujajo raziskovanje« (Kompan Erzar, Rožič in Simonič, 2011, str. 106).

Okolje, v katerem otrok raste, ima velik vpliv na njegov razvoj. Pojavljajo se razlike med otroki, ki so odraščali v varnem okolju, in tistimi, ki niso. Varno okolje je tisto, ki otroku zagotavlja notranji mir in izpolnjuje njegove potrebe, postavlja pa mu tudi meje. Starši imajo pomembno vlogo, da naučijo otroka, kako se umiriti, kar storijo tako, da predelajo otrokove negativne občutke in jih predstavijo na način, ki je sprejemljiv za otroka. Otroci, ki so varno navezani, so bolj sposobni urejanja in obvladovanja močnih čustev ter sprejemanja negativnih občutkov (Bizant, 2015, str. 19-20).

Za otroka je varna navezanost ključnega pomena zato, da znotraj sveta pridobi izkušnje, potrebne za avtonomni razvoj (Bouwkamp in Bouwkamp, 2014, str. 23).

Okolje, ki ni varno, spremljata zanemarjenost in zloraba, ki sta pogosti pri otrocih, nameščenih v rejništvo. Strokovnjaki omenjajo, da se pri otrocih, ki so odraščali v takem okolju, pojavljata dva vzorca vedenja. To sta visoka vzdraženost in disociacija, pri kateri se otrok zateče v svoj svet in tam otrpne. Takšni odzivi pa prinašajo nezaupanje otroka v svet okoli njega in občutke strahu ter obupa, saj otrok ne čuti, da bi se lahko na kogarkoli zanesel (Bizant, 2015, str. 20-21).

Večina otrok, ki ima izkušnjo z rejništvom, so tisti otroci, ki so doživeli zlorabo, zanemarjanje, travmo, bodisi zaradi smrti staršev bodisi zaradi njihove neustrezne skrbi. Tem

otrokom varno okolje družine, v katerem bi bili sprejeti, razumljeni, ljubljani, zaželeni in bi čutili pripadnost, ni bilo zagotovljeno (Kompan Erzar, Rožič in Simonič, 2011, str. 103).

1.1.2.1. Stili navezanosti

Stil otrokove navezanosti na starša in vzorci vedenja, ki se pri tem oblikujejo, igrajo pomembno vlogo pri tem, kako bo otrok v prihodnosti ravnal s seboj in z drugimi osebami (Bouwkamp in Bouwkamp, 2014, str. 23). Otroci so lahko varno ali »ne-varno« navezani (prav tam, str. 26).

Otrok, za katerega odrasli zanesljivo in ljubeče skrbijo, bo razvil varno navezanost, s tem pa tudi osnovo za zaupanje in samozaupanje. Varna navezanost je podlaga za kasnejše zadovoljujoče odnose in predstavlja vir radosti (Križnik Novšak, 2012, str. 81).

Ključnega pomena za razvoj varne navezanosti otroka je torej, da je starš čustveno razpoložljiv, sprejemljiv in angažiran. Otroci, ki so varno navezani, od starša prejema sporočilo: jaz sem v redu in ti si v redu, ker si mi na voljo, ko te potrebujem. Poleg tega imajo o sebi in svojem okolju dober občutek in zaupanje, so pozorni na svoje potrebe in potrebe drugih ljudi, poleg tega nimajo težav z navezovanjem stikov. Upajo si biti samostojni, saj zaupajo, da se bo starš vedno vrnil (Bouwkamp in Bouwkamp, 2014, str. 24-28).

Varno navezan otrok bo iskal bližino z osebo, na katero je navezan, in imel občutek, da se na to osebo lahko zanese takrat, ko bo pod stresom in ga bo le-ta takrat potolažila in zmanjšala njegovo tesnobo (Kompan Erzar, Rožič in Simonič, 2011, str. 105).

Kot »ne-varne« stile navezanosti poimenujemo ostale stile navezanosti, ki vključujejo preokupirano, plašljivo, odklonilno in ambivalentno navezanost (Bouwkamp in Bouwkamp, 2014, str. 27).

Preokupirano navezani otroci se oklepajo staršev in izražajo močno potrebo po priznanju. Starši se na tako vedenje pogosto odzovejo z zavračanjem, kar pri otrocih izzove še večje oklepanje. Otroci se počutijo manjvredne in poskušajo s strani staršev doseči sprejemanje ter si s tem pridobiti občutek lastne vrednosti. Kadar so ločeni od staršev, postanejo panični, ob njihovi vrnitvi pa se jih zopet oklenejo in so nanje jezni, ker so jih zapustili (Bouwkamp in Bouwkamp, 2014, str. 29).

Otroci, ki so navezani plašljivo, se izogibajo bližnjemu stiku zaradi strahu pred zavrnitvijo ali pred tem, da bi bili prizadeti. Zanje je starš zastrašujoč in nepredvidljiv, zato se ne morejo nikamor zateči. Ne upajo se navezati na druge ljudi in bežijo pred drugimi, saj jih doživljajo kot nedostopne, čeprav si želijo biti sprejeti. Bežijo pa tudi pred sabo in se doživljajo kot nevredne ljubezni. Ob ločitvi od staršev kažejo malo vidnih reakcij (Bouwkamp in Bouwkamp,

2014, str. 30). Otroci s to vrsto navezanosti bodo bežali pred bližino, ne bodo iskali tolažbe, zanašali pa se bodo le nase (Kompan Erzar, Rožič in Simonič, 2011, str. 107).

Odklonilno navezani otroci se kažejo kot neodvisni in neranljivi, čeprav v resnici niso takšni. Željni so podpore in pozornosti, ampak sporočajo drugače. Na ločitev od staršev se ne odzovejo, ob ponovnem snidenju pa so navidezno mirni, vendar to izogibanje pomeni le obrambo oziroma poskus, da bi potlačili svojo potrebo po bližini. So jezni in frustrirani, hkrati pa ranljivi. Upirajo se bližini in težko sprejmejo ljubezen. Nimajo stika s tem, kaj zares potrebujejo v odnosu, vendar je navzven videti, kot da znajo poskrbeti zase (Bouwkamp in Bouwkamp, 2014, str. 31).

Otroci, ki so navezani ambivalentno, hrepenijo po ljubezni in pozornosti starša, kar jih ves čas zaposluje. V enem trenutku se starša oklepajo in naredijo vse, da bi jim dal bližino, v naslednjem pa jezno pretrgajo stik, ker niso dobili, kar so iskali. Strah jih je zanemarjenosti in izgube pozornosti starša. Ko kaže, da se bo to zgodilo, se počutijo prizadete, zavrnjene, se umaknejo ali pobesnijo. Poleg tega imajo šibek nadzor nad čustvi in impulzi ter nimajo občutka za primerno distanco ali bližino. Stik z drugimi iščejo le zaradi zadovoljevanja lastnih potreb, ne zanima pa jih, kaj bi od njih potrebovali drugi (Bouwkamp in Bouwkamp, 2014, str. 33).

Otrok, ki v izkušnjah obdobja najzgodnejših let ni deležen zanesljive skrbi in spodbudnega odnosa, bo s seboj nosil sledi tega pomanjkanja. Vendar pa je pomembno, da nanje ne gledamo kot na dokončne in nepopravljive, saj se moramo spomniti tudi na to, da na otroka okolje vpliva tudi v poznejšem otroštvu in mladostništvu. To izhodišče je pomembno tudi za rejništvo, saj izkušnje otroka v rejniški družini lahko pomagajo otroku, da razvije toliko zaupanja in samozaupanja, da lahko napreduje v lastnem razvoju (Križnik Novšak, 2012, str. 82-83).

1.1.3. Socialno delo z družino

Socialno delo z družino je pomembno področje socialnega dela, ki se dogaja tako skozi delo z družino kot skozi delo s posameznikom. Cilj dela z družino je razkrivanje boljših razmer za življenje posameznika v družini ali izven nje. Družini je treba pomagati pri njenem ohranjanju, preoblikovanju ali razhodu. Gre za raziskovanje dobrih izidov za vse udeležene (Čaćinović Vogrinčič, 2008, str. 26-27). Socialno delo z družino je usmerjeno k rešitvi, pri čemer se moramo družini pridružiti tam, kjer ne vidi rešitve in je ne zmore najti (Čaćinović Vogrinčič in Mešl, 2020, str. 44).

V sodelovanju z družino so uporabniki strokovnjaki iz izkušenj, socialni delavci pa spoštljivi in odgovorni njihovi zavezniki. S strokovnjaki iz izkušenj, spoštljivi in odgovorni

zavezniki ustvarjamo želene izide (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015, str. 5). Socialni delavci se pri sodelovanju z družino opirajo na temeljne koncepte socialnega dela, kot so dogovor o sodelovanju, instrumentalna definicija problema, osebno vodenje, etika udeležnosti, perspektiva moči, ravnanje s sedanjostjo in znanje za ravnanje.

Socialna delavka v sodelovanju z družino spoznava sistem osebnih in odnosnih nalog vseh članov družine in se jim približa, sodeluje z družino kot celoto ter skupnostjo, v katero je vpeta. Na pristop sodelovanja vpliva tudi institucionalni kontekst, v katerega je vpeta socialna delavka (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2020, str. 43).

Pri delu z družino je potrebno omeniti dva koncepta, ki omogočata kompetentno delo, in sicer koncept delovnega odnosa in koncept izvirnega delovnega načrta pomoči (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 26).

Delovni odnos je tisti, ki vzpostavi pogoje za spremembe, ki jih družina potrebuje in odkriva v procesu sodelovanja. Vzpostavljanje delovnega odnosa je zato bistvena in kompleksna naloga, ki terja čas, v katerem se ustvarijo dobre izkušnje sodelovanja v procesu pomoči (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 27). Ključni sestavini delovnega odnosa sta instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev. V procesu pomoči, ki ga ustvari socialni delavec, vsak uporabnik po svoje pojasni problem, delavec pa nato poda svoje videnje. S pomočjo dialoga in sodelovanja udeleženi soustvarjajo svojo prisotnost v oblikovanju rešitve, pri čemer se vzpostavlja delovni odnos, ki zahteva spoštovanje osebne izkušnje posameznika (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015, str. 10).

Izvirni delovni projekti pomoči se soustvarjajo v delovnem odnosu in vključujejo dve ravni dela z družino. Delo na dveh ravneh je značilnost procesov podpore in pomoči družini. Prva raven je raven soustvarjanja rešitev oziroma raven v delu pogovora, ki je usmerjen v reševanje problema. Delo na drugi ravni pa zajema tudi družinsko dinamiko, v kateri raziskujemo spremembe, ki jih družina potrebuje na poti soustvarjanja rešitev. Je delo na razvidnosti in ozaveščenosti v družini. Pri razvidnosti gre za odkrivanje, poimenovanje in izpostavljanje psihodinamičnih procesov v družini. Razvidno je vse tisto v družini, s čimer se je možno spoprijeti, se soočiti in za kar je možno prevzeti odgovornost in o tem komunicirati. Ozaveščenost pa pomeni, da družina stopa v obdobje intenzivnega iskanja rešitev, samoizpraševanja in mobilizacije za spremembe (Čačinovič Vogrinčič, 2016, str. 23-28).

Socialna delavka je vedno osredotočena na sodelovanje, s katerim bo krepila moč družine, pri čemer mora družini nuditi podporo tako, da bo lahko uveljavila pravice, ki ji pripadajo (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2020, str. 43).

Bouwkamp in Bouwkamp (2014, str. 214) definirata krepitev moči družine, pri čemer se krepitev moči lahko nanaša na posameznika, njegovega partnerja oziroma starša in celotno družino. Krepitev moči posameznika opredelita kot izboljšanje uporabnikove sposobnosti za reševanje težav in njegove zmožnosti, da bo poskrbel za svoje zdravje, počutje ter izboljšal svoje delovanje na življenjskih področjih, ki so tega potrebni. Nadaljujeta z definiranjem krepitve moči partnerja oziroma starša, kar zanju pomeni povečanje sposobnosti partnerja za reševanje težav, kar vodi v dobro počutje v odnosu z uporabnikom. Nazadnje opredelita še krepitev moči družine, pri katerem izpostavita pomembnost povečanja sposobnosti mreže posameznikov, da bodo skrbeli za zdravje in dobro počutje drug drugega.

O konceptu krepitve moči spregovori tudi Videmšek (2008, str. 216). Navaja, da v praksi socialnega dela krepitev moči pomeni, da imajo uporabniki možnost izraziti svoje potrebe, raziskati svoje potencialne vire moči in prevzeti nadzor nad svojim življenjem. Ključnega pomena pri krepitvi moči je, da so spremembe mogoče, saj imajo ljudje sami možne rešitve, pri tem pa je naloga socialnega delavca, da jih usmerja in podpira pri odkrivanju le-teh. Dragoš idr. (2008) krepitev moči opredelijo takole: »V tem smislu lahko krepitev moči razumemo kot teoretsko in veščinsko prizadevanje za prerazporeditev moči uporabnikov socialnih storitev v smeri večje avtonomije v njihovega življenja« (str. 38). Omenijo različne načine ravnanja z viri moči v smeri krepitve moči uporabnikov, in sicer aktiviranje obstoječih virov, kreiranje novih virov, povečanje dostopnosti virov, redistribucijo virov in mediacijo (Dragoš idr., 2008, str. 38-39). V rejništvu je pomembno, da krepimo moč otroka, matične in rejniške družine.

1.2. Rejništvo

1.2.1. Opredelitev rejništva in zakonodaja

Rejništvo je posebna oblika varstva in vzgoje otrok, ki so nameščeni v rejniški družini in zaradi različnih vzrokov ne morejo bivati v matični družini. Namen rejništva je, da se otrokom omogoči zdrava rast, izobraževanje, skladen osebni razvoj in usposabljanje za življenje in delo (Ministrstvo za javno upravo, 2021). Rejništvo je pomemben ukrep, s katerim država zaščiti otroka tako, da poseže v pravice staršev (Kuzmanič Korva, 2012, str. 5).

V Republiki Sloveniji rejništvo urejata Družinski zakonik in Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti, ki ju dopolnjuje Pravilnik o pogojih in postopkih za izvajanje rejniške dejavnosti, v delo na področju rejništva pa socialno delo vključuje tudi druge zakone, kot sta Zakon o socialnem varstvu in Zakon o preprečevanju nasilja v družini. Za področje rejništva sta prav

tako pomembna pravna dokumenta Konvencija o otrokovih pravicah, katerega podpisnica je tudi Republika Slovenija in Ustava Republike Slovenije.

Ustava Republike Slovenije zavezuje našo državo, da izpolnjuje ustavna določila, ki opredeljujejo pravice otrok. Mednje spada tudi opredelitev, da otroci brez staršev oziroma brez ustrezne družinske oskrbe uživajo posebno varstvo države (URS, 1991, 56. člen).

Družinski zakonik rejništvo opredeli kot posebno obliko varstva otrok, ki potrebujejo oskrbo in vzgojo s strani oseb, ki niso njihovi starši (DZ, 2012, 10. člen). Podobno ga opredeli Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti, ki pravi: »Rejništvo je posebna oblika varstva in vzgoje otrok, nameščenih v rejniško družino na podlagi zakona, ki ureja družinska razmerja ali drugega zakona in je namenjeno otrokom, ki začasno ne morejo prebivati v biološki družini« (ZIRD, 2002, 2. člen).

Konvencija o otrokovih pravicah države podpisnice zavezuje k zavedanju, da je za otrokov skladen razvoj osebnosti ključnega pomena, da odrasča v družinskem okolju, polnem sreče, razumevanja, ljubezni (Tomec, 2012, str. 20). V 20. členu Konvencija opredeli rejništvo kot eno izmed nadomestnih skrbi države, ki jo je v skladu s svojo notranjo zakonodajo dolžna zagotoviti otroku, ko je le-ta začasno ali za stalno prikrajšan za svoje družinsko okolje ali če ni otroku v korist, da bi v tem družinskem okolju ostal. Določi tudi, da mora država pri tem upoštevati otrokovo etnično, kulturno, jezikovno in versko poreklo (KOP, 1989, 20. člen). Določilom Konvencije sledi tudi Družinski zakonik, saj je v njem zapisano, da center za socialno delo izvede takojšnji odvzem otroka staršem, če je otrok hudo ogrožen oziroma bivanje v družini ni v njegovo korist ter ga namesti drugam. Kot eno izmed možnosti nadomestne skrbi navaja tudi rejništvo (DZ, 2017, 167. člen).

»Center za socialno delo ima dolžnost, da določi ustrezne kandidate za izvajanje rejniške dejavnosti in nadzoruje izpolnjevanje rejniške pogodbe« (Gajšek, 2011, str. 379).

Rejništvo je zasnovano kot začasen ukrep, ki se odzove na krizo, ko se le-ta pojavi v življenju otrok. Zato je pričakovano, da se bodo otroci vrnili v matično družino ali pa bodo našli svoj stalni dom pri sorodnikih ali preko posvojitve (Barbell in Freundlich, 2001, str. 5). Tudi v slovenski zakonodaji s področja rejništva je namestitev otroka v rejniško družino opredeljena kot začasen ukrep. V sami definiciji rejništva začasnost navaja Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD, 2002, 2. člen), Družinski zakonik pa v skladu s tem naloži centru za socialno delo nalogo, da z namestitvijo otroka v rejniško družino začne projekt podpore in pomoči celotni družini, da se odpravijo razlogi za odhod otroka v rejništvo (DZ, 2017, 236. člen).

Nekateri otroci kljub temu ostanejo v rejništvu za daljša obdobja, pri čemer marsikateri v tem času že odrastejo in se osamosvojijo (Barbell in Freundlich, 2001, str. 5). Na to opozori

tudi Gajšek (2011, str. 379), ki pravi, da je v praksi rejništvo dolgotrajen ukrep in otroci v rejniških družinah ostanejo tudi po več let.

Hudobivnik in Tomec (2012a, str. 66-68) ugotavljata, da so otroci v rejniško družino nameščeni iz različnih razlogov. Skupno jim je to, da njihovi starši niso bili sposobni ali pa niso znali zagotoviti ustrezne oskrbe, ki bi otrokom omogočila zdrav razvoj. Avtorici med razlogi za namestitve v rejniško družino najbolj poudarita različne zasvojenosti, med katerimi najbolj izstopa zasvojenost z alkoholom in s tem povezan življenjski stil, povečuje pa se tudi delež otrok, katerih starši so zasvojeni z ostalimi drogami. V nadaljevanju omenita tudi otroke, ki pridejo v rejništvo zaradi staršev, ki so vključeni v psihiatrično obravnavo, staršev, ki ne zmorejo poskrbeti za otroke zaradi zaostanka v razvoju, staršev s hudimi motnjami vedenja ali slabim zdravstvenim stanjem, v manjšem številu pa se kot razlog za rejništvo pojavi spolna zloraba ali nasilje v družini.

Rejništvo se zaključi, ko ni več razlogov, zaradi katerih je bil otrok nameščen v rejništvo. Razlogi največkrat prenehajo s polnoletnostjo otroka, lahko pa tudi prej, če je otrok sposoben za samostojno življenje. Rejništvo se lahko zaključi tudi s posvojitvijo otroka, njegovo smrtjo ali sklenitvijo zakonske zveze (Gajšek, 2011, str. 380).

1.2.2. Socialno delo z družino v rejništvu

1.2.2.1. Matična in rejniška družina

Na osnovi zakonodaje o varstvu otrok, določene v Ustavi Republike Slovenije, je država dolžna zavarovati otrokovo korist in s tem poseči v pravice staršev. Otrok v rejništvu ima dve družini. Prva je matična, v kateri zaradi različnih razlogov ne more bivati, vendar ima z njo stike in starši delno skrbijo zanj. Druga je rejniška, v kateri otrok živi (Gajšek, 2011, str. 379). Rejniški sistem torej oblikujejo otrok, matična in rejniška družina ter socialni delavec (Meolic, 2019, str. 47).

Družinska izkušnja je zelo pomemben del življenja vsakega človeka. V družini, ki je otroku varna in razvidna skupina, se najlažje zagotavljajo otrokove temeljne psihološke pravice (Tomec in Hudobivnik, 2012a, str. 65). Tomori (1994, str. 5) družino opisuje kot kraj, v katerem oseba doživlja tako največje veselje kot tudi razočaranje. Za nekatere je družina vir moči, za druge pa je izčrpavajoča. V njej lahko posameznik doživi najhujše izgube in dobi najdragocenejša darila.

Gabi Čačinovič Vogrinčič (2008, str. 107-108) matično družino opredeli kot družino, v kateri je bil otrok rojen in je v njej bival, dokler družina ali drugi niso ugotovili, da otroku ne zagotavlja primernih pogojev za rast in razvoj. Takrat v sodelovanje z družino vstopi center za socialno delo.

Odločitev za rejništvo vedno spremlja načrt sodelovanja z matično družino skupaj z delovnim projektom podpore in pomoči, usmerjenim v spremembe. Stik z matično družino se z odhodom otroka iz nje ne prekine, ampak se nadaljuje, pri čemer je potrebno otroka, ki se znajde med dvema družinama, vselej varovati in podpreti (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2020, str. 135).

Rejniška družina je drugačna kot matična in razlikovanje med tema dvema družinama je nujno potrebno tako za obe družini kot tudi za otroka in vse ostale vključene. To razlikovanje pomeni, da ima vsaka družina svoje norme, pravila, cilje, vloge, način komuniciranja, hierarhijo moči itd. Razlike moramo znati razbrati in jih raziskati, pomembno pa je tudi, da o njih spregovorimo in jih ne prikrivamo (Tomec in Hudobivnik, 2012a, str. 65).

Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD, 2002, 2. člen) opredeli rejniško družino kot družino, v kateri se izvaja rejniška dejavnost in je sestavljena iz rejnika in vseh tistih, ki z rejnikom prebivajo. Rejniška družina je tista, ki je pripravljena in hkrati sposobna sprejeti otroka, ki potrebuje varstvo, pomoč in oskrbo. Zelo pomembno je, da razume potrebe otroka in mu lahko nudi ustrezno pomoč, hkrati pa mora znati tudi sprejeti otrokove biološke starše, kar je tudi njegova naloga (Mali, 2008, str. 115).

Gajšek (2011, str. 179) navaja, da rejniška družina skrbi za otrokovo vzgojo, oskrbo in šolanje, ga uči, kako se prevzame odgovornost zase, mu pomaga pri vzdrževanju stikov z njegovo matično družino in pri osamosvajanju. Žiberna (1998, str. 179) se strinja, da rejniška družina skrbi za otrokovo ustrezno vzgojo in oskrbo ter ga pripravlja na samostojnost, doda pa tudi, da se otrok nauči sporazumevati, spoštovati pravila in upoštevati meje. Mali (2008, str. 123) doda še, da otrok s prihodom v rejništvo spoznava življenjski svet rejniške družine in se uči novega odnosa do življenja. Rejniška družina otroka uči živeti drugače, kot je bil navajen doslej.

Od rejniške družine se pričakuje, da jo sestavljajo t. i. odgovorni odrasli, ki imajo veliko kompetenc na področju razumevanja otrok, zlorab in travm, saj otroci, ki pridejo v rejniško družino, potrebujejo kakovostno družinsko okolje z odraslimi osebami, ki so skrbne, spoštljive in ljubeče do njih (Zaviršek, 2012, str. 13). Otroci v rejniški družini tako izkusijo ljubezen in nadomestijo pomanjkanje, pridobijo pa tudi zaupanje, spoštovanje in nove moči (Rakar idr., 2010, str. 6).

1.2.2.2. Sodelovanje z matično družino v procesu rejništva

Z začetkom življenja otroka v rejniški družini se začne tudi projekt podpore in pomoči matični družini, da bi zmogla premagati, spremeniti ali omiliti okoliščine, ki so pripeljale do izločitve otroka iz družine in namestitve v rejništvo (Rakar idr., 2010, str. 64). Za vse udeležene v projektni skupini je sodelovanje matične družine izjemnega pomena, zato je pomembno, da se le-tej pridružimo, raziskujemo podrobnosti življenjske situacije, iščemo vire in delamo na dobrih izidih (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 103).

Sodelovanje z matično družino je usmerjeno v pomoč družini, da izboljša življenjske pogoje, samo delovanje družine in uvede spremembe v svojem ravnanju, kar je v korist otroku v rejništvu in drugim članom družine, saj obljublja vrnitev otroka v primarno okolje (Maj, 2012, str. 109).

Maj (2012, str. 116-117) opisuje faze strokovnega dela z matično družino. Prva faza vključuje soočenje staršev z odločbo o namestitvi otroka v rejništvo in strokovnimi ugotovitvami. V drugi fazi strokovna delavka sooči starše z osnutkom načrta dela in matično družino povabi k sodelovanju in predložitvi predlogov. V tej fazi je potrebno staršem jasno povedati, kaj bodo morali spremeniti v svojem delovanju, da se bo otrok lahko vrnil k njim oziroma kakšno bi moralo biti življenje v družini, ki bi bilo za otroka primerno. V tretji fazi se izdelava osnutek načrta dela z družino, ki ga v nadaljevanju dokončno izdelamo. V četrti fazi matične starše motiviramo za izboljšanje delovanja in iskanje pomoči, pri čemer jim ponudimo svoje posredništvo pri dogovarjanju za pomoč v ostalih organizacijah. Peta faza je namenjena dogovoru o sodelovanju z matično družino in vključevanje le-te v rejniški sistem. To vključuje dogovarjanje za pogovore na centru za socialno delo, sodelovanje z rejniško družino, sodelovanje na sestankih individualne projektne skupine, stike z otrokom in opravljanje vloge skrbnika. Temu sledi šesta faza oziroma priprava matične družine na prvi sestanek individualne projektne skupine. V sedmi fazi se osredotočimo na neposredno pomoč družini glede na vrsto in obseg pomoči, ki jo potrebuje, in jo po potrebi napotimo tudi k drugim izvajalcem pomoči. V okviru osme faze spremljamo spremembe v družini. To storimo med pogovori na centru za socialno delo, obiski na domu in iz drugih virov pomoči. O svojih ugotovitvah v sodelovanju z matičnimi starši strokovni delavec poroča na sestankih individualne projektne skupine. V zadnji fazi poteka priprava družine na vrnitev otroka. V tej fazi postopoma povečujemo obseg stikov z otrokom, sklenemo nov dogovor o sodelovanju z družino po koncu rejništva in se dogovorimo o stikih otroka z rejniško družino, če je to v njegovo korist.

Vrnitev v matično družino ni edini cilj rejništva, je pa možen in želen izid. Želeni izidi so tudi sodelovanje med rejniško in matično družino, reševanje preprek v matični družini, ki so pripeljale do rejništva ter krepitev sposobnosti matične družine za varovanje otroka. Prav tako je želen izid to, da se krepí otrokovo moč na različnih področjih njegovega življenja (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2020, str. 136). V sodelovanju z matično družino je kakršnakoli izboljšava življenjskih razmer in okrepljena moč družine pomembna in v korist otroku (Škerlj, 2012, str. 126).

1.2.2.3. Sodelovanje z rejniško družino v procesu rejništva

Rejniki so videni kot sodelavci centrov za socialno delo, saj je njihova vloga soustvarjanje opore otroku. Pri tem je pomembno, da imajo dovolj znanja, da otroku omogočijo pridobivanje dobrih izkušenj, ga socialno okrepijo, sprejemajo in nudijo izkušnjo spoštovanja (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 110).

Rejniška družina mora imeti pri skrbi za otroka zagotovljeno pomoč centra za socialno delo. Delo socialne delavke z rejniško družino obsega vključevanje članov rejniške družine in otroka v rejništvo, pomoč in učenje ravnanja iz etike udeležnosti in perspektive moči ter sodelovanje pri reševanju različnih težav, kot so na primer konflikti med rejniško in matično družino. Poleg tega mora skrbeti za to, da je seznanjen z razmerami v rejniški družini in o tem, kaj se dogaja z otrokom. Pomembno je, da je z rejniško družino stalno v stiku (SCSD, 2022, str. 65).

V okviru procesa rejništva se s strani socialne delavke izvajajo redni obiski otroka v rejniški družini. Obiski imajo več pomenov, kot je na primer ohranjanje stikov z otrokom in pomoč ter podpora rejnikom. Namen pa je tudi, da se preverja, ali je za otroka ustrezno poskrbljeno, saj se na to zaradi vzpostavljanja prijateljskih odnosov z rejniki pogosto pozablja. Kljub temu to ostaja glavni namen obiskov na domu (Thomas, 2005, str. 127). Dober odnos med rejniki in socialnimi delavkami je torej v procesu rejništva ključnega pomena. Rejniki pri socialnih delavkah najbolj cenijo zanesljivost, k čemur spada že vračanje telefonskih klicev in obisk v terminu, ki je bil dogovorjen, prav tako cenijo prijaznost in uporabno praktično znanje (prav tam, str. 118).

Tomec in Hudobivnik (2012b, str. 100) naštejeta še nekaj nalog strokovne delavke v okviru sodelovanja v procesu rejništva:

- spremljanje otrokovega razvoja,
- izpolnjevanje obveznosti v rejniški pogodbi, torej obiski na domu, pogovori na centru za socialno delo, obiski v šoli, sodelovanje z drugimi institucijami, itd.,

- nudenje pomoči družini pri razreševanju težav in urejanju pomembnih zadev za otroka,
- skupno načrtovanje ciljev in spremljanje le-teh,
- prizadevanje za vzpostavitev varnega prostora za vse udeležene.

Vloga socialne delavke je tudi, da rejnikom daje možnost, da sodelujejo v individualnih projektnih skupinah v enakopravnem položaju z drugimi strokovnimi delavci. Pomembno je, da je rejnik dejaven pri načrtovanju otrokovega življenja, saj je on tisti, ki najbolje pozna otroka in njegove želje, strahove, skrbi, potrebe (Mali, 2008, str. 116).

1.2.2.4. Koncept individualne projektne skupine

Center za socialno delo je ustanova, ki jo rejniški sistem nujno potrebuje, saj zagotavlja kakovost in pogoje za ohranjanje sistema individualnih projektnih skupin in skupine strokovnjakov, ki sodelujejo v procesih pomoči ter podpore (Rakar idr., 2010, str. 68).

Naloga centra za socialno delo v procesu rejništva je spremljanje rejniške dejavnosti, pri tem pa stalno sodelovanje z rejniško družino, otrokom in njegovo matično družino (Rejništvo, b. d.). Prav tako je s strani socialne službe pomembna podpora vsem udeležnim, še zlasti pri medsebojnem sodelovanju z namenom, da ustvarimo okoliščine, v katerih se bo otrok počutil tako varno, da bo zmožen napredovati (Križnik Novšak, 2012, str. 80). Socialni delavec pri tem poskrbi za soustvarjanje procesa pomoči, v katerem udeleženi v problemu raziskujejo svoj delež v rešitvi in vanj vstopijo s svojimi definicijami problema (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015, str. 10).

Individualna projektna skupina neposredno spremlja otroka v rejniški družini, poleg tega pa načrtuje primerno obravnavo otroka. Za vsakega otroka izdelava individualni načrt, ki je prilagojen starosti otroka, njegovi razvojni stopnji in potrebam ter zagotavlja otrokovo celostno obravnavo. Načrt se skozi proces podpore in pomoči po potrebi dopolnjuje in spreminja (ZIRD, 2002, 36. člen). Poleg tega je načrt zastavljen interdisciplinarno. Ne spremlja torej le otrokove namestitve v rejništvo in sodelovanja z njegovo biološko družino, vendar se posveča tudi ostalim vidikom njegovega življenja, kot so zdravje, šolanje, poklicno usposabljanje, počutje, življenje v rejniški družini, čustveni razvoj, vedenje, odnosi, stiki s starši in oblikovanje otrokove identitete (SCSD, 2022, str. 63).

Delo z rejniškim sistemom se izvaja v skladu s sodobnimi teoretskimi koncepti socialnega dela, pri čemer socialni delavci uporabljajo različne metode in spretnosti učinkovitega socialnega dela. To so individualno delo, kamor spadajo svetovalni pogovori, terensko delo, kamor spadajo obiski v rejniški družini, projektno, skupinsko in skupnostno delo (Tomec, 2012,

str. 21). Tudi Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti (ZIRD, 2002, 38. člen), poleg dela v okviru projektne skupine, nalaga centru za socialno delo spremljanje otroka z obiski na domu, pogovori na centru, obiski v šoli in sodelovanjem z drugimi ustanovami.

Socialno delo v procesu rejništva pomeni delo s celotnim sistemom vseh udeležениh oziroma delo v individualni projektni skupini, ki jo Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti vključuje kot zahtevan način dela v rejništvu (ZIRD, 2002, 35. člen). V okviru le-te poteka sodelovanje in delo med socialno delavko, matično družino, rejniško družino ter otrokom v rejništvu. Po potrebi se vanjo vključijo tudi druge, otroku pomembne osebe, kot na primer učitelj, šolska psihologinja, sošolci, prijatelji. Oblikuje se za vsakega otroka posebej, in sicer že v procesu odločanja o najboljši obliki pomoči. V individualni projektni skupini udeleženi soustvarjajo izvirne projekte pomoči, znotraj katerih se dogajajo pogovori in dogovori v procesu, ki traja (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 100-103).

Oblikovana skupina se srečuje v skladu z dogovori. Vendar pa se tako Bole Finžgar (2008, str. 132) kot Čačinovič Vogrinčič (2008, str. 101) strinjata, da to ne sme biti enkratni dogodek v letu. Čačinovič Vogrinčič (prav tam) poudarja, da v zakonu ni določeno, kako pogosto naj bi se projektna skupina zbrala. Glede te ohlapnosti v zakonu izraža skrb, saj lahko to onemogoči uspešno delo, če odločitve o tem prevzamejo strokovnjaki, ki ne poznajo socialnega dela v rejništvu. Dodaja tudi, da morajo procesi v projektni skupini teči iz meseca v mesec. Bole Finžgar (2008, str. 132) pa meni, da se mora individualna projektna skupina nujno srečati ob namestitvi otroka v rejništvo, nato naj se prve tri mesece sreča enkrat na mesec, po tem pa na vsake tri mesece. Poleg tega navaja, da se lahko po tretjem mesecu sestane v ožjem krogu, v polni zasedbi pa vsaj enkrat na leto.

Najpomembnejše mesto v skupini ima otrok, zato moramo biti še posebej občutljivi za to, da varujemo prostor za otrokove besede (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 103). Ključnega pomena je, da ima otrok ob sebi nekoga, ob katerem se počuti varno in mu zaupa, da od njega dobiva podporo in pomoč, je informiran na njemu razumljiv način ter ima priložnost soodločati (Meolic, 2019, str. 47). Individualna projektna skupina deluje v najboljšo korist otroka, kar obsega otrokovo zdravje, njegov čustveni razvoj, njegovo vedenje, družinske, družbene in vrstniške odnose, skrb zase, otrokovo identiteto, izobraževanje, poklicno usposabljanje ter družbeni vtis (Žiberna, 1998, str. 380).

Naloga socialne delavke s centra za socialno delo je, da vzpostavi delovni odnos z vsemi udeleženi, s tem pa zagotovi vsakemu članu, da se ga upošteva. Odgovorna je za to, da v dogovoru o sodelovanju pojasni koncept soustvarjanja in instrumentalne definicije problema, s katero se oblikuje delež vsakega udeleženega v projektu (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 102).

Avtorici Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2020, str. 142) dodajata, da je individualna projektna skupina smiselna le takrat, ko se zagotavlja raziskovanje iz instrumentalne definicije problema in soustvarjanje dogovorov. Odgovornost socialne delavke pa je, da so pri tem udeleženi vsi člani skupine.

Socialna delavka je odgovorna za to, da povezuje in usklajuje projektno skupino tako, da delo poteka v skladu z etiko udeležенosti, nihče torej nima zadnje besede, temveč se pogovor nadaljuje. Socialna delavka ima vlogo koordinatorja za sodelovanje med institucijami (Škerlj, 2012, str. 127). V procesu pomoči je ključna zavzeta komunikacija, ki uporabniku omogoči samospoštovanje in odkrivanje lastnih virov moči, zato je pomembno, da socialna delavka ravna v skladu s perspektivo moči. Uporabniku pomaga odkriti, olepšati, raziskati in izkoristiti moč in vire, dosežati cilje in uresničiti sanje. V medsebojnem sodelovanju iščeta dobre izide, se sprašujeta o sanjah, upanju, virih moči, opori v skupnosti in dobrih izkušnjah iz preteklosti (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015, str. 12-13).

1.3. Pričetek procesa rejništva

1.3.1. Naloge CSD ob pričetku rejništva

Pred samo namestitvijo otroka v rejništvo ima strokovna delavka na tem področju naloge, ki obsegajo delo s kandidati za rejnike. Sama namestitev otroka v rejniško družino se začne z iskanjem primerne rejniške družine za določenega otroka. Temu sledi pogovor z rejniško družino. Pri tem strokovna delavka opravi obisk na domu rejniške družine in preveri trenutno situacijo rejniške družine in motivacijo za sprejem otroka. Socialna delavka predstavi otrokovo življenjsko stanje, njegove potrebe in matično družino ter ugotavlja, ali bo rejniška družina primerna za otroka in bo zmogla zadovoljiti njegove potrebe (SCSD, 2022, str. 61).

Strokovna delavka opravi pogovor tudi z matičnimi starši in otrokom. Pri tem pripravi starše in otroka na namestitev v rejniško družino s tem, da rejniško družino predstavi in skupaj z njimi načrtuje namestitev. Ne sme pozabiti tudi na odkrivanje virov pomoči staršem in otroku (SCSD, 2022, str. 61).

Socialna delavka skupaj z rejniško družino preveri, ali so urejene vse formalnosti v zvezi z otrokom, kot so dokumenti, vpis v vrtec ali šolo, izbira pediatra, ipd., oziroma se dogovori, kdo bo v naslednjih dneh to uredil. Preveri tudi, ali je prostor za sprejem otroka ustrezno pripravljen. Skupaj se dogovorijo, kako bo potekalo sodelovanje na začetku, kaj bo družina potrebovala,

kako bo socialna delavka zanj dosegljiva, kakšno pomoč bo potrebovala in koliko ji lahko to zagotovi (Tomec in Hudobivnik, 2012b, str. 99).

Naslednji korak je spoznavanje rejniške in matične družine. Oblikuje se tudi individualna projektna skupina in se dogovori o delitvi pravil in odgovornosti med centrom za socialno delo, rejniško ter matično družino (SCSD, 2022, str. 62).

Pri sami namestitvi otroka v rejniško družino je pomembno poskrbeti za to, da je otrokova stiska čim manjša, poskrbeti pa je potrebno tudi za otrokove osebne stvari, kot so oblačila, obutev, šolske potrebščine, osebni dokumenti, igrače, idr. (SCSD, 2022, str. 62).

Pomembna naloga je tudi sklenitev rejniške pogodbe, v kateri je določen obseg oskrbe otroka, pravice in obveznosti pogodbenih strank, višina in način plačevanja rejnine, način in rok prenehanja rejniške pogodbe in morebitne posebnosti rejništva (SCSD, 2022, str. 62). Rejniška pogodba se sklene z nosilcem dovoljenja za izvajanjem rejniške dejavnosti, pomembno pa je tudi, da je pri sami sklenitvi prisoten tudi zakonec oziroma zunajzakonski partner (Tomec in Hudobivnik, 2012b, str. 100).

Kmalu po namestitvi otroka v rejništvo je potrebno opraviti pogovor z rejniško družino in otrokom. Znotraj tega pogovora se socialna delavka pozanima o tem, kako so tekli prvi dnevi življenja z otrokom, prav tako pa socialna delavka nudi pomoč pri sooblikovanju skupnega življenja, reševanju morebitnih težav in sodelovanju z otrokovo matično družino. Ta pogovor izkoristimo tudi za sklenitev dogovora o sodelovanju in koncepta individualne projektne skupine, pogovorimo pa se tudi o možnostih pomoči, podpore ter sodelovanju s centrom za socialno delo (SCSD, 2022, str. 63).

Individualna projektna skupina se prvič sestane v čim krajšem času, in sicer najpozneje en mesec po namestitvi otroka v rejništvo. V začetku namestitve se projektna skupina sestaja pogostejše, pozneje pa se sestaja glede na konkretne dogovore. Individualna projektna skupina izdelava individualni načrt izvajanja rejništva (SCSD, 2022, str. 63).

Po otrokovi namestitvi je naloga socialne delavke tudi, da pomaga rejniški družini pri reševanju različnih težav, pri čemer največkrat potrebuje pomoč pri:

- urejanju začasnega bivališča otroku v času bivanja v rejniški družini,
- urejanju zdravstvenega zavarovanja otroka,
- urejanju bolniškega dopusta za nego otroka v rejništvu, ki pripada rejniku, ki opravlja rejniško dejavnost kot poklic za polovični delovni čas, preostali del pa je zaposlen drugje,
- urejanju bolniškega dopusta rejniku, ki opravlja rejniško dejavnost kot poklic,

- urejanju porodniškega dopusta in dopusta za nego in varstvo otroka rejniku, ki ima v rejništvu otroka do enega leta starosti,
- urejanju poklicnega rejništva,
- urejanju upokojitve rejnika oziroma rejnice.

(povzeto po Tomec in Hudobivnik, 2012b, 101-103)

1.3.2. Priprava otroka na rejništvo

Otroci z izkušnjo rejništva navajajo več situacij, ki bi jim bilo glede na lastne izkušnje potrebno nameniti pozornost med samim prehodom v rejniško družino. Omenjali so pomembnost časa priprave na odhod, zagotavljanja informacij v času prehoda, poznavanja rejniške družine, osebne komunikacije in podpore socialne delavke ob prihodu v rejniško družino. Otroci so večkrat navedli tudi svojo potrebo po sočutju in razumevanju v težkem odboju prehoda (Mitchell, Kuczynski, Tubbs in Ross, 2010, str. 184).

Naloga vseh udeležениh strokovnjakov je, da zagotovijo otroku, ki je vstopil v rejništvo, korak k boljšemu življenju. Premestitev otroka iz matične v rejniško družino mora biti zanj prehod v okolje, ki mu bo omogočalo čustveno in kognitivno rast s pomočjo odraslih, od katerih bo prejel podporo, spoštovanje, pomoč in osredotočenost na njegove potrebe. Otrok bo v rejniški družini dobil priložnost za otroštvo, ki je pri matični družini ni imel, saj bo ob dovolj močni podpori razvil avtonomijo, dobro samopodobo in spretnosti. Izjemno pomembno je, da rejništvo ne postane še ena slaba izkušnja za otroka (Zaviršek, 2012, str. 13).

Prehod otroka iz matične družine v rejniško je zanj zelo stresen. Pri tem je bistvenega pomena, da se z njim pogovorimo in ga pripravimo na spremembe, ki se bodo zgodile (Tomec in Hudobivnik, 2012a, str. 72) oziroma prehod načrtujemo. Na ta način bo odhod iz družine manj stresen, saj bo v sodelovanju z nami pridobil neko pozitivno izkušnjo (Mihorič, 2018, str. 38).

Vsakemu otroku, ki vstopa v rejništvo, je dodeljena socialna delavka, ki je odgovorna za izbiro rejniške družine glede na njegove otroka, prav tako pripravo otroka, njegove starše in družino na namestitev otroka v rejništvo. Ona tudi spremlja otroka v rejništvu, izdela načrt izvajanja rejništva in sprejema druge pomembne odločitve v povezavi z otrokom (Tomec in Hudobivnik, 2012a, str. 71).

Tomec in Hudobivnik (2012a, str. 71) pišeta o tem, kako bi v idealnih razmerah potekala priprava otroka na rejništvo s strani socialne delavke. Avtorici sprva pišeta o tem, mora otrok imeti možnost, da najprej spozna socialno delavko in z njo vzpostavi odnos. Socialna delavka

naj se otroku predstavi in mu razloži svojo nalogo, preveri naj tudi otrokovo razumevanje namena obravnave ter njegove želje, pričakovanja.

Avtorici poudarita, da je otroku potrebno razložiti, kakšen je razlog odločitve za rejništvo, mu dati čas in priložnost, da razume, kaj se bo z njim dogajalo ter zakaj. Pomembno je, da otroku dovolimo, da izrazi vsa svoja čustva in težave ter mu pokažemo, da ga razumemo. Pogovor z otrokom, če se le da, opravimo brez navzočnosti staršev (Tomec in Hudobivnik, 2012a, str. 71-73).

V nadaljevanju avtorici priporočata, da otrok že pred prihodom spozna rejniško družino, si ogleda prostore, v katerih bo živel, se seznani s pravili in življenjskim slogom družine, saj s tem olajšamo njegov strah in negotovost. Poleg tega lahko to storimo tudi s spodbujanjem sodelovanja z otrokovimi starši, kar pomeni, da omogočimo srečanje med starši, otrokom in rejniško družino. Starše zaprosimo za čim več pomembnih informacij o otroku, prav tako je pomembno, da pripravimo otrokove najljubše predmete, oblačila, slike družinskih članov ipd., kar mu bo pomagalo pri ohranjanju domačnosti ter olajšalo prehod iz ene družine v drugo. Sodelujemo tudi pri pripravi otrokove nove sobe, njegovega kotička in ga spodbudimo k sodelovanju pri tem, pomembno pa je tudi spoznavanje novega šolskega okolja ali vrtca ter spoznavanje drugih otrok z izkušnjo rejništva (Tomec in Hudobivnik, 2012a, str. 73-74).

Ob prehodu iz matične v rejniško družino in v sami rejniški družini otroci doživljajo različna čustva. Pomembno je, da otroku pustimo, da jih doživlja in smo mu na voljo za pogovor o tem (Mihorič, 2018, str. 37-38). Čustva ob izgubi družine, ki jih otroci doživljajo, so pri vsakem različna, nekatera pa so skupna skoraj vsem otrokom. To so žalost, jeza, strah, krivda, zanikanje in sram (Tomec in Hudobivnik, 2012a, str. 72).

1.3.3. Spremljanje otroka po namestitvi v rejništvo

V prvih dneh življenja otroka v rejniški družini so obiski strokovnih delavk izjemno pomembni. S tem otrok dobi potrditev, da smo prisotni in je deležen naše skrbi. Otrok dobi zagotovilo, da ga spremljamo in da je za nas pomembno, kako se prilagaja na novo situacijo. Obiski omogočajo tudi možnost, da otroku sproti pomagamo pri težavah, ki se na začetku pojavljajo, in iščemo načine za razbremenitev otroka. Začetni obiski pripomorejo tudi k spremljanju otrokovega čustvenega stanja in vedenja v fazi prilagajanja na novo življenje (Križnik Novšak, 2012, str. 93).

V času trajanja rejništva je pomembno, da ves čas spremljamo otrokovo doživljanje rejništva in njegov telesni, čustveni, intelektualni, vedenjski in osebnostni napredek. Spremljamo in ocenjujemo tudi, kako otrok predeluje negativne izkušnje, ki jih je doživel. Prav tako nenehno spremljamo, kako potekajo stiki otroka z matično družino, ter skrbimo za negovanje teh odnosov. Vrednotimo tudi otrokovo povezanost z biološkimi in rejniškimi starši in ostalimi otroku pomembnimi osebami. Vedno znova tudi preverjamo otrokovo razumevanje rejniškega položaja, obenem pa skupaj z njim iščemo in pregledujemo nove zorne kote, odgovore na stiske in prednosti (Križnik Novšak, 2012, str. 93-94).

Otroka v rejništvu spremljamo z mnogimi obiski na domu in pogovori z rejniki, matičnimi starši in seveda z otrokom. Thomas (2005, str. 27) izpostavi nekaj pomembnih dejstev glede komunikacije z otrokom, ki jih je potrebno upoštevati. Prvo dejstvo je, da je lahko otrokova neverbalna komunikacija prav tako pomembna kakor verbalna. Kot drugo opozori, da je komunikacija dialog, kar pomeni, da so pomembne tako besede in razlage socialne delavke kot besede in razlage otroka. Nazadnje opozori na to, da mora poslušanju otroka slediti tudi ukrepanje. Otroci namreč od nas pričakujejo, da bomo glede tega, kar so nam povedali, tudi nekaj ukrenili.

Spremljanje in podpora otroka v rejništvu moramo vselej izvajati v kontekstu celotnega rejniškega družinskega sistema. Ključno je, da je delo umeščeno znotraj skupine udeleženih odraslih, ki so zavezani k podpori otroka. Paziti moramo torej na to, da smo sočasno z obravnavo otroka pozorni tudi na rejniške in matične starše, ki jih podpiramo, razbremenjujemo, spominjamo na to, da je pozornost, ki jo namenjamo otroku, koristna za vse odnose v rejniškem sistemu. Sodelovanje tako velikokrat poteka tako, da otrok na pogovore prihaja skupaj z rejniškimi ali biološkimi starši, pri čemer socialna delavka del pogovora opravi z vsemi skupaj, del pa ločeno (Križnik Novšak, 2012, str. 97).

1.3.4. Ohranjanje glasu otroka v procesu rejništva

V Konvenciji o otrokovih pravicah je otrok opredeljen kot subjekt z individualnimi in kolektivnimi pravicami, saj je določeno, da naj bodo otrokove koristi glavno vodilo. Otrok ima namreč pravico izraziti svoje mnenje o zadevah, ki se ga tičejo, poleg tega ima v zvezi s tem pravico pridobiti vse potrebne podatke. Ima tudi pravico, da se ga pri tem sliši in upošteva njegov glas (Meolic, 2019, str. 48). S tem se strinjajo tudi Rakar idr. (2010, str. 85), ki pravijo, da je na prvo mesto potrebno postaviti otrokove potrebe in interese. Dodajo tudi, da je skupna naloga strokovnjakov, rejnikov in staršev slišati ter upoštevati glas otroka.

Rejniški sistem vzpostavimo z namenom pomagati otrokom in prav oni so tisti, ki so najbolj upravičeni do svojega mnenja, ki ga moramo v skladu z njihovo starostjo oziroma zrelostjo upoštevati. Pomembno je, da prisluhnemo njihovim pogledom in se zavedamo, da otroci na različne načine izražajo stisko in nato o njej poročajo z namenom, da bodo prejeli pomoč pri premagovanju le-te. Pomembna naloga individualne skupine je tudi, da otrokom pomaga izražati pozitivna in negativna čustva, ki jih občutijo (Škerlj, 2012, str. 123).

Odrasli smo odgovorni za vzpostavljanje in vzdrževanje odnosa, ki omogoči soustvarjanje z otroki. Namesto da otroku govorimo, se z njim pogovarjamo, pri čemer gre za pogovor, s katerim se otroku pridružimo, da bi slišali njegov glas in ga razumeli. Otroka povabimo, da razloži svoj pogled na problem, izrazi svoj prispevek k rešitvi, pove, kaj potrebuje za rešitev in kaj je zanj smiselno. Vendar je pogovore z otroki potrebno zastaviti drugače kot pogovore z odraslimi, saj še niso večji jezika, ustvarjajo drugačne pomene in predstave kot odrasli (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2020, str. 102-104).

S tem se strinja tudi Thomas (2005, str. 28), ki pravi, da se otroci pri neposrednih verbalnih pogovorih lahko počutijo neprijetno, ker njihove jezikovne sposobnosti še niso tako razvite, lahko so pretreseni ali pa takšnih pogovorov sploh niso navajeni. Po drugi strani pa otroci morda lažje komunicirajo na druge načine, na primer preko igre ali risanja, kar je smiselno upoštevati v pogovoru z njimi.

Otrok v rejniško družino vstopi z oblico strahu pred neznanim in zaskrbljenostjo, zato potrebuje sogovornike, ki bodo slišali njegov glas ter mu omogočili izkušnjo, da so njegove želje upoštevane. Zato je pomembno, da si vzamemo čas za pogovor z njim, ga seznanjamo s pomembnimi informacijami, preverjamo njegovo počutje in to, ali bi želel sodelovati v projektni skupini ali ne (Škerlj, 2012, str. 123). S tem se strinja tudi Meolic (2014, str. 48), ki pravi, da ustvarimo prostor za otrokov glas z neposrednimi stiki z otrokom, torej pogovori, obiski na domu ali šoli. Doda pa tudi, da prostor za otrokov glas omogoča preverjanje zadovoljevanja otrokovih potreb in pa uresničevanje njegovih procesnih in ostalih pravic.

Thomas (2005, str. 26-27) pravi, da bi moralo biti poslušanje otroka vselej del socialnega dela z otroki in družinami. Za to poda tri argumente:

1. Otrokom pripada pravica do tega, da jih slišimo in imajo vpliv na pomembne odločitve, ki so povezane z njihovim življenjem.
2. Upoštevanje otrokovih želja je v njihovo korist. Veliko otrok odraste z občutkom, da nimajo kontrole nad lastnim življenjem in da pomembne odločitve glede njihovega življenja sprejemajo drugi, ne da bi upoštevali njihove želje. Pogosto pa jim nihče niti ne razloži, kaj se dogaja. Zato je pomembno, da si vzamemo čas za to, da otroku

razložimo stvari, jim damo priložnost za izražanje misli in čustev ter ustvarjamo priložnosti za njihovo sovplivanje na situacijo. To jim lahko da občutek kontrole nad sabo in jim omogoči, da napredujejo na drugih področjih v življenju.

3. Poslušanje otrok dejansko vodi do boljših rešitev, saj na splošno velja, da so odločitve boljše, če temeljijo na uvidih in mnenjih direktno vpletenih v situacijo, kar otroci so. Otroci so tako kot odrasli strokovnjaki iz svojih izkušenj, ki jih je potrebno upoštevati pri težkih odločitvah.

Nekaj pomembnih izhodišč za to, kako slišati otrokov glas, poda tudi Gehart (2007, str. 186). Prvo izhodišče je ustvarjanje dialoškega prostora za otroka, kar pomeni najprej zagotavljanje prijaznega in prijetnega prostora, kjer se bo otrok dobro počutil. To dosežemo tako, da v prostoru, kjer bomo delali z otrokom, pripravimo igrače, knjige, stole za otroke, saj mu s tem pokažemo, da bomo v tem prostoru slišali otrokov glas. K ustvarjanju dialoškega prostora pa sodi tudi čas, da otrok uspe povedati, kar si želi, ne da bi mu odrasli skakali v besedo. Pri tem moramo biti potrpežljivi pri razumevanju njegovih sporočil, ki se odraslim zdijo nerazumljiva.

Drugo izhodišče avtor imenuje »ne vedeti«. To pomeni, da otroka ne poskušamo prehitro razumeti in mu vsiliti svoje odgovore in dobre namene. Namesto tega mu pustimo, da pride so svojih idej in razlag, ki so velikokrat čudežne, saj otroci ustvarijo nove povezave, pomene in možnosti, ki jih odrasli um ne bi zmozel ustvariti. To avtor dopolni s tretjim izhodiščem, ki narekuje strokovnjakovo radovednost za otrokove razlage glede njihovih izkušenj in izkušenj njihove družine. Pomembno je, da vidimo otroka kot strokovnjaka iz svojih izkušenj (Gehart, 2007, str. 187-188).

Avtor prav tako meni, da je pri delu z otroki pomembno, da razvijamo mnogotere, različne zorne kote in odgovore. To lahko storimo tako, da povabimo vse člane družine, da podelijo svoje videnje in v projekt pomoči vključimo tudi ostale, otroku podporne osebe, kot so učitelji, prijatelji in člani razširjene družine. Pri tem pa moramo biti pozorni, da se med vsemi odraslimi glasovi ne izgubi glas otroka in se otrok počuti dovolj varnega, da zaupa tudi svoje misli in poglede. Nazadnje nas avtor povabi, da pri delu z otroki ne uporabljamo samo verbalnih pogovorov, pač pa uporabimo druge metode, kot so risanje, ples, igrače, igro vlog, itd. Na ta način bo otrok morda znal izraziti marsikaj, česar z besedami ne bi znal (Gehart, 2007, str. 189-190).

2. Formulacija problema

Rejništvo je posebna oblika varstva in vzgoje otrok, ki začasno ne morejo bivati v svoji biološki družini. Otrok v rejništvu ima dve družini, in sicer matično, v kateri trenutno ne more bivati, vendar ima z njo stike, in rejniško družino, v kateri živi (Gajšek, 2011, str. 379). Delo z otrokom v rejništvu se začne v njemu zelo zahtevnem in težkem obdobju, v katerem doživlja hude stiske in krize. V biološki družini vladajo trpljenje, negotovost in bolečina, obljubljeno pa mu je boljše življenje v rejniški družini, kar zopet spodbudi paleto občutkov, kot sta strah in negotovost. Otrok v tem obdobju ob sebi potrebuje potrpežljive osebe, ki se bodo z njim pogovarjale in ga slišale (Čačinovič Vogrinčič, 2008, str. 105).

S področjem rejništva sem se srečala že v poletju pred študijem na Fakulteti za socialno delo, ko sem z otroki v rejništvu in tistimi, ki so bili nameščeni v kriznem centru, odšla na enotedenski tabor, kjer sem z njimi tudi sodelovala. Med samim študijem in predvsem med izvajanjem prakse v drugem, tretjem in četrtem letniku, ki sem jo opravljala v kriznem centru za mlade in centru za socialno delo, sem področje rejništva ter posvojitve še poglobljeje spoznala. V času opravljanja prakse sem malokrat naletela na individualno delo z otroki, ki so odhajali v rejništvo, v smislu priprave na življenje v rejniški družini in okrevanju po življenju v matični družini, zato sem se odločila, da te procese pomoči in podpore raziščem.

Poleg tega nekateri avtorji ugotavljajo, da je potreba po intenzivni psihoterapevtski pomoči otroku pogosto podcenjena. Otrok se sooča s travmami, ki jih je doživel doma, z bolečino izgube, s soočenjem z neznanim v rejniški družini, kar presega možnosti pomoči rejnikov. Otrok samo zase potrebuje strokovnjaka, ki mu bo pomagal pri zbiranju dobrih izkušenj, okrevanju po težki izkušnji zlorabe, zapuščenosti, smrti. Glede na že opravljene raziskave strokovnjaki ugotavljajo, da so otroci še vedno brez glasu, da se pozablja na čustva in njihove izkušnje ter se jih na prehodu v rejništvo ne pripravi (David, 2004, v Rakar idr., 2011, str. 86).

Zato je namen moje raziskave ugotoviti, ali je otrokom v rejništvu, ki se soočajo s težkimi izkušnjami v biološki družini, namenjeno dovolj podpore in pomoči. Zdi se mi pomembno, da je otrokom zagotovljena vsa potrebna pomoč za to, da bo sposoben v svoje telo integrirati tudi pozitivne izkušnje. Moja raziskava je usmerjena v vprašanje, kako se otroku nudi podpora pred vstopom v rejništvo, kako se otroka na rejništvo pripravi, kdo in kako mu nudi podporo po namestitvi v rejništvo in s katerimi izzivi ter občutki se otrok sooča pri prehodu. Moj namen je tudi opozoriti na morebitne pomanjkljivosti, ki jih zaznavajo osebe, vpletene v ta proces, da bi

se morda lahko podpora, ki se jo trenutno nudi otrokom ob prehodu v rejniško družino, izboljšala.

Namen moje raziskave je analizirati procese podpore in pomoči otroku v procesu rejništva.

V raziskavi sem raziskala:

- katere strokovne naloge ima socialna delavka ob pričetku rejništva,
- kako otroci doživljajo prehod iz matične v rejniško družino in s katerimi izzivi se otroci srečujejo,
- katere oblike podpore in pomoči se nudijo otrokom pred odhodom v rejniško družino,
- katere oblike podpore in pomoči se nudijo otrokom po prihodu v rejniško družino,
- na kakšen način se ohranja glas otroka, ki je nameščen v rejniško družino,
- katera znanja in kompetence mora imeti strokovna delavka za uspešno delo v procesu pomoči in podpore otroku v rejniški družini,
- kje vidijo strokovni delavci, ki delajo z otroki z izkušnjo rejništva, pomanjkljivosti, in kje možnosti za izboljšavo podpore in pomoči otrokom.

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava, ki sem jo izvedla, je kvalitativna, saj osnovno izkustveno gradivo sestavljajo zgolj besedni opisi ali pripovedi. Gradivo sem tudi besedno obdelala in ga analizirala. Glede na odnos do neposrednega izkustvenega gradiva je moja raziskava izkustvena oz. empirična, saj sem zbrala novo, neposredno izkustveno gradivo. Moje gradivo je sestavljeno iz zapisov intervjujev, ki sem jih opravila s socialnimi delavkami, ki so vključene v procese podpore in pomoči otroku ob prehodu iz matične v rejniško družino. Raziskava je tudi poizvedovalna oziroma eksplorativna, saj sem se želela seznaniti z značilnostmi procesa podpore in pomoči otroku pri prehodu v rejniško družino. Prav tako sem želela odkriti morebitne izzive in pomanjkljivosti, ki se pri tem pojavljajo (Mesec, 2009, str. 80-86).

3.2. Merski instrument in viri podatkov

Podatke sem pridobila neposredno od oseb, s katerimi sem opravljala intervjuje. Merski instrument, ki sem ga uporabila pri raziskovanju, je vodilo za delno standardizirani intervju. Nekaj vprašanj oziroma izhodišč sem sestavila vnaprej, z ostalimi vprašanji sem se prilagajala sogovornikom glede na podatke, ki sem jih želela izvedeti od posameznega sogovornika. Sestavila sem ga glede na moja raziskovalna vprašanja oziroma tako, da sem dobila odgovore na zastavljena raziskovalna vprašanja. Vprašanja so odprtega tipa, da so sogovorniki lahko povedali, kar so želeli, s svojimi besedami na osnovi svoje izkušnje. Vodilo se nahaja med prilogami pod naslovom »Priloga 1: Merski instrument«.

3.3. Populacija in vzorec

Populacijo v raziskavi tvorijo vsi socialni delavci v Republiki Sloveniji, ki v letu 2023 delajo z otroki v procesu prehoda iz matične v rejniško družino in svoje delo na tem področju opravljajo že vsaj dve leti.

Vzorec v moji raziskavi je bil neslučajnostni, saj vsaka enota populacije ne bo imela enake verjetnosti, da bo izbrana v vzorec, prav tako bo priložnostni, saj sem enote raziskovanja izbrala tako, da mi bodo najbolj dostopne (Mesec, 2009, str. 153). Sogovornike sem namreč iskala na

učnih bazah, kjer sem opravljala svojo študijsko prakso. Pridobljene sogovornice so mi nato priporočile še druge socialne delavce, ki bi mi zaradi svojih obsežnih izkušenj lahko pomagali pri moji raziskavi. Intervju sem tako izvedla z osmimi socialnimi delavkami, v večini večjih centrov za socialno delo.

Potrebovala sem dolgo časa, da sem pridobila sogovornike, saj mi jih je veliko povedalo, da nimajo časa ali pa mi na elektronsko pošto in klice sploh niso odgovarjali. Sama menim, da je vzrok za to preobremenjenost časovna stiska strokovnih delavcev, prav tako menim, da so nekatera moja elektronska sporočila zaradi obilice drugih sporočil ostala neprebrana. Pri kontaktiranju manjših centrov za socialno delo sem dobila tudi odgovore o pomanjkanju na novo nameščenih otrok v rejništvo in predloge, naj kontaktiram večje centre za socialno delo v Ljubljani. Za samo iskanje sogovornikov in zbiranje podatkov sem tako porabila več časa, kot sem pričakovala. Vseeno sem pridobila še več sogovornikov, kot sem jih sprva nameravala, saj sem si zadala izvedbo vsaj šestih intervjujev, opravila pa sem jih osem.

Sprva sem imela namen opraviti intervju le s socialnimi delavkami, zaposlenimi v centru za socialno delo na področju rejništva. Od sogovornic na prvih intervjujih pa sem prejela tudi priporočilo, naj intervjujem tudi socialno delavko, ki je zaposlena v kriznem centru, saj del priprave otroka na rejništvo poteka tudi tam. Zato sem kontaktirala nekaj kriznih centrov in se za intervju uspela dogovoriti z eno socialno delavko. Tako sem dobila vsaj nekaj vpogleda tudi v pripravo otroka v času bivanja v kriznem centru.

3.4. Zbiranje podatkov

Metoda, ki sem jo uporabila za zbiranje podatkov, je bilo intervjuvanje. Sogovornike sem kontaktirala preko elektronske pošte in preko telefonskega klica ter se dogovorila za čas in kraj srečanja. S sedmimi strokovnimi delavkami sem raziskovalni pogovor izvedla v živo, z eno pa sva se zaradi krajevnosti oddaljenosti dogovorili za srečanje preko spletne aplikacije Zoom. S šestimi socialnimi delavkami sem intervju izvedla v pisarni centra za socialno delo, z eno pa v pisarni enega izmed kriznih centrov za mlade, kjer je bila zaposlena. Intervjuje sem izvajala od 10. 3. 2023 do 6. 4. 2023 in so trajali od 45 minut do ure in pol. Sogovornicam sem sprva predstavila temo in namen svojega raziskovanja. Prosila sem jih tudi za dovoljenje za snemanje pogovora, pri čemer sem jim zagotovila, da bom podatke predstavila povsem anonimno in bom posnetek uporabila zgolj za namen raziskave. Vse intervjuvanke so se strinjale s snemanjem pogovora, kar mi je bilo v veliko pomoč pri zapisovanju transkripcij. Med intervjujem sem sledila že vnaprej zapisanemu vodilu, po potrebi sem zastavljala še dodatna vprašanja. Ker sem

želela pridobiti širok nabor podatkov, sem dovolila sogovornicam, da so se razgovorile. Vzdušje na intervjujih je bilo sproščeno in imela sem občutek, kot da mi na vprašanja odgovarjajo z veseljem.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Podatke, ki sem jih pridobila z intervjuji, sem obdelala kvalitativno. Najprej sem na podlagi zvočnih posnetkov intervjuje zapisala v obliki transkripcij. Pri tem sem izpustila mašila in nekatere stavke oblikovala malo drugače, da bi bili podatki razumljivejši. Od svojih sogovornikov sem imela dovoljenje za snemanje intervjujev, zato mi je bilo zapisovanje transkripcij lažje, prav tako se je ob tem izgubilo manj podatkov.

Intervjuje sem označila s črkami A, B, C, D, E, F, G in H. Enote kodiranja sem določila tako, da sem najprej natančno prebrala vsako transkripcijo in označila pomembne besede, del stavka, cel stavek ali sklop glede na raziskovalni problem. Pomembne dele, ki sem jih označila, sem oštevilčila z zaporedno številko in prenesla v tabelo. V tabeli sem vsak del poimenovala najprej s črko intervjuja in nato še z zaporedno številko izjave. Enote kodiranja za, na primer, intervju A so tako dobile oznako A1, A2, A3, itd.

Pomembne izjave, ki sem jih prenesla v tabelo, sem odprto kodirala. To sem storila tako, da sem tabelo najprej razdelila na 5 stolpcev. V prvem stolpcu sem zapisala številko izjave, ujemajočo s številko izjave v transkripciji intervjuja, v drugi stolpec sem izjavo prepisala, v tretjem stolpcu sem vsaki izjavi pripisala še pojem, v četrtem in petem stolpcu pa sem določila še kategorijo in temo, pod katero pojem spada. Tabele odprtega kodiranja so priložene med prilogami pod naslovom »Priloga 2: Odprto kodiranje«.

Odprtemu kodiranju je sledilo še osno kodiranje. Primerjala sem med seboj teme in kategorije vseh intervjujev, pri čemer sem iskala podobnosti in razlike. Najprej sem zapisala teme, nato pod vsako temo še kategorije in vse pojme, zapisane pod te kategorije. Nazadnje sem zraven pripisala še številke izjav. Osno kodiranje je priloženo med prilogami pod naslovom »Priloga 3: Osno kodiranje«.

Po zaključenem kodiranju sem se osredotočila na predstavitev rezultatov. Rezultati so predstavljeni v naslednjem poglavju po pomembnih temah, ki so se odprle med intervjuji in kodiranjem. Znotraj vseh tem sem nanizala posamezne kategorije in jih predstavila, podkrepila pa sem jih tudi z izjavami socialnih delavk, s katerimi sem opravljala intervjuje.

4. Rezultati

1. Začetek rejništva

Odvzem otroka in namestitve v krizni center

Socialne delavke so povedale, da se po novem Družinskem zakoniku namestitve v rejniško družino izvajajo le na podlagi odvzema otroka (*»V rejništvo gre lahko otrok, ki je staršem odvzet.«* B1, *»namestitev v rejniško družino samo na podlagi odvzema«* H1), najostrejši pa je nujni odvzem otroka, ki ga izvedejo ob visoki ogroženosti otroka v biološki družini. Otroci so iz matične družine vzeti zaradi različnih vzrokov, kot so nasilje v družini, zanemarjanje in problemi staršev z zasvojenostjo (*»sklenili, da se otrok ne sme vrniti v domače okolje, ker je bila družina že obravnavana zaradi nasilja«* A3, *»doživiljal travmatiziranost, ogroženost, zanemarjenost, zlorabo, tudi kakšne spolne zlorabe, fizične zlorabe, čustvene zlorabe«* C8).

Po izvedenem odvzemu se otroka največkrat namesti v enega izmed kriznih centrov, saj takrat še nimajo pripravljene rejniške družine, kamor bi otrok lahko šel (*»gre otrok v krizni center, ker ne moreš ti v enem dnevu dobit rejniške družine za otroka«* H12). Mlajše otroke do šestega leta starosti se namešča v Krizni center za otroke Palčica, starejše otroke od sedmega leta do polnoletnosti pa se namešča v krizne centre za mlade po celi Sloveniji (*»otroci so pred odhodom v rejniško družino velikokrat v kriznem centru«* A23).

Priprava otroka na rejništvo

Vse socialne delavke so povedale, da je nujno potrebno otroka pred odhodom v rejništvo na to pripraviti. Ker so otroci po navadi nameščeni v krizni center, se priprave otroka odvijajo tam. Pomembno je, da po namestitvi otroka v krizni center otrok spozna socialno delavko s področja rejništva, ki bo vodila ta primer. Otroku v rejništvu je vedno dodeljena socialna delavka, ki bo otroka spremljala skozi celoten proces rejništva.

Vedno je socialna delavka s področja tista, ki otroku predstavi celotno situacijo. Sogovornice so poročale o tem, da otroke pred namestitvijo v rejništvo večkrat obiščejo in jih seznanjajo z njihovo situacijo na način, ki je primeren za njihovo starost (*»Otroku povemo na starosti primeren način, tako da on razume«* C43). Kako pogosto je spremljanje otroka v kriznem centru, je odvisno od vsake socialne delavke posebej. Ena izmed sogovornic je na primer govorila o vsakodnevnih pogovorih s strokovnimi delavkami Kriznega centra Palčica in rednih obiskih.

Socialne delavke na področju rejništva so tiste, ki otrokom povedo, da bo odšel v rejništvo, in mu pojasnijo, kaj to sploh pomeni. Pojasnijo jim tudi razloge, zakaj je moral oditi iz matične

družine (*»Razložimo mu, da zdaj nekaj časa pri matičnih starših ne bo mogel bivati, mu povemo razlog za to«* B14, *»Da bi jih morali starši zaščititi, pa jih niso in jih zato nameščamo«* H29). Socialne delavke so mi sicer poročale tudi o tem, da pričakujejo, da se o tem z otroki nekoliko pogovorijo že v kriznem centru. Strokovna delavka iz kriznega centra pa je poudarila, da je priprava otroka na rejništvo striktno naloga socialnih delavk iz centra za socialno delo. Povedala pa je, da se z otroki pogovarja o njihovih možnostih, če so se otroci o tem pripravljani pogovarjati (*»Mi se samo pogovarjamo z njimi o tem, če so se sami pripravljani o tem z nami pogovarjati«* F4).

V času, ko je otrok nameščen v krizni center, socialna delavka aktivno išče rejniško družino, ki bi bila primerna za otroka. Ko jo najde, ponovno obišče otroka v kriznem centru in ga s tem seznani (*»otroku povemo, da smo našli družino in to bodo rejniški starši in rejniški starši te bodo prišli obiskat sem«* C39). Socialne delavke so mi poročale, da je pomembno, da otrok ve, kam bo odšel. Povedale so, da se z mlajšimi otroki, sploh dojenčki, o takšnih stvareh ne morejo pogovarjati, s starejšimi otroki, ki že razumejo, za kaj gre, pa se veliko več pogovarjajo in jim podajo več informacij (*»se pogovarjamo z njim o tem, kaj je to rejniška družina, kaj to pomeni zanj, da to pomeni, da bo nekaj časa živel pri tujih ljudeh, da bo tam tudi hodil v šolo«* G11). Druga strokovna delavka je povedala, da mlajšim otrokom do približno sedmega leta navadno pove samo bistvene informacije, s starejšimi pa se o tem več in bolj poglobljeno pogovarja.

Naslednji pomembni korak pri pripravi je spoznavanje rejniške družine in otroka. O tem koraku so mi poročale vse socialne delavke. Spoznavanje navadno poteka tako, da rejniki skupaj s socialno delavko obiščejo otroka v kriznem centru, ta obisk pa organizira socialna delavka. Nekatere sogovornice so pri tem poudarile pomembnost svoje prisotnosti pri prvem srečanju z rejniki, da ima otrok poleg sebe osebo, ki jo pozna in ob kateri se počuti varno (*»se mi zdi zelo pomembno, da je zraven ena oseba, ki jo je že prej spoznal, da se bolj varno počutil«* H31). Naslednje obiske otroka v kriznem centru načeloma opravijo rejniki kar sami, brez prisotnosti socialne delavke in se tudi sami dogovarjajo s kriznim centrom. Nekateri obiščejo otroke tudi večkrat, kakor je poročala ena izmed sogovornic (*»Pri eni dojenčici sta na primer rejnika hodila v Palčico jo obiskovat, jo gledat, pestvat, preoblačiti«* G14). Druga sogovornica je poročala tudi o tem, da je rejnica vsak dan klicala v krizni center in preverjala, kako je z otrokom. Na malo drugačen način poteka spoznavanje takrat, kadar otrok ni nameščen v krizni center. Ena izmed sogovornic je poročala, da sta se rejnica in eden izmed otrok, katerega primer je vodila, spoznala kar v centru za socialno delo.

Pred namestitvijo v rejniško družino lahko opravijo tudi informativni ogled rejniškega doma. Otroka odpeljejo v dom rejniške družine in mu pokažejo, kje bo živel (pokažejo mu

njegovo novo sobo, okolico ...). Prostor za otroka rejniška družina pripravi sama, strokovne delavke pri tem ne sodelujejo. O tem jih sicer predhodno povprašajo in preverijo, ali je prostor, ki so ga namenili otroku, primeren (*»Prostor pripravi družina sama. Veliko rejnic osnovno opremi prostor, potem pa počakajo na otroka, da sam prinese svoje stvari, si sam kaj izbere.«* A52).

Nekatere socialne delavke otroka na sam odhod pripravijo tudi s postopno selitvijo v rejniško družino. Ena izmed socialnih delavk je poročala, da je nek otrok večkrat obiskoval rejniški dom in postopno podaljševal obiske (*»otroka peljala večkrat v rejniško družino na obisk pa bi potem malo podaljšala, pa bi bil tam na kosilu, pa bi pol počasi eno noč tam prespal«* D30), druga pa se pogosto izvaja poskusni vikend v rejniški družini.

Prehod otroka v rejniško družino

Pri raziskovanju me je zanimalo tudi, kako poteka sam prehod otroka v rejniško družino. Pri tem sem dobila različne odgovore. Nekatere socialne delavke so pri samem prehodu otroka vedno prisotne (*»Ja vedno sem zraven ob namestitvi«* H30) in mu na primer pomagajo tudi pri selitvi (*»Mu pomagat spakirat«* E18), spet druge pa pri namestitvi niso vedno navzoče. Pri teh je navadno tako, da pride rejnica iskat otroka v krizni center in ga odpelje domov. Če presodi, da bi bila njena prisotnost potrebna, gre zraven tudi strokovna delavka (*»presodimo, da bi bilo bolje, da bi bili strokovni delavci zraven, potem pa tudi gremo zraven«* C71). Ena izmed sogovornic je poročala tudi o tem, da je rejnica otroka odpeljala kar iz centra za socialno delo, saj je presodila, da je bil prehod za otroka na ta način lažji. Ista socialna delavka v sam prehod vključi tudi matične starše, če le-ti dobro sodelujejo in je to koristno za otroka.

2. Delo na področju rejništva

Naloge ob pričetku rejništva

Strokovni delavci imajo številne naloge, ki jih morajo opraviti v procesu rejništva, vendar sem se v svoji raziskavi osredotočila le na naloge, ki jih opravljajo na začetku rejništva.

Ena izmed nalog, ki povezuje vse intervjuje, je iskanje rejniške družine. Z iskanjem ustrezne rejniške družine socialne delavke začnejo takoj, ko se nakazuje, da bo moral otrok v rejniško družino oziroma takrat, ko pride do odločitve, da je treba otroka izločiti iz družine (*»ko se že nakazuje odvzem otroka, jaz začnem z iskanjem ustrezne rejniške družine«* B4). Pri tem je pomembno, da socialna delavka zbere čim več informacij o otroku, njegovi situaciji, delovanju in posebnostih. Rejniško družino strokovne delavke iščejo preko baze vseh centrov za socialno delo, kamor pošljejo poizvedbo za rejniško družino skupaj z opisom osnovnih informacij o otroku. Nekaj socialnih delavk pa je povedalo, da z iskanjem rejnikov začnejo na svojem centru za socialno delo med že utečenimi rejniškimi družinami. Če med njimi ne najdejo primerne

družine za določenega otroka, z iskanjem nadaljujejo po celi Sloveniji, pri čemer se v sodelovanju povežejo s kolegicami drugih centrov za socialno delo. Sogovornice so poudarjale, da je izjemno pomembno iskati družino, ki je primerna za določenega otroka in ustreza njegovim potrebam, ne pa obratno (*»Vedno iščemo ustrezno in primerno rejniško družino glede na potrebe in koristi otroka«* B5). Odločitev o tem, katera je ustrezna rejniška družina za določenega otroka, je še ena pomembna naloga strokovne delavke (*»Strokovna delavka je tista, ki oceni, ali bo rejnica zmogla oziroma ali je rejnica primerna.«* A13).

Ko se najde rejniška družina, se strokovna delavka z njo dogovori za razgovor in jo spozna. Socialna delavka poleg tega od rejničinega matičnega Centra prejme še oceno primernosti in psihološko poročilo psihologinje. Na tem razgovoru se pogovarjajo o vseh pomembnih zadevah, strokovna delavka poda rejnikom vse informacije, ki jih imajo o otroku, njegovih starših in celotni situaciji (*»povem ji vse, kar vem o otroku, bioloških starših, kaj pričakujemo na CSD od rejniške družine, pogovarjamo se tudi o stikih«* B9, *»Dam jim še dodatne informacije o otroku«* A16). Rejniška družina se mora za tem odločiti, ali je pripravljena vzeti otroka k sebi. Če je odločitev pritrdilna, se poda še predlog na sodišče za namestitev otroka v to rejniško družino, končna odločitev je torej odvisna od sodišča. Še ena pomembna naloga je torej tudi sodelovanje na sodišču, o čemer so sogovornice tudi spregovorile.

Prav tako pomembna naloga je priprava vseh udeležениh v procesu na prehod otroka v rejniško družino. Pripravi se torej rejniško družino, matično družino in otroka (*»treba pripraviti otroka, v kolikor je to možno glede na starost in stopnjo razumevanja«* H3, *»govoriti s starši, govoriti z rejniki, narediti celo pripravo«* H4). V svoji raziskavi sem se osredotočila na pripravo otroka, kar sem opisala že v prejšnjem poglavju.

Po otrokovi namestitvi oziroma po sklepu sodišča o namestitvi otroka v to rejniško družino se podpiše pomemben dokument, ki ima naziv rejniška pogodba in jo sklenejo rejniški starši ter center za socialno delo, pristojen za otroka. Sogovornice poročajo, da so v rejniški pogodbi navedene vse obveznosti in pravice rejniških staršev v zvezi z izvajanjem rejništva po Zakonu o izvajanju rejniške dejavnosti (*»zapisane obveznosti in pravice, ki jih ima v zvezi z otrokom in odnosom, ki ga ima s CSD«* A21, *»izhajamo iz ZIRD«* C16). Ob namestitvi otroka je potrebno tudi poskrbeti za urejanje vseh formalnih zadev v zvezi z otrokom (*»se dogovoriti, kako bo prijavila začasno bivališče, urediti otrokovo zavarovanje, treba je dobiti dokumente od otroka in jih izročiti rejnici«* E2). Potem ko je otrok nameščen v rejniško družino, je glavna naloga socialne delavke spremljanje rejništva. Socialne delavke so poročale, da v čim krajšem času po namestitvi obišejo otroka v družini z namenom, da bi preverile, kako se otrok navaja na življenje v rejniški družini in ali je potrebno urediti še kakšne formalnosti (*»v parih dneh po*

namestitvi opravim obisk» A50, »po parih dneh po namestitvi spet obisk, da vidiš, kako je bilo začetno spoznavanje, kako poteka, če je vse urejeno za otroka, ali mu je treba kaj zrihtat, ali ima vse dokumente urejene» H10). V nadaljevanju spremljanje rejništva poteka preko obiskov v rejniški družini, vzdrževanjem stikov z otrokom in rejniki preko telefona in elektronske pošte, timskih sestankov in sestankov individualne projektne skupine.

Timsko delo

Sogovornice so mi v intervjujih velikokrat omenile tudi sodelovanje z drugimi strokovnimi delavci ali institucijami, zato sem se odločila, da na kratko predstavim tudi timsko delo.

Po besedah socialne delavke se je pri njenem najnovejšem primeru sodelovanje s sodelavkami z drugega področja začelo že pred samim odvzemom otroka. Na multidisciplinarnem timu so sprejeli odločitev, da je otroka potrebno nemudoma umakniti iz matične družine (*»na MDT-ju en dan prej sklenili, da je to za odvzem» A2*). Sodelovanje se je nadaljevalo naslednji dan, ko je sogovornica skupaj s strokovno delavko s področja varstva otrok in družine odšla na odvzem otroka, drugi del ekipe pa je med tem pisal predlog za sodišče za nujni odvzem otroka. Podoben primer timskega dela je opisala tudi druga sogovornica (*»Strokovne delavke s področja varstva družine opravijo odvzem otroka, jaz pa z njimi sodelujem» B3*). Veliko sodelovanja se torej zgodi med strokovnimi delavkami na področju rejništva in strokovnimi delavkami na področju varstva otrok in družine (*»sodelujemo strokovni delavci, ki delajo na rejništvu in strokovni delavci, ki delajo na družini» D16, »dogovorjena že strokovnim delavcem, ki vodi ta odvzem, da mi napiše nekakšen opis situacije» D3*). Ena izmed sogovornic je poročala tudi o sodelovanju strokovnih delavk iz dnevnega centra Cona pri odvzemu otrok, saj so jih poznale že iz sodelovanja z njimi v dnevnem centru, zato je bil prehod zanje lažji. Pomembno sodelovanje se dogaja tudi med iskanjem rejniške družine otrokom, ko med seboj sodelujejo različni centri za socialno delo (*»Centri pri tem med seboj sodelujemo, pri iskanju rejnikov.» E22, »Povežem se s strokovno delavko drugega centra» B7*), prav tako med seboj sodelujejo v nadaljevanju procesa rejništva (*»vedno sodelujeta dva CSD-ja, torej CSD otroka in CSD rejnika» D7*). V času nameščenosti otroka v kriznem centru je pomembno tudi sodelovanje s tam zaposlenimi socialnimi delavci. V nadaljevanju procesa so sogovornice poročale o sodelovanju na timskih sestankih, tudi s šolo, aktivih, intervizijah in sestankih individualne projektne skupine. Vsekakor je timsko delo na tem področju zelo pomembno (*»Odločitev, kaj bi bilo najbolj ustrezno za tega otroka, je strokovna, je timska» G8*).

Individualna projektna skupina

Individualna skupina (v nadaljevanju IPS) je glavni element v rejništvu. Socialne delavke so mi poročale o tem, da je potrebno prvi sestanek individualne projektne skupine sklicati v

roku enega meseca od namestitve otroka v rejniško družino (*»v prvem mesecu od namestitve skličemo IPS«* C22, *»IPS, ki ga je potrebno sklicati v roku 1 meseca od namestitve«* B41). Člani individualne projektne skupine so rejniški starši, matični center za socialno delo otroka, matični center za socialno delo rejniške družine, biološki starši otroka, otrok, če je dovolj zrel za sodelovanje, po potrebi pa so vključeni še drugi, na primer šola, vrtec. Na prvem sestanku IPS se napravi individualni načrt rejništva, ki je individualiziran za vsakega otroka. V njem so zajeta vsa pomembna področja otroka in dogovori v zvezi s sodelovanjem v rejniškem sistemu (*»zapisano kaj otrok potrebuje, glede šolanja, zdravja, življenja v rejništvu, stikov z matično družino«* H41, *»V tem načrtu si tudi porazdelimo cilje in naloge«* C24). Pogostost sestankov IPS je po besedah sogovornic različna, saj sestanke sklicujejo po potrebi. Praviloma se morajo sestanki izvajati najmanj enkrat letno, vendar lahko potekajo tudi večkrat (*»Če ni nekih težav, je IPS predpisana na eno leto, drugače pa po potrebi«* E36). Nekatere so sicer poročale, da sestanke na začetku rejništva sklicujejo pogosteje (*»Na začetku v praksi bolj pogosto sklicujem IPS, ker se zgodi veliko stvari«* G33, *»ko smo ravno enega otroka namestili, imamo na 3 mesece IPS, pa potem na pol leta«* H43).

Ker se moja raziskovalna naloga osredotoča predvsem na otroka, me je zanimalo tudi, kako pogosto na sestankih individualne projektne skupine sodeluje otrok. Sogovornice so mi odgovorile, da je udeležba otroka na IPS sestankih v večini odvisna od starosti otroka ali od vsebine srečanja. Na sestanke IPS so torej vabljeni predvsem starejši otroci (*»Te starejši otroci, ki pa lahko že sami zase povejo, jih pa vedno povabimo tudi na sestanek«* H35), mlajših otrok pa v srečanja ne vključujejo (*»Na IPS so večinoma starejši otroci, ki že razumejo in imajo kakšno željo«* B48, *»Manjših otrok ne vključujemo v IPS, ker so lahko to zelo neprijetne zadeve«* G36). Otrok na sestanek individualne skupine ne vabijo tudi v primerih, kadar presodijo, da to ne bo koristno za otroka, na primer zaradi vedenja staršev (*»biološki starši zelo težko sprejemajo in se še učijo sodelovanja v IPS, potem otroka ne vabimo«* C27, *»Otrok ne vabimo, če so starši med seboj konfliktni«* D39).

3. Delo z otrokom

Podpora in pomoč otroku

Otrok v času prehoda pridobiva podporo iz številnih virov, tako pred samim prehodom v rejništvo kot tudi po namestitvi. Že ob odvzemu ima otrok ob sebi strokovne delavce, ki jih otrok že pozna in s katerimi ima že vzpostavljen nek odnos (*»Pri nas je sodelavka, ki dela na odvzemih in ona ta kontakt z otroki bolj vzpostavi. In njej se zaupajo«* E23), one pa so otroku takrat na voljo za pogovore. Sogovornica mi je povedala, da so pri samem odvzemu vedno prisotne osebe, ki jih otrok pozna in jim zaupa. Pri enem izmed odvzemov so na primer vključili

študentko, ki je delala z otroki že pred odvzemom preko dnevnega centra in so bili nanjo navezani (*»In je treba takšno osebo, če jo imaš, takrat uporabit, da je zraven, ker je otroku pomembna.«* E28).

V času bivanja v kriznem centru, ko se jih pripravlja na odhod v rejništvo, otroci dobivajo podporo s strani strokovnih delavcev kriznega centra in strokovnih delavcev na področju rejništva. Sogovornica, ki je zaposlena v kriznem centru, mi je govorila o tem, da so otrokom vedno na voljo za pogovor in jim dajo vedeti, da se lahko nanje obrne, kadarkoli potrebuje podporo in pomoč (*»jim damo vedeti, da smo tukaj zanje in če karkoli potrebuje, da se lahko na nas obrne«* F24). Prav tako se ji zdi pomembno, da z otroki s stalnimi pogovori, ki so več ali manj spontani, vzpostavijo odnos, v katerem jim otroci zaupajo (*»Običajno se potem nam bolj zaupajo, ker oni pri nam bivajo«* F5, *»Pri nam je to bolj in manj spontano, da pride do teh pogovorov, tudi teh zaupnih«* F14). Otroci se torej stalno obračajo nanje in pustijo, da se jih skozi pogovor razbremenjuje. Z mlajšimi otroki pa to vzpostavljanje zaupanja poteka na malo drugačen način, sogovornica je na primer omenila igro (*»Mlajši so veseli že, če si tukaj in se z njimi igraš«* F26). Otroke v kriznem centru pa spremljajo tudi socialne delavke s področja rejništva, ki hodijo k njim na obiske, jih pripravljajo na rejništvo in z njimi gradijo odnos. Nekaj sogovornic mi je na primer pripovedovalo o tem, da otrokom v tem obdobju zagotavljajo, da bo zanje poskrbljeno (*»In da mu daš ta občutek varnosti, da bo za njega poskrbljeno«* H23, *»In zagotovim, da iščemo načine, kako bi mu bilo bolje«* C63). Poleg tega se jim zdi pomembno, da otrokom zagotavljajo, da niso oni krivi za to, kar se jim je dogajalo, in za to, da so morali oditi iz družine (*»da bodo videli starše, da bo za njih poskrbljeno, da niso oni nič krivi«* H28, *»da ni prav, kar se je otroku dogajalo, to se pa ne sme dogajati. Zato da otrok ve, da ni prav, kar se mu je zgodilo«* C50). Ena izmed sogovornic pa mi je podala primer za nudenje podpore in pomoči mlajšemu otroku, predvsem preko ugotavljanja otrokovih potreb (*»Palčici imeli dnevne pogovore, pa obiske, ugotavljamo, kaj otrok potrebuje, ga peljemo kamor potrebuje«* D10), za eno deklico so na primer poskrbeli tako, da jo odpeljali k zdravniku, ko je deklica zbolela (*»Mi smo bili medtem stalno na vezi s kriznim centrom, recimo je deklica zbolela pa so nas obvestili, pa smo šli spet tja, ker mi smo skrbni do teh otrok«* D13).

Po prehodu otroka v rejniško družino se procesi podpore in pomoči nadaljujejo. Takoj po namestitvi socialna delavka čim prej obišče otroka v rejniški družini in preveri, kako se otrok navaja na življenje, preveri pa tudi, ali potrebuje družina kakršnokoli pomoč z urejanjem pomembnih zadev v zvezi z otrokom (*»čim prej otroka obiskat, videti, kako se navaja, kako se je navadil, potem pa to tudi vzdrževati«* B44, *»da sem videla, kako so takoj po prihodu poskrbeli zanj«* G23). Sogovornice so poročale, da v nadaljevanju vzdrževanje stikov z otrokom poteka

največkrat preko obiskov v rejniški družini (*»Glavni so obiski na domu.«* A57, *»Odnose z njimi pa gradim s tem, ko ga jaz obiskujem v rejniški družini.«* B35, *»Obiščemo jih v družini«* C29), nekatere s starejšimi otroki, poleg obiskov, stike vzdržujejo tudi preko telefona ali elektronsko (*»najbolj komunikacija s temi starejšimi po telefonu, z mlajšimi pa da greš dejansko tja v družino in se z njim pogovoriš«* H36). Najpomembnejše orodje za nudenje podpore otroku so pogovori, kar so poudarile vse socialne delavke, s katerimi sem opravila intervju. Preko pogovorov z otroki se ukvarjajo z njihovimi vprašanji, predelujejo razne stiske, težave (*»Predelujemo njihove stiske, težave, vprašanja«* B38), socialne delavke tudi preverjajo otrokovo počutje (*»Vprašamo jih, kako se počutijo v družini«* H13) in jih sprašujejo po njihovih željah, mnenju (*»imamo vse te pogovore z otroki, ker imajo oni neke želje, težave«* A69). Pogovarjajo pa se tudi o drugih stvareh, v enem primeru socialna delavka otroku pomaga pri izražanju jeze na primeren način (*»moramo potem tudi učiti, torej na kakšen način jezo kanaliziraš tako, da bo zate koristna«* C69).

Pri pogovorih s socialnimi delavkami se je odprla tudi tematika o podpori rejnikom. Odločila sem se jo vključiti kar pod kategorijo podpore in pomoči otroku, saj tudi rejnik tvori del podporne mreže otroka, zato se mi zdi sodelovanje z rejnikom prav tako ključno za uspešno delo z otrokom. Tako menijo tudi moje sogovornice, ki so povedale, da je izjemnega pomena, da rejniški starši prav tako prejmejo njihovo podporo (*»ključno, da imajo pri delu z otrokom v rejništvu rejniški starši dovolj podpore«* C78). Z rejniškimi starši torej redno sodelujejo, se z njimi pogovarjajo in jim pomagajo pri reševanju stisk, ki se pojavljajo pri vzgoji otroka v rejništvu (*»sodelujemo z rejnicami s pogovori, po telefonu, s komunikacijo, po elektronski pošti«* D31, *»pogovarjamo o težavah, kako rešiti, kako pristopiti h kakšnemu problemu«* C30). Na tem mestu bi poudarila tudi to, da rejniški starši tvorijo velik del podporne mreže otroka, zato pomembno pripomorejo k delu z otrokom v rejništvu (*»Prva podpora je rejnik, mislim, da ima glavno vlogo, ker je ves čas z otrokom«* H68).

Sogovornice pa so v intervjujih omenjale tudi druge podporne osebe, ki delajo z otroki v rejništvu, kot so psihologi, strokovni delavci mobilne službe, pedopsihiatri, klinični psihologi in drugi specialisti (*»napotimo na različne pedopsihiatrične obravnave«* B52). Sodelovanje z nekaterimi otroki poteka tudi preko sestankov individualne skupine, o čemer sem že pisala.

Ohranjanje glasu otroka

Eden izmed načinov, kako socialne delavke, s katerimi sem govorila, ohranjajo glas otroka, je zanimanje za otrokove želje in upoštevanje le-teh. Otroke torej med pogovorom sprašujejo, kaj si želijo, in se trudijo, da bi jih upoštevale (*»Vprašamo, kaj bi si želeli.«* H48). Ena izmed sogovornic mi je podala primer, da si je otrok želel videti svoje sorojence, potem ko so jih

morali ločiti. To željo mu je sogovornica tudi uresničila (*»On je imel tudi veliko željo, da bi videl svojega bratca in sestrico in smo organizirali tako, da smo mlajša dva pripeljali k njemu iz Palčice.«* B22). Druga sogovornica je podala primer, ko je upoštevala otrokovo zavrnitev rejniške družine (*»Prišlo je do tega, da je rekla, »jaz tukaj ne bom«* G6). Pri uresničevanju želja otrok pa se lahko pojavijo težave, saj si želijo nekaj, kar jim ne morejo omogočiti. Ena sogovornica je na primer povedala, da želje včasih niso v skladu z otrokovo koristjo. V tem primeru otrokom na primeren način razloži, kaj pomeni želja in kaj korist (*»Mlajšim otrokom na primer povem, da on želi pojesti celo čokolado, to je njegova želja, mi mu pa ne pustimo, ker to zanj ni koristno«* A76).

Še en način, ki so ga sogovornice navedle pri ohranjanju glasu otroka, je dajanje otroku priložnost, čas in prostor, da pove in izrazi tisto, kar želi sporočiti (*»otroku dovolimo, da govori in da ga dobro poslušamo«* C65). Otroka je torej potrebno poslušati in ga potem tudi slišati, kakor so to poimenovalе sogovornice (*»pomembno, da otroke slišimo«* G45, *»jaz otroke rada slišim«* A73). Z nekaterimi otroki, sploh mlajšimi, ki niso večji besedne komunikacije, pa le-ta poteka na drugačen način in temu se sogovornice tudi prilagajajo na različne načine (*»Sem pri enem dve-letniku ravno bila na obisku, pa sva se igrala«* E41). Komunikacijo torej prilagajajo otroku in s tem zagotavljajo, da otrok razume (*»prilagodim posameznemu otroku tako, da bo razumel«* A32, *»z njimi pogovarjaš njihovim letom primerno«* E25). Na to bi navezala tudi pomembnost informiranosti otroka o njegovi situaciji, ki so jo sogovornice med intervjuji večkrat omenile. Sogovornice so tako pozorne na to, da otroke seznanjajo s pomembnimi informacijami in so z njimi iskrene (*»ne skrivam informacij pred njimi«* A68). Ena izmed sogovornic je odprla tudi pomembno vlogo nevedočega, v katero se mora socialni delavec postaviti pri pogovoru z otrokom (*»Ne smeš mu polagati besed v usta«* C58). Otrokov glas pa je pomembno zagovarjati tudi na sodišču (*»Otrokov glas recimo zagovarjamo na sodišču«* G44).

4. Otrok

Otrokovi negativni občutki

Pri prehodu v rejniško družino moramo biti pozorni na otrokovo počutje, saj je to za otroke lahko zelo stresno obdobje, ki ga spremljajo negativni občutki. Pri pogovoru s socialnimi delavkami so mi le-te poročale o številnih negativnih občutkih, ki so jih zaznale pri otrocih. Sogovornice so največkrat navedle, da so otroci doživljali strah, tudi strah pred tem, kaj se bo zgodilo njihovim staršem in ali jih bodo še kdaj videli (*»bili nekateri prestrašeni«* A71, *»potem pove, strah me je bilo«* C49, *»imajo strahove«* F7, *»Strah pred tem, kaj se bo zgodilo«* H25). Po njihovih besedah otroci velikokrat doživljajo tudi jezo, predvsem na svoje starše (*»Pri*

starejših opažam, da so zelo jezni tudi na starše« A41, »je bila jezna« A27, »jezni so na starše« H24). Pri otrocih je pogosta tudi žalost (*»Pri mlajših bolj žalost«* A40, *»doživlja neke trenutke žalosti«* B28, *»reče, da mu je hudo«* C61). Pojavljata se tudi občutek sramu in krivde (*»Občutek krivde in občutek sramu«* F16). Pogosto je tudi doživljanje stiske (*»otroci še vedno navezani na svoje starše in nočejo iz družine. In je stiska.«* H18). Pojavljajo pa se tudi občutki ničvrednosti in zavrženosti, nekateri so tudi zmedeni.

Otrokovi pozitivni občutki

Čeprav tega nisem pričakovala, se je med intervjuji pojavilo tudi nekaj opisov pozitivnih občutkov pri otrocih. V enem primeru je sogovornica govorila o veselju otrok do njenih obiskov v rejniški družini. V drugih primerih so sogovornice poročale o veselju otrok pri odhodu v rejniško družino (*»sta se zelo veselila iti v rejništvo«* F12), pri eni deklici so bile razmere doma tako hude, da je odhod v rejništvo pozitivno doživela (*»zanjo to ni bil stres, bila je odrešitev«* E20).

Izzivi otrok

Pri raziskovanju izzivov oziroma težav, s katerimi se srečujejo otroci, sem od sogovornic dobila zelo raznolike in precej skope odgovore. Prva sogovornica je govorila o težavah otrok pri stikih z matičnimi starši oziroma pri vračanju s stikov, ko so otroci menjali okolje. Dve sogovornici sta poročali o vedenjskih težavah (*»težave zaradi njegovega vedenja v šoli«* B29), ena sogovornica je omenila tudi jezikovne in učne težave otrok. Pojavljajo se tudi težave pri navajanju na nove navade v družini in spopadanju z novostmi nasploh. Ena izmed sogovornic je tudi opisala težko sprejemanje ločitve od sorojencev (*»jih je bilo težko ločiti«* E15). Tretja sogovornica je govorila o nemiru otrok in težavah z zbranostjo (*»ADHD sindromom, hiperaktivnostjo, so nemirni, zbegani, težko se osredotočijo na igro ali učenje«* C9).

5. Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom

Znanja socialnih delavk

Socialne delavke morajo imeti za to, da bo delu z otrokom v rejništvu uspešno, širok nabor znanj. Od sogovornic sem izvedela, da jim je pomembno poznavanje vsaj nekih osnov psihologije (*»malenkost psihologije«* A78, *»poznam neke osnove psihologije«* E57), tudi v zvezi z razvojnimi obdobji otroka (*»razvojna psihologija«* B49, *»nekaj znanja o potrebah otroka v določenem razvojnem obdobju«* E56). Pomembno se jim zdi tudi znanje o tem, kako se pogovarjati z otrokom (*»da se znam pogovarjati z otrokom, na njemu primeren način«* E55) in znanje o vzpostavljanju odnosa ter krepitvi virov moči (*»mu vlivaš vire moči«* H58). Omenjajo pa tudi potrebo po poznavanju drugih konceptov socialnega dela (*»vsi drugi osnovni koncepti socialnega dela«* E60). Ker moje sogovornice delajo z otroki v posebnem položaju v

sistemu rejništva, morajo seveda imeti veliko znanja o samem sistemu rejništva, njihovih strokovnih nalogah in zakonodaji s tega področja (*»z zakonodajnega področja moraš kar precej znati«* H65). Ena izmed sogovornic pa je dodala tudi pomembnost znanja o področju nasilja in terapevtskega znanja, ki ji pri delu z otrokom zelo pomaga.

Kompetence socialnih delavk

Med intervjuji so socialne delavke navedle tudi nekaj kompetenc, ki so pomembne pri delu z otrokom v rejništvu. Največkrat so najpogosteje omenile iskrenost do otrok in pa osredotočenost na otrokovo korist. Poleg tega je pomembna tudi sposobnost empatije, da se v situaciji znajo vživeti v otroka (*»da se znaš vživeti v situacijo otroka«* E61). Socialna delavka mora prav tako imeti sposobnost sprejemanja odločitev, tudi težkih, saj opravlja delo, pri katerem mora opraviti veliko odločitev (*»znam sprejeti tudi kakšne težke odločitve«* E65). Pomembno je tudi to, da se osredotočajo na zaščito otroka, zagovarjajo otrokov interes in imajo sposobnost približevanja otroku. Pri svojem delu mora biti socialna delavka tudi zelo odgovorna, zanesljiva in samozavestna (*»zanesljiv«* H56, *»odgovoren«* H63).

6. Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom

Kadrovska podhranjenost

Pri pogovorih oziroma že pri iskanju sogovornikov sem videla, da je na področju rejništva in posvojitve zaposlena le ena strokovna delavka na enoto. V tistih primerih, kjer sta zaposleni dve strokovni delavki, delata zraven še na drugih področjih. Ponekod je situacija taka, da je na področju rejništva zaposlena le ena socialna delavka, ki poleg rejništva opravlja tudi delo na drugih področjih.

O tem problemu so mi poročale tudi sogovornice, predvsem o pomanjkanju časa, da bi same izvedle vse naloge na področju rejništva. Poročale so na primer o preredkih obiskih otroka v rejniški družini, saj je otrok v rejništvu preveč, da bi jih ena lahko obiskovala pogosteje (*»Veliko premalo, ker nimamo časa, ker je preveč primerov«* H37). Problem, ki se povezuje s tem, je tudi nameščenost otrok po celotni Sloveniji, zato so redni obiski skoraj nemogoči (*»se mi zdi praktično nemogoče, saj imam otroke nameščene po celi Sloveniji B36«*). Posledično nastajajo problemi v sami kakovosti dela z otrokom in vzpostavljanjem osebnega odnosa (*»kdaj zgodi, da ne naredimo dovolj ali pa ne naredimo dovolj dobro«* D21, *»nimaš več toliko časa za osebni, pristni stik«* H67). Sogovornice so spregovorile tudi o splošni kadrovske podhranjenosti v centrih za socialno delo (*»kadrovske stiske na CSD-jih«* D17) in pomanjkanju tudi drugih strokovnjakov, ki so pomembni pri podpori in pomoči otrokom (*»ko sem jaz prišla še 4 leta nazaj, je bila tukaj psihologinja, ker je zdaj trenutno ni D18«*). Izrazile so tudi potrebo po dvigu normativa za delo na področju rejništva. Opazile so, da je na tem področju potrebno delo v

paru (*»pomembno, da sta dva strokovna delavca«* E52), vendar hkrati trdile, da je zaradi kadrovske stiske to nemogoče doseči.

Sistemske pomanjkljivosti

Pri pomanjkljivostih v sistemu sta se med pogovori s socialnimi delavkami pojavili dva glavna problema, ki so ju izpostavile skoraj vse intervjuvanke. Prva je povezana s pomanjkanjem rejniških družin, kar so socialne delavke izpostavile kot velik problem (*»rejniških družin primanjkuje«* B6, *»rejniških družin primanjkuje, poizvedb po njih pa je veliko«* E49). Nekatere so navedle tudi, kaj so po njihovem mnenju razlogi za to. Ena sogovornica je na primer izjavila, da se ljudje tega dela bojijo, spet druga pa je izpostavila nizko plačilo. Ena izmed sogovornic je tudi izpostavila pomanjkanje rejniških družin, ki bi imele neka specialna znanja za delo z otroki in bi znale otrokom pomagati na način, ki ga potrebuje (*»nimamo nekih specializiranih rejniških družin, ker nimamo več otrok, ki ne bi imel spektra težav«* D50).

Druga težava se je pojavila v povezavi z dodatno strokovno pomočjo otrokom v rejništvu, ki jo otroci, ki pridejo v rejništvo, velikokrat potrebujejo (*»rabijo pedopsihiatra, kliničnega psihologa ali pa neko terapevtsko obravnavo, mogoče psihologa«* A84). Sogovornice so sicer govorile o tem, da je otrokom večinoma na voljo tudi dodatna pomoč, vendar se pojavlja velik problem dolgih čakalnih vrst (*»problem čakalne dobe, ki so tudi po dve leti«* A85, *»se jo da dobit, so pa žal dolge čakalne vrste«* B53, *»problem pa je, ker otroci nimajo neke prednosti pri obravnavi in predolgo čakajo«* E44). Otroci, ki pomoč zares potrebujejo, je tako ne dobijo. V primerih, ko pa otroci pridejo do ustrezne obravnave, se pojavlja problem, da je ta obravnava premalo pogosta glede na otrokove potrebe (*»pa tudi za kakšnega hudo travmatiziranega otroka je enkrat na mesec definitivno premalo«* H71).

5. Razprava

Strokovne naloge, ki jih ima socialna delavka ob pričetku rejništva

Delo na področju rejništva se začne z iskanjem ustrezne rejniške družine za določenega otroka. Naloga centra za socialno delo je po odločitvi, da bo otrok nameščen v rejništvo, med rejniki, ki imajo dovoljenje za opravljanje rejniške dejavnosti, izbrati rejniško družino, ki ustreza otrokovim potrebam (ZIRD, 2002, 32. člen). Rejniško družino strokovni delavec najprej išče na območju CSD, če pa je iskanje neuspešno, jo išče po širšem območju. Temu koraku sledi pogovor z rejniško družino in obisk rejnikov na domu. Pri tem strokovna delavka preverja njihov položaj in motivacijo za sprejetje otroka ter rejnike informira o otroku (SCSD, 2022, str. 61). Tudi moje sogovornice so v intervjujih poročale o postopku iskanja rejniške družine, ki se začne takrat, ko sprejmejo pomembno odločitev, da bo otrok moral oditi v rejništvo. Socialne delavke so povedale, da rejniško družino najprej iščejo na območju svojega centra za socialno delo. Če se na tem območju ne nahaja nobena primerna rejniška družina, se povežejo s strokovnimi delavkami drugih centrov po Sloveniji in iščejo rejnike po drugih območjih države. Intervjuvanke so opisale tudi pogovor z rejniki, znotraj katerega predajo rejniku informacije o otroku in se pogovarjajo o drugih pomembnih zadevah. Po tem pogovoru je potrebna odločitev strokovne delavke o primernosti rejniške družine za določenega otroka, odločitev o sprejetju otroka pa morajo podati tudi rejniki.

Naslednja naloga vključuje pogovor s starši in otrokom, pri čemer socialna delavka tako družino kot otroka pripravi na odhod v rejništvo. Pomembno je, da jih seznani z rejniško družino in prehod načrtuje (SCSD, 2022, str. 61). Sogovornice so mi med intervjuji le bežno omenile pripravo matične družine, ki po mojem mnenju ni izključena iz njihovega dela, temveč se na to niso osredotočile, ker je glavni fokus moje raziskave otrok. Podrobno so mi opisale, kako poteka priprava otroka na rejništvo. Tomec in Hudobivnik (2012a, str. 71-74) predstavita, kako naj bi potekala ta priprava. Otroku naj bi imel priložnost najprej spoznati socialno delavko, ki ga bo spremljala v procesu rejništva, in z njo vzpostaviti odnos. Socialna delavka naj bi otroka tudi seznani z njegovim odhodom v rejništvo in mu pojasnila razloge za to, njegovi starosti in razumevanju primerno. Otroku naj bi dala tudi prostor za postavljanje vprašanj in čas, da se privadi na svoj položaj. Ta pogovor naj bi se izvedel brez prisotnosti staršev. Otroku naj bi imel priložnost tudi spoznati rejniško družino že pred odhodom tja, v času priprave, prav tako ogledati si prostor, kjer bo živel. Otroku naj sodeluje pri pripravi svoje nove sobe, socialna delavka pa naj ga spodbuja, da vanjo vnese svoje najljubše osebne predmete za ohranjanje

občutka identitete. Avtorici predlagata tudi vmesno namestitev otroka v krizni center, da se umiri in upočasni prehod iz matične v rejniško družino. Tudi moje sogovornice so se v intervjujih osredotočile na pripravo otroka v času nameščenosti v krizni center, saj so poročale o tem, da so otroci največkrat pred odhodom v rejništvo nameščeni prav tam. Sogovornice so mi zagotovile, da otroka v kriznem centru večkrat obišejo. Obiščejo ga že, preden najdejo rejniško družino z namenom, da se mu predstavijo in ga seznani s tem, da bo odšel v rejništvo. Prav tako mu pojasnijo, zakaj bo moral oditi v rejniško družino. Intervjuvanke so povedale, da po tem, ko najdejo primerno rejniško družino, opravijo ponoven obisk otroka in ga s to informacijo seznani. Poudarile so, da vse pogovore z otroki izvedejo njihovi starosti primerno, starejšim otrokom na primer podajo več informacij kot mlajšim. Nobena ni poročala, da bi bili ob teh pogovorih prisotni biološki starši. Socialne delavke, s katerimi sem govorila, organizirajo spoznavanje rejniške družine in otroka pred namestitvijo. To navadno tudi ni le enkratni obisk, temveč se najprej spoznajo v pričo strokovne delavke, potem pa še brez njene prisotnosti. Nekateri obišejo otroka tudi večkrat. Nekaj intervjuvank mi je poročalo tudi o tem, da za otroka organizirajo ogled rejniškega doma, na katerem se otroku razkaže prostor, kjer bo živel. Pri pripravi prostora za otroka strokovne delavke sicer ne sodelujejo, pripravijo pa ga rejniške družine, ki v to rade vključijo otroke. Iz raziskave je razvidno, da se socialne delavke prizadevajo, da otroka na prehod v rejništvo dobro pripravijo.

Naslednja naloga je spoznavanje matične in rejniške družine, temu pa sledi namestitev otroka vanjo. Pomembno je, da rejniška družina zanj pripravi prostor in ga primerno sprejme, celoten prehod pa naj se zgodi tako, da bo otrok v čim manjši stiski. Po namestitvi se podpiše še rejniška pogodba (SCSD, 2022, str. 61-64). Intervjuvanke mi o spoznavanju matične in rejniške družine pred namestitvijo otroka niso poročale. Ko pride do samega prehoda otroka v rejniško družino, sem od sogovornic izvedela, da so nekatere ob tem vedno prisotne, spet druge pa so prisotne takrat, ko presodijo, da bi bilo to bolje za otroka. V nekaterih primerih pridejo rejniški starši sami po otroka v krizni center in ga odpeljejo domov. Poročale so tudi o podpisu rejniške pogodbe z rejniško družino, ki se zgodi po namestitvi.

Po namestitvi otroka v rejništvo mora center oblikovati individualno projektno skupino (v nadaljevanju IPS), katere člani so strokovni delavec centra otroka, strokovni delavec centra rejnika, rejnik, starši in otrok, če je to njemu v korist (ZIRD, 2002, 35. člen). Strokovni delavec, ki je koordinator individualne projektne skupine, mora glede na otrokove značilnosti presoditi, kdaj je za otroka sodelovanje koristno in kdaj bi morali sestanek izvesti le odrasli (Škerlj, 2012, str. 123). Prvi sestanek IPS se organizira najkasneje mesec dni po namestitvi otroka v rejniško družino, med sestankom pa se izdelata individualni načrt izvajanja rejništva (SCSD, 2022, str.

63). Sogovornice so to potrdile, saj so povedale, da prvi sestanek IPS vedno skličejo v roku enega meseca po namestitvi. Pred tem skupino tudi oblikujejo, ključni člani pa so tisti, ki so naštet v zakonu. Sogovornice so dodale, da so po potrebi v IPS vključeni tudi drugi, na primer šola ali vrtec. Glede vključevanja otroka v IPS pa so mi povedale, da je udeležba otroka na sestankih odvisna od otrokove starosti ali vsebine srečanja, torej one presodijo, ali je sodelovanje otroka v njegovo korist. Na sestanke vabijo starejše otroke, ki že dovolj razumejo, in ko je vsebina zanje primerna.. Na prvem sestanku IPS njeni člani oblikujejo individualni načrt rejništva, v katerega zapišejo vse pomembne dogovore in otrokove potrebe ter si razdelijo naloge. Prvemu sestanku IPS sledi prvi obisk staršev v rejniški družini, ki zahteva načrtovanje in pripravo vseh udeleženi (SCSD, 2022, str. 64), vendar mi sogovornice o tem koraku v intervjujih niso poročale.

V nadaljevanju procesa rejništva Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti poleg dela v okviru projektne skupine centru za socialno delo dodeli tudi nalogo spremljanja otroka, kar stori z obiski na domu, pogovori na centru, obiski v šoli in sodelovanjem z drugimi institucijami (ZIRD, 2002, 38. člen). Tudi sogovornice so spregovorile o tem, kako otroke spremljajo v nadaljevanju rejništva. Tako kot narekuje zakon, otroke spremljajo preko obiskov v rejniški družini in pogovorov, z otrokom in rejniki pa vzdržujejo stike tudi preko elektronske pošte ter telefonskih pogovorov. Z drugimi institucijami, vključenimi v delo z otrokom, sodelujejo preko timskih sestankov in sestankov individualne projektne skupine.

Kako otroci doživljajo prehod iz matične v rejniško družino in s katerimi izzivi se srečujejo?

Otrok, ki ga čaka odhod v rejniško družino, je otrok, ki je moral začasno zapustiti svojo biološko družino. Otrok lahko to izkušnjo doživlja kot izjemno stresno, saj mora oditi od ljudi, ki jih pozna, in živeti z ljudmi, ki so mu tuji. Pri njem se lahko pojavljajo občutki strahu, jeze in zaskrbljenosti, prav tako lahko doživlja občutke krivde in obupa (Križnik Novšak, 2012, str. 83). Avtorici Tomec in Hudobivnik (2012a, str. 72) prav tako navedeta občutke, ki jih otroci doživljajo ob prehodu. Tudi onidve opišeta jezo, ki jo otrok lahko čuti do staršev, strokovnih delavcev in rejniške družine. Navedeta tudi strah, saj se otrok boji prihodnosti, selitve in tega, da ne bo več videl staršev. Otroci čutijo tudi krivdo, saj mislijo, da so oni krivi za svojo situacijo. Poleg teh občutkov pa avtorici dodata še občutek žalosti, sramu in pa zanikanje. O tem so spregovorile tudi moje sogovornice, ki so v intervjujih govorile o negativnih občutkih, ki jih doživljajo otroci. Poročale so o doživljanju strahu pri otrocih, tudi pred tem, da ne bodo več videli svojih staršev. Poročale so tudi pogostih izbruhov jeze, predvsem do svojih staršev. Govorile pa so tudi o občutkih sramu in krivde, pri čemer so poudarile pomembnost pogovorov z njimi o tem, da niso oni krivi za njihovo situacijo. Otroci doživljajo tudi stisko, saj nočejo

oditi iz družine, nekateri se počutijo tudi ničvredne in zavržene. Že soočenje z vsemi temi čustvi je dovolj velik izziv za vsakega otroka, poleg tega pa so sogovornice navedle še dodatne težave, s katerimi se otroci srečujejo. Poročale so o vedenjskih in jezikovnih težavah. Poleg tega se pojavlja velik izziv takrat, ko otroke ločijo od sorojencev, ki ločitev težko sprejmejo. Izzivi pa se pojavljajo tudi v šoli, saj se otroci soočajo z učnimi težavami.

Oblike podpore in pomoči, ki se nudijo otrokom pred odhodom v rejniško družino

Podpora in pomoč otroku se začne že pred namestitvijo v rejniško družino v času priprave otroka. Socialna delavka otroka obišče, se mu predstavi in se z njim pogovarja. Pri pogovoru z otrokom preverja njegovo počutje in mu s tem da možnost, da svoje morebitne slabe občutke nekomu zaupa. Da to lahko stori, se mora v odnosu do socialne delavke počutiti dovolj varnega. Za začetek vzpostavitve odnosa z otrokom je pomembna odprta komunikacija in pogovor z otrokom o njegovih čustvih. Socialna delavka ga spodbuja k pogovoru o težavah, ki ga pestijo, in čustvih, ki ga preplavljajo ter mu ponudi svojo pomoč tudi v nadaljevanju (Tomec in Hudobivnik, 2012a, str. 71-72). Po besedah sogovornic so otroci deležni podpore, že preden odidejo v rejništvo, po navadi v kriznem centru. Socialne delavke v kriznem centru so otrokom na voljo za pogovor ali pomoč, ki jo potrebujejo, ves čas bivanja in jim to tudi povedo. Z otroki vzpostavljajo odnos, saj so veliko z njimi, tako da jim otroci zaupajo svoje stiske. Socialne delavke s področja rejništva prav tako obiskujejo otroke in jih pripravljajo na rejništvo. Z otroki se odprto pogovarjajo o razlogih za rejništvo in jim zagotavljajo, da bo zanje poskrbljeno. Preverjajo tudi, kaj otrok potrebuje in mu to tudi priskrbijo.

Oblike podpore in pomoči, ki se nudijo otrokom po prihodu v rejniško družino

V prvih dneh po prihodu otroka socialna delavka obišče otroka v rejniški družini in izvede pogovor z otrokom ter rejniško družino o tem, kako so potekali prvi dnevi življenja v družini (SCSD, 2022, str. 61-64) Otrok na ta način od strokovne delavke dobi sporočilo, da je navzoča in da je otrok deležen njene skrbi. S tem mu pokaže, da je zanj pomembno, kako se prilagaja na novo življenje (Križnik Novšak, 2012, str. 93). Socialne delavke so v intervjujih to potrdile, saj so povedale, da nekaj dni po namestitvi obiščejo otroka v rejniški družini in preverjajo, kako se otrok in družina privajajo na novo situacijo. Preverijo tudi, ali je potrebno otroku urediti še kaj pomembnega, na primer njegove dokumente, izbiro pediatra, vpis v vrtec, ipd.

Z otrokom se je o novem položaju potrebno pogovarjati, kar pa ne pomeni le enega pogovora. Otroku se podpora nudi v okviru družinskih srečanj skupaj z njegovo družino ali v okviru individualnih srečanj samo z otrokom. Socialna delavka v procesih podpore in pomoči otroku v rejništvu spremlja otrokov razvoj in njegovo doživljanje rejniškega položaja, pozorna pa je tudi na njegove želje, pričakovanja in mnenja. Pozorna mora biti tudi na možnost

razbremenjevanja otroka in na podajanju otroku informacij o dogajanju, ki ga zadevajo (Križnik Novšak, 2012, str. 88). Sogovornice so poročale o individualnih srečanjih z otrokom po namestitvi v rejniško družino. Vzdrževanje stikov in grajenje odnosa z otroki socialne delavke dosežejo z obiski otroka v družini, z večjimi otroki pa poleg tega stike vzdržujejo preko telefonskih klicev ali elektronske pošte. Z otroki opravijo veliko pogovorov, skozi katere razpravljajo o otrokovih vprašanjih, predelujejo stiske in rešujejo težave. Povedale so tudi, da skozi pogovore z otrokom preverjajo tudi njegovo počutje in doživljanje njihovega položaja. Otroka sprašujejo tudi o njegovih morebitnih željah. Čas namenjajo tudi seznanjanju otrok s pomembnimi informacijami, pri tem pa so z njimi iskrene.

Podpora otroku v rejništvu se mora stalno izvajati v okviru celotnega rejniškega sistema. Izjemnega pomena je, da delo z otrokom poteka znotraj skupine odraslih, ki sodelujejo in so zavezani k podpori otroka. Pri delu z otrokom moramo torej biti pozorni tudi na podporo rejniškim in matičnim staršem. Z njimi prav tako opravljamo pogovore, jih razbremenjujemo in razvijamo zaupanje (Križnik Novšak, 2012, str. 97). Intervjuvanke so prav tako nagovorile pomembnost sodelovanja z rejniškimi starši in zagotavljanja podpore tudi njim. Z njimi redno sodelujejo, se pogovarjajo in z njimi razrešujejo stiske v zvezi z vzgojo otroka. Rejniki so s strani sogovornic videni kot glavna opora otroku, zato pomembno pripomorejo k procesu pomoči in podpore.

Procesi podpore in pomoči potekajo tudi v sklopu individualne projektne skupine, kjer se razrešujejo vsakdanje težave in stiske. V individualni projektni skupini pa se tudi odkrivajo potrebe otroka po posebnih oblikah pomoči. Zato morajo biti otroku na razpolago tudi drugi strokovnjaki, ki bodo zmogli nuditi otroku primerno pomoč (David, 2004, v Rakar idr., 2011, str. 86). Sogovornice so poročale tudi o drugih strokovnjakih, kamor otroke napotijo, ko ugotovijo, da zaradi različnih težav potrebuje dodatno strokovno podporo. Pomoč otroci tako dobijo tudi preko psihologov, pedopsihiatrov, kliničnih psihologov, mobilnih služb, idr.

Na kakšen način se ohranja glas otroka v rejništvu?

Socialna delavka je tista, ki je odgovorna za vzpostavljanje in vzdrževanje odnosa, ki omogoča soustvarjanje z otroki. Pomembno je, da otroku ne govorimo, temveč se z njim pogovarjamo, se mu pridružujemo in si prizadevamo, da bi slišali njegov glas (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2020, str. 102). To se ujema tudi s tistim, kar so mi povedale sogovornice. Zatrdile so, da je otroka potrebno poslušati in ga potem tudi slišati, česar se pri pogovorih z otroki poslužujejo tudi same. Thomas (2005, str. 28) pri tem opozarja tudi na to, da se otroci v verbalnih pogovorih lahko počutijo nelagodno, zato je pogovore z njimi smiselno prilagoditi in komunicirati na druge, otroku lažje načine, kot je na primer skozi igro ali risanje. Tudi temu se

socialne delavke, s katerimi sem govorila, prilagajajo, saj drugače komunicirajo na primer s starejšimi in mlajšimi otroki. S starejšimi uporabljajo besedno komunikacijo, mlajšim pa se približajo na drugačen način, na primer z igro. Gehart (2007, str. 186-190) poda še nekaj pomembnih izhodišč, kako slišati otrokov glas. Omenja ustvarjanje dialoškega prostora, h kateremu sodi tudi omogočanje časa, da otrok pove, kar hoče povedati, ne da bi mu skakali v besedo. Avtor poda tudi izhodišče »ne vedeti«, pri katerem se potrudimo, da ne vsiljujemo otroku naših odgovorov, ampak mu pustimo, da sam ustvari pomen. Govori tudi o tem, da moramo biti radovedni za otrokove razlage glede izkušenj in ga dojemati kot eksperta iz teh izkušenj. Tudi intervjuvanke se poslužujejo tega, da otrokom dajo priložnost in čas, da pove tisto, kar hoče. Ena izmed sogovornic pa se drži tudi izhodišča »ne vedeti«, saj je povedala, da otroku ne polaga besed v usta, torej mu ne vsiljuje svojih odgovorov, ampak mu pusti, da pove sam. Socialne delavke so navedle tudi, da glas otroka ohranjajo z zanimanjem za otrokove želje in upoštevanjem njegovih želja, če je to izvedljivo in zanj koristno.

Katera znanja in kompetence mora imeti strokovna delavka za uspešno delo v procesu pomoči in podpore otroku v rejniški družini?

Vito Flaker (2003, str. 242-245) navaja pomembne spretnosti socialne delavke, ki ji pomagajo pri učinkovitem delu. Ena izmed pomembnejših je spretnost pogovarjanja, pri čemer poudarja tudi spretnost vodenja pogovora in aktivnega, empatičnega poslušanja. Med drugim navaja tudi psihoterapevtske spretnosti, sposobnost sodelovanja v timih, odpravljanja in zmanjševanja škode, zagovarjanja in krepitev moči. Tudi moje sogovornice so poudarile, da morajo za uspešno sodelovanje z otrokom v rejništvu posedovati razne kompetence in znanja, ki jih pri svojem delu uporabljajo. Pri svojem delu se socialne delavke opirajo na znanje psihologije, znanje oziroma spretnost pogovarjanja z otrokom in vzpostavljanja odnosa. Pri delu jim koristi tudi poznavanje konceptov socialnega dela in znanje o uporabi le-teh. Opirajo se tudi na specifična znanja o sistemu rejništva in pripadajoči zakonodaji, nekatere pa ta znanja nadgrajujejo še s terapevtskim znanjem in znanjem o tematiki nasilja. Avtor omeni tudi empatijo, ki jo dosežemo, ko se vživimo v določeno situacijo sogovornika (Flaker, 2003, str. 243). Sogovornicam se empatija prav tako zdi pomembna kompetenca, saj jim je pomembno, da se znajo vživeti v otroka. Najpomembnejša pa se jim zdi iskrenost do otrok in osredotočenost na otrokovo korist. Flaker (2003, str. 245) poda še druge kompetence, ki jih pričakujemo od socialne delavke. Pri tem navaja spoštljivost, točnost, zanesljivost, odgovornost, poklicno molčečnost in sprejemanje odgovornosti. Sogovornice so pri tem govorile o svoji odgovornosti in zanesljivosti, pomembni pa sta jim tudi samozavest pri svojem delu in sposobnost sprejemanja odločitev.

Kje vidijo strokovni delavci, ki delajo z otroki z izkušnjo rejništva, pomanjkljivosti in kje možnosti za izboljšavo podpore in pomoči otrokom?

Rakar idr. (2011, str. 139) na podlagi raziskave ugotavljajo, da so strokovne delavke v centrih za socialno delo preobremenjene. Predlagajo izboljšanje standardov in normativov na področju rejništva in poenotenje dela v centrih za socialno delo. Na ta problem so opozorile tudi moje sogovornice, ki so poročale o pomanjkanju časa, ki ga imajo na voljo, da bi opravile delo kvalitetno. To se dogaja zaradi velikega obsega primerov, ki jih morajo voditi same. Poročale so o premalo pogostih obiskih otrok in tako redkejših pogovorov v živo. Posledice tega pa se pojavljajo v sami kvaliteti dela z otrokom v rejništvu, saj ni več toliko časa za vzpostavljanje dobrega osebnega odnosa, ki se zgradi le z rednimi stiki. Poročale so tudi o pomanjkanju strokovnjakov z drugih področij, na primer psihologinj. V zvezi s kadrovsko podhranjenostjo so izrazile potrebo po dvigu normativa za delo na področju rejništva in zaželeno delo v paru.

Pomanjkljivosti pa se pojavljajo tudi drugod. Še ena težava, ki sogovornice pesti pri njihovem delu, je pomanjkanje rejniških družin. Poizvedb zanje naj bi bilo veliko, družin pa je premalo, posledica tega pa so težave z nameščanjem otrok v rejništvo. Poleg tega primanjkuje rejniških družin, ki bi posedovale določena dodatna, specialna znanja za delo z otroki, ki ta dodatna znanja potrebujejo kot del vzgoje. V zvezi z dodatno strokovno pomočjo otrokom pa so sogovornice povedale, da je ta sicer na voljo, vendar so dolge čakalne vrste. Tako otroci, ki bi v nekem trenutku nujno potrebovali obravnavo, do nje ne pridejo v zmernem času. Če so otroci deležni terapevtske obravnave, imajo premajhno število srečanj s terapevtom, kar vodi v nove težave.

Kritično ovrednotenje uporabljene metodologije

Raziskava, ki sem jo opravila, je kvalitativna (Mesec, 2009, str. 85), saj sem zbirala besedne podatke s pomočjo intervjuvanja socialnih delavk, ki sodelujejo pri prehodu otroka v rejniško družino. Gradivo sem obdelala na beseden način in sogovornicam postavljala vprašanja odprtega tipa, da so lahko povedale tisto, kar so hotele. Sprva sem želela opraviti intervju s šestimi socialnimi delavkami, vendar sem intervjuje na koncu izvedla z osmimi. Pri nekaterih temah sem pridobila veliko informacij od sogovornic, vendar menim, da tega nisem uspela pridobiti pri vseh temah. Za to je morda krivo to, da nisem postavljala dovolj podvprašanj, ko nisem pridobila vseh informacij o temi. Poleg tega menim, da bi dobila zelo koristne in bolj poglobljene odgovore, če bi kakšen intervju izvedla tudi s psihologinjo, ki je del podporne mreže otroku. Menim tudi, da bi morala izvesti intervjuje z otroki z izkušnjo rejništva, saj bi na

tak način dobila še drug pogled na temo podpore in pomoči otroku, morda celo najpomembnejši pogled.

6. Sklepi

Na osnovi opravljene analize raziskave sem prišla do različnih sklepov, ki jih navajam v nadaljevanju.

- Otroci v rejniško družino po navadi ne odidejo direktno iz matične družine, ampak so v vmesnem času nameščeni v krizni center.
- Pomembno je, da socialne delavke otroke na odhod v rejniško družino dobro pripravijo.
- Način priprave otrok na vstop v rejniško družino je odvisen od starosti in stopnje razumevanja otroka.
- Sodelovanje socialnih delavk z otroki v procesu rejništva se ne začne z otrokovo namestitvijo v rejniško družino, ampak že takrat, ko se nakazuje, da bo otrok moral v rejništvo.
- Pomembno je, da otroci pred odhodom v rejništvo spoznajo rejniško družino.
- Socialne delavke niso vedno prisotne ob sami namestitvi otrok v rejniško družino.
- V nekaterih primerih socialne delavke sestanke IPS sklicujejo le enkrat na leto, vendar jih ob pričetku rejništva navadno sklicujejo pogosteje.
- Udeležba otrok na sestankih IPS je odvisna od njihove starosti in od vsebine sestanka. Mlajših otrok socialne delavke na te sestanke ne vabijo, otrok pa ne vabijo tudi takrat, kadar zaradi konfliktnih odnosov to ne bi bilo v njihovo korist.
- Stike z otroki po namestitvi v rejniško družino socialne delavke največkrat vzdržujejo z obiski na domu, ki so ob pričetku rejništva pogostejši.
- Individualni pogovori z otroki so najboljše orodje socialnih delavk za nudenje podpore in pomoči otroku.
- Socialne delavke niso edine, ki nudijo podporo in pomoč otrokom, temveč v podporno mrežo spada tudi rejniška družina in drugi strokovnjaki, ki sodelujejo z otroki.
- Socialne delavke si prizadevajo ohranjati otrokov glas v procesu rejništva.
- Otroci ob prehodu v rejniško družino doživljajo veliko negativnih občutkov, izmed katerih so najpogostejši občutki strahu, jeze, žalost in krivde.
- Socialne delavke pri svojem delu zasledujejo otrokovo najboljšo korist.
- Socialne delavke imajo na področju rejništva premalo časa, da bi redno obiskovale otroke v rejniški družini.
- Na področju rejništva je zaposlenih premalo socialnih delavk.
- Pomanjkanje rejniških družin vodi v velike težave.

- Čakalne vrste za dodatne strokovne obravnave otrok v rejništvu so predolge, zato otroci ne dobijo primerne podpore takrat, ko jo potrebujejo.

7. Predlogi

- Za pridobitev različnih zornih kotov na temo podpore in pomoči otroka pri prehodu iz matične v rejniško družino predlagam, da se v raziskavo o tej temi vključi otroke z izkušnjo rejništva. To bi bilo smiselno, saj bi tako raziskali, kakšne oblike podpore in pomoči otroci potrebujejo in kaj so morda pogrešali.
- Predlagam tudi raziskavo na temo pomanjkanja rejniški družin, saj so socialne delavke to izpostavile kot velik problem. Predlagam, da so fokus raziskave razlogi za pomanjkanje rejniških družin.
- Na centrih za socialno delo strokovne delavke na področju rejništva pogosto opravljajo svoje delo tudi na drugih področjih ter je rejništvo potisnjeno v ozadje ali pa same prevzemajo veliko število primerov, zato jim zmanjkuje časa za vzdrževanje pristnih stikov z otroki v rejništvu. Zato predlagam več zaposlenih socialnih delavcev na področju rejništva.
- Predlagam tudi prednostno terapevtsko obravnavo otrok v rejništvu, pri katerih se izkaže potreba po dodatni strokovni pomoči. Otroci v rejništvu so pogosto hudo travmatizirani, vendar ne pridejo na vrsto za obravnavo.

8. Uporabljena literatura

- Barbell, K., & Freundlich, M. (2001). *Foster care today*. Pridobljeno 14. 11. 2022 s https://www.hunter.cuny.edu/socwork/nrcfcpp/downloads/policy-issues/foster_care_today.pdf
- Bizant, U. (2015). Obnašanje otrok v rejništvu in posvojitvi. *Rejniški glasnik*, 49. Pridobljeno 19. 11. 2022 s http://www.rejniskodrustvoslovenije.si/datoteke/rejniskiglasnik/REJNISKIGLASNIK_49.pdf
- Bole Finžgar, M. (2008). Individualna projektna skupina. V D. Kuzmanič Korva (ur.), *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje*, Rejništvo, V(9). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Bouwkamp, R., & Bouwkamp, S. (2014). *Blizu doma*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Pedagoška fakulteta, Inštitut za družinsko terapijo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2008). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G. (2016). Socialno delo z družino: soustvarjanje procesov podpore in pomoči. V T., Kodele, & N., Mešl (ur.), *Družine s številnimi izzivi: soustvarjanje pomoči v skupnosti* (str. 21-40). Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G., & Mešl, N. (2020). *Socialno delo z družino: soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., & Možina, M. (2015). *Vzpostavljane delovnega odnosa in osebne stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Dragoš, S., Leskošek, V., Petrovič Erlah, P., Škerjanc, Š., & Žnidarec Demšar, S. (2008). *Krepitev moči*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- DZ (2017). *Družinski zakonik*. Ur. l. RS 15/2017.
- Flaker, V. (2003). Temeljne in nujne spretnosti socialnega dela. *Socialno delo*, 42 (3-6). Pridobljeno 19. 4. 2023 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-VFREUBS8>
- Gajšek, I. (2011). Primerjava pravne ureditve rejništva med Slovenijo in Avstrijo. *Socialno delo*, 50 (6). Pridobljeno 4. 12. 2022 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-1XKFXSND/689ee0c4-47ac-42af-8d17-949839926d4e/PDF>

- Gehart, D. (2007). Creating space for children's voices: a collaborative and playful approach to working with children and families. V H. Anderson, & D. Gehart (ur.), *Collaborative therapy: relationships and conversations that make a difference*. New York, London: Routledge.
- Kompan Erzar, K., Rožič, T., & Simonič, B. (2011). Vloga in pomen navezanosti pri razvoju otrok v nadomestnih družinah. *Socialno delo*, 50 (2). Pridobljeno 16. 11. 2022 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-NYUEFUMT/4f50db3f-1497-4e6d-87df-9635a1d8397b/PDF>
- KOP (1989). *Konvencija o otrokovih pravicah*. Ur. l. RS 9/1992.
- Križnik Novšak, A. (2012). Spremljanje otrokovega doživljanja. V D. Kuzmanič Korva (ur.), *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje*, Rejništvo, VI(11). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Kuzmanič Korva, D. (2012). S sekretarkine mize. V D. Kuzmanič Korva (ur.), *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje*, Rejništvo, VI(11). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Mali, M. (2008). Rejniška družina – družina s posebnimi sposobnostmi. V D. Kuzmanič Korva (ur.), *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje*, Rejništvo, letnik V(9). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Meolic, N. (2019). Otrok v rejništvu. *Rejniški glasnik*, 53. Pridobljeno 17. 11. 2022 s http://www.rejniskodrusterslovenije.si/datoteke/rejniskiglasnik/REJNISKIGLASNIK_53.pdf
- Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1:Načrtovanje raziskave*.
- Mihorič, M. (2018). Rejništvo skozi prizmo odraslih oseb z izkušnjo rejništva. *Rejniški glasnik*, 52. Pridobljeno 7. 1. 2023 s http://www.rejniskodrusterslovenije.si/datoteke/rejniskiglasnik/REJNISKIGLASNIK_52.pdf
- Ministrstvo za javno upravo. (2021). *Rejništvo*. Pridobljeno 10. 1. 2022 s <https://e-uprava.gov.si/podrocja/druzina-otroci-zakonska-zveza/rejnistvo-posvojitev/rejnistvo.html>
- Mitchell, M. B., Kuczynski, L., Tubbs, C. Y., & Ross, C. (2010). We care about care: Advice by children in care for children in care, foster parents and child welfare workers about the transition into foster care. *Child & Family Social Work*, 15(2). Pridobljeno 20. 1. 2023 s <https://eds-s-ebscohost-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=07d181ab-c803-41f4-88be-62a1cb82f96b%40redis>

- Perko, A. (2011). *Otroci alkoholikov in tiranov*. Šmarje Sap: Buča; Kamnik: Zavod Mitikas.
- Rakar, T., Čačinovič Vogrinčič G., Zaviršek, D., Boškič, R., Boljka, U., Smolej, S., Sobočan A. M., Urh, Š., Dremelj, P., Kobal, B., Nagode, M., Žiberna, V., & Kovač, N. (2010). *Postopki, organizacija in standardi na področju rejništva: končno poročilo*. Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.
- Rant, A. (2008). Psihologija družine. V D. Kuzmanič Korva (ur.), *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje*, Rejništvo, letnik V(9). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Rejništvo, b. d. Pridobljeno 10. 1. 2021 s <https://www.gov.si/teme/rejnistvo/>
- SCSD (2022). Skupnost centrov za socialno delo. *Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo centri za socialno delo* [pdf]. Pridobljeno 15. 1. 2023 s <https://www.scsd.si/files/katalog%2022%20kon%C4%8Dni.pdf>
- Škerlj, M. (2012). Delo centra za socialno delo. V D. Kuzmanič Korva (ur.), *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje*, Rejništvo, VI(11). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Thomas, N. (2005). *Social Work with Young People in Care*. New York: Palgrave Macmillan.
- Tomec, M. (2012). Uvodni del. V D. Kuzmanič Korva (ur.), *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje*, Rejništvo, VI(11). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Tomec, M., & Hudobivnik, T. (2012a). Priprava otroka in družine, ki izvaja rejniško dejavnost, na rejništvo. V D. Kuzmanič Korva (ur.), *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje*, Rejništvo, VI(11). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Tomec, M., & Hudobivnik, T. (2012b). Delo z družino, ki izvaja rejniško dejavnost. V D. Kuzmanič Korva (ur.), *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje*, Rejništvo, VI(11). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- Tomori, M. (1994). *Knjiga o družini*. Ljubljana: EWO.
- URS (1991). *Ustava Republike Slovenije*. Ur. l. RS, 33/1991.
- Videmšek, P. (2008). Krepitev moči kot temeljno orodje socialnega dela. *Socialno delo*, 47 (3-6). Pridobljeno 16. 11. 2022 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-1BXBCRWU>
- Zaviršek, D. (2012). Za boljšo prakso na področju rejništva. V D. Kuzmanič Korva (ur.), *Bilten skupnosti CSD Slovenije Kaljenje*, Rejništvo, VI(11). Ljubljana: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.
- ZIRD (2002). *Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti*. Ur. l. RS 110/2002.

Žiberna, M. (1998). Rejniška družina kot možnost izbire za otroka. *Socialno delo*, 37 (4-5).
Pridobljeno 15. 1. 2023 s <https://www.revija-socialnodelo.si/mma/Rejniska-1998-3-5.pdf/2019041615185575/>

9. Priloge

9.1. Priloga 1: Merski instrument

Merski instrument, ki sem ga uporabila za intervjuvanje socialnih delavk, so polstrukturirane smernice za intervju.

VPRAŠANJA ZA SOCIALNEGA DELAVCA:

Naloge socialne delavke

Katere strokovne naloge imate ob pričetku rejništva?

Izzivi otrok ob prehodu iz matične v rejniško družino

Katere izzive ali stiske vam je otrok v času prehoda zaupal?

Otrokovo doživljanje prehoda iz matične v rejniško družino

Kdaj otrokom poveste, da bo moral oditi v rejniško družino? Kje?

Katere občutke otroci največkrat navajajo ob tem?

Priprava otroka na odhod v rejniško družino

Na kakšen način otroke pripravite na odhod v rejniško družino?

Kdo otroka pospremi v rejniško družino in kdo mu pomaga pri namestitvi?

Na kakšne izzive ste že naleteli ob sami namestitvi otroka v rejniško družino in kako ste jih rešili?

Pomoč in podpora otroku po prihodu v rejniško družino

Na kakšen način poteka sodelovanje z otrokom po prihodu v rejniško družino?

Kako mu takrat nudite podporo in pomoč?

Kako pogosto sodelujete z otrokom?

Ali otroka vključujete v sestanke individualne projektne skupine? Če ne, zakaj? Če da, kako je vključen, se ga posluša...?

Ohranjanje glasu otroka

Ali se z otroki pogovarjate o njihovih občutkih, željah, mnenju? Se vam zdi, da le-te upoštevate in kako se to kaže?

Kako v procesu rejništva ohranjate glas otroka?

Znanja in kompetence SD

Katera znanja in kompetence mora po vašem mnenju imeti strokovni delavec za uspešno delo v procesu podpore in pomoči otroku v rejniški družini?

Pomanjkljivosti

Ali se vam zdi podpora in pomoč otroku v procesu rejništva ustrezna? Kje opazate pomanjkljivosti in kje vidite možnosti za izboljšavo?

9.2. Priloga 2: Odprto kodiranje

Tabela 9.1: Intervju A

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
A1	<i>najostrejši ukrep je nujni odvzem</i>	Nujni odvzem otroka	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
A2	<i>na MDT-ju en dan prej sklenili, da je to za odvzem</i>	Sodelovanje na MDT	Timsko delo	Delo na področju rejništva
A3	<i>sklenili, da se otrok ne sme vrniti v domače okolje, ker je bila družina že obravnavana zaradi nasilja</i>	Razlog za odvzem	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
A4	<i>druga ekipa že pisala predlog za sodišče, ki ga je treba v dvanajstih urah podati</i>	Predlog na sodišče	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A5	<i>Naslednji dan smo prejeli sklep sodišča, ki je potrdil predlog za nujni odvzem</i>	Sklep sodišča o nujnem odvzemu	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A6	<i>zdaj je otrok začasno nameščen v krizni center</i>	Namestitev otroka v krizni center	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
A7	<i>v sedmih dneh podati predlog za odvzem trajnejšega značaja</i>	Predlog na sodišče	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A8	<i>podan še predlog za namestitev otroka v Palčico</i>	Namestitev v otroka krizni center	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Delo na področju rejništva
A9	<i>jaz še pripravila opis problematike, tam torej zapišemo neke osnovne podatke o otroku, čisto anonimizirano, zapišemo tudi opis problematike staršev, kaj je pripeljalo do odvzema</i>	Opis problematike družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A10	<i>Jaz sem to poslala vsem enotam vseh centrov po Sloveniji</i>	Sodelovanje z drugimi CSD-ji	Timsko delo	Delo na področju rejništva
A11	<i>začnem iskati rejnike za otroka</i>	Iskanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A12	<i>imamo seznam vseh rejnic, ki imajo dovoljenje in kličem</i>	Iskanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A13	<i>Strokovna delavka je tista, ki oceni, ali bo rejnica zmogla oziroma ali je rejnica primerna.</i>	Izbira rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A14	<i>vsakemu otroku našli zanj primerno rejniško družino</i>	Iskanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A15	<i>ko pa najdemo primerno rejniško družino, se z njo najprej spoznam</i>	Spoznavanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A16	<i>Dam jim še dodatne informacije o otroku, njegovih starših</i>	Informiranje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A17	<i>Matični CSD od rejnikov mi pošlje še oceno primernosti in psihološki poročilo</i>	Informiranje o rejniški družini	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A18	<i>Če se vse to poklopi, otroka namestimo tja.</i>	Izbira rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A19	<i>sklep sodišča, da se otroka namesti v to rejniško družino</i>	Sklep sodišča o namestitvi	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva

A20	<i>sklenemo rejniško pogodbo</i>	Rejniška pogodba	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A21	<i>zapisane obveznosti in pravice, ki jih ima v zvezi z otrokom in odnosom, ki ga ima s CSD</i>	Rejniška pogodba	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A22	<i>možnost odpovedi rejniške pogodbe z odpovednim rokom 3 mesecev</i>	Rejniška pogodba	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A23	<i>otroci so pred odhodom v rejniško družino velikokrat v kriznem centru</i>	Namestitev otroka v krizni center	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
A24	<i>tam veliko pogovarjajo s temi strokovnimi delavci</i>	Priprava otrok v kriznem centru	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A25	<i>veliko majhnih otrok, ki ne znajo še povedat</i>	Pogovor z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
A26	<i>vsi želijo, da jim ne bi bilo treba iti</i>	Otrokova stiska	Otrokovi občutki	Otrok
A27	<i>jim povem jaz sama</i>	Seznanjanje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A28	<i>da bodo šli v rejništvo, jim povemo zelo kmalu</i>	Seznanjanje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A29	<i>stiske, na primer to, kaj sledi po treh tednih</i>	Otrokova stiska	Otrokovi občutki	Otrok
A30	<i>pogovarjamo z njim, kaj sledi, da vedo, da iščemo rejniško družino</i>	Seznanjanje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A31	<i>Opišem jim tudi postopek, kako to počnem</i>	Informiranje otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A32	<i>prilagodim posameznemu otroku tako, da bo razumel</i>	Komunikacija na drugačen način	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
A33	<i>Starejšim otrokom omogočim tudi to, da spoznajo rejnico</i>	Spoznavanje rejniške družine in otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A34	<i>naredimo kak vikend z rejnico poskusno</i>	Spoznavanje rejniške družine in otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A35	<i>otroci seznanjeni, da imajo informacije</i>	Informiranje otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A36	<i>se na tak način počutijo varno</i>	Osredotočenost na otrokove potrebe	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
A37	<i>sem iskrena z njimi</i>	Iskrenost do otroka	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
A38	<i>ne skrivam informacij pred njimi</i>	Seznanjanje s pomembnimi informacijami	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
A39	<i>Jezo, jeze smo imeli precej</i>	Otrokovo doživljanje jeze	Otrokovi negativni občutki	Otrok
A40	<i>Pri mlajših bolj strah in žalost</i>	Otrokovo doživljanje strahu in žalosti	Otrokovi negativni občutki	Otrok
A41	<i>Pri starejših opažam, da so zelo jezni tudi na starše</i>	Otrokovo doživljanje jeze	Otrokovi negativni občutki	Otrok
A42	<i>vsi v rejniško družino iz kriznega centra, ne pa direktno iz matične družine</i>	Namestitev otroka v krizni center	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
A43	<i>v kriznem centru o tem z njimi govorijo</i>	Otrok v kriznem centru	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva

A44	<i>informiranost glavna</i>	Sodelovanje z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Začetek rejništva
A45	<i>jaz z otrokom ves čas na vezi</i>	Sodelovanje z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Začetek rejništva
A46	<i>tudi ko najdem rejniško družino, ga s tem seznanim</i>	Seznanjanje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A47	<i>ga počasi pripravim</i>	Postopna priprava	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A48	<i>Lahko grem jaz z njimi v rejniško družino</i>	Prisotnost socialne delavke	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
A49	<i>lahko jih pride rejnica iskat</i>	Odsotnost socialne delavke	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
A50	<i>v parih dneh po namestitvi opravi obisk</i>	Obisk tik po namestitvi v rejniško družino	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A51	<i>bedet nad samo izvedbo</i>	Spremljanje namestitve otroka v rejniško družino	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
A52	<i>Prostor pripravi družina sama. Veliko rejnic osnovno opremljajo prostor, potem pa počakajo na otroka, da sam prinese svoje stvari, si sam kaj izbere</i>	Priprava prostora za otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A53	<i>Jaz jih seveda povprašam o tem</i>	Priprava prostora za otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A54	<i>primeren prostor za otroka</i>	Priprava prostora za otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
A55	<i>lahko pri tem pomagamo finančno</i>	Pomoč CSD	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
A56	<i>Več težav sem zaznala pri vračanju iz stikov</i>	Težave pri stikih z matičnimi starši	Izzivi otrok	Otrok
A57	<i>Glavni so obiski na domu.</i>	Obisk otroka v rejniški družini	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
A58	<i>Za kakšne bolj oddaljene včasih uporabimo Zoom</i>	Individualni pogovor z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
A59	<i>Starejše otroke, ki razumejo, za kaj se gre, tudi na IPS povabimo.</i>	Sodelovanje otroka v IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
A60	<i>Nekateri so kar stalni člani IPS</i>	Sodelovanje otroka v IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
A61	<i>ni nobenih posebnosti, težav, ga pa povabimo zraven</i>	Sodelovanje otroka v IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
A62	<i>izvajamo pogovore</i>	Stik z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
A63	<i>dolžni sklicati sestanek IPS v roku enega meseca</i>	Prvi sestanek IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
A64	<i>Naslednje IPS imamo po potrebi</i>	Pogostost sestankov IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
A65	<i>Težave se zelo velikokrat pojavljajo ob stikih</i>	Težave pri stikih z matičnimi starši	Izzivi otrok	Otrok
A66	<i>otrok pri tem zamenja okolje</i>	Težave pri stikih z matičnimi starši	Izzivi otrok	Otrok
A67	<i>Člani IPS smo vsi, vključno z otrokom, če je dovolj star, da lahko pove svoje mnenje.</i>	Sodelovanje otroka v IPS	Vključenost otroka v IPS	Delo z otrokom
A68	<i>Otrokove želje včasih niso skladne z njihovimi koristmi</i>	Problemi pri upoštevanju želja otroka	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
A69	<i>imamo vse te pogovore z otroki, ker imajo oni neke želje, težave</i>	Sodelovanje z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom

A70	<i>moramo dati to možnost, da povedo</i>	Poslušanje otroka	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
A71	<i>bili nekateri prestrašeni</i>	Otrokovo doživljanje strahu	Otrokovi negativni občutki	Otrok
A72	<i>strah, kam bo zdaj šel, ko se bo rejništvo izteklo in je bil v stiski</i>	Otrokovo doživljanje strahu in stiske	Otrokovi negativni občutki	Otrok
A73	<i>jaz otroke rada slišim</i>	Poslušanje otroka	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
A74	<i>otroci želijo nečesa, kar jim mi ne moremo omogočiti</i>	Problemi pri upoštevanju otroka	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
A75	<i>vsakemu otroku razložim, da so nekaj njegove želje, nekaj pa koristi</i>	Pogovor z otrokom	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
A76	<i>Mlajšim otrokom na primer povem, da on želi pojesti celo čokolado, to je njegova želja, mi mu pa ne pustimo, ker to zanj ni koristno</i>	Približevanje otroku	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
A77	<i>Starejšim pa recimo rečem, da bi rad bil do dveh ponoči na telefonu, to je njegova želja, mi pa mu tega ne pustimo, ker to ni v njegovo korist.</i>	Približevanje otroku	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
A78	<i>malenkost psihologije</i>	Psihologija	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
A79	<i>izobraževanja na temo kako se pogovarjati z otrokom</i>	Kako se pogovarjati z otrokom	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
A80	<i>pomagajo lastne izkušnje, torej od kar imam lastne otroke</i>	Lastne izkušnje	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
A81	<i>z njimi iskrena</i>	Iskrenost	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
A82	<i>poskusim približat</i>	Sposobnost približevanja	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
A83	<i>Pomanjkljivosti so pri teh otrocih, ki rabijo neki več</i>	Premalo dodatne pomoči	Sistemska pomanjkljivost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otroki
A84	<i>rabijo pedopsihiatra, kliničnega psihologa ali pa neko terapevtsko obravnavo, mogoče psihologa</i>	Potreba po dodatni pomoči	Sistemska pomanjkljivost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otroki
A85	<i>problem čakalne dobe, ki so tudi po dve leti</i>	Dolge čakalne dobe	Sistemska pomanjkljivost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otroki
A86	<i>Veliko rejnic potem išče samoplačniško</i>	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otroki	Sistemska pomanjkljivost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otroki
A87	<i>povečam materialne stroške</i>	Pomoč CSD	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
A88	<i>vedno več otrok, ki bi potrebovali neko takšno pomoč</i>	Potreba po dodatni strokovni pomoči	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
A89	<i>strokovnjakov je premalo</i>	Premalo strokovnjakov	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otroki

A90	<i>otroci, ki res rabijo, ne dobijo pomoči</i>	Premalo dodatne pomoči	Sistemska pomanjkljivost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otroki
-----	--	------------------------	--------------------------	--

Tabela 9.2: Intervju B

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
B1	<i>rejništvo gre lahko otrok, ki je staršem odvzet</i>	Odvzem otroka	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
B2	<i>delajo matični starši v škodo otrokom</i>	Razlog za odvzem	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
B3	<i>Strokovne delavke s področja varstva družine opravijo odvzem otroka, jaz pa z njimi sodelujem.</i>	Sodelovanje z drugimi strokovnimi delavkami	Timsko delo	Delo na področju rejništva
B4	<i>ko se že nakazuje odvzem otroka, jaz začnem z iskanjem ustrezne rejniške družine</i>	Iskanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
B5	<i>Vedno iščemo ustrezno in primerno rejniško družino glede na potrebe in koristi otroka</i>	Izbira rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
B6	<i>rejniških družin primanjkuje</i>	Pomanjkanje rejniških družin	Sistemska pomanjkljivost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
B7	<i>Povežem se s strokovno delavko drugega centra</i>	Sodelovanje z drugimi CSD	Timsko delo	Delo na področju rejništva
B8	<i>se najde rejniška družina, potem je moja naloga, da se z njo dogovorim za razgovor</i>	Spoznavanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
B9	<i>povem ji vse, kar vem o otroku, bioloških starših, kaj pričakujemo na CSD od rejniške družine, pogovarjamo se tudi o stikih</i>	Sestanek z ustrezno rejniško družino	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
B10	<i>Sodišču potem pripravimo pisni predlog. Z imenom in priimkom predlagamo rejniško družino</i>	Predlog na sodišče za namestitev otroka v rejniško družino	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
B11	<i>otrok z nujnim odvzemom odvzet, ga imamo najbrž nekje nameščenega, po navadi v kriznem centru</i>	Začasna namestitev otroka	Namestitev otroka v krizni center	Začetek rejništva
B12	<i>naloga je, da grem otroku povedat, predstaviti</i>	Seznanjanje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
B13	<i>Če je nameščen v kriznem centru, mu že kolegice prej povedo, zakaj je tam nameščen</i>	Informiranje otroka o razlogih	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
B14	<i>Razložimo mu, da zdaj nekaj časa pri matičnih starših ne bo mogel bivati, mu povemo razlog za to</i>	Informiranje otroka o razlogih	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
B15	<i>na njemu razumljiv način in starosti primerno predstavimo katero družino smo izbrali</i>	Seznanjanje otroka z izbrano rejniško družino	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
B16	<i>najprej samo poslušajo, ker sploh ne vejo, kaj vprašat, ker izvejo veliko za njih novega</i>	Zmedenost otroka	Otrokovi negativni občutki	Otrok

B17	<i>situacija, ki je zanje travmatična</i>	Doživljanje prehoda kot travmatičnega	Otrokovi negativni občutki	Otrok
B18	<i>Z mlajšimi se seveda tudi pogovarjamo, vendar jim damo samo neke bistvene informacije</i>	Primerna priprava otroka glede na starost	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
B19	<i>s starejšimi pa se potem malo več pogovarjamo, zakaj, čemu, kam bi šel, kam bo šel, kako je tam, katero šolo bo hodil, kako bomo mi za njega poskrbeli, kakšna je naša vloga, kako tam bo</i>	Primerna priprava otroka glede na starost	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
B20	<i>dogovorimo tudi za informativni ogled</i>	Otrokov ogled rejniškega doma	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
B21	<i>pokazala, katero sobo bo imel</i>	Otrokov ogled rejniškega doma	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
B22	<i>On je imel tudi veliko željo, da bi videl svojega bratca in sestrice in smo organizirali tako, da smo mlajša dva pripeljali k njemu iz Palčice.</i>	Upoštevanje otrokovih želja	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
B23	<i>postopamo na sodišču</i>	Prisotnost na sodišču	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
B24	<i>čustva je v bistvu nadomestil z basanjem s hrano</i>	Otrokovo izražanje čustev na negativen način	Otrokovi negativni občutki	Otrok
B25	<i>rabijo ogromno pozornosti</i>	Potreba po pozornosti	Otrokovi negativni občutki	Otrok
B26	<i>Mi rejnice seveda spodbujamo, se z njimi pogovarjamo zato, da bi to šlo naprej</i>	Neposredna podpora otroku	Pomoč in podpora otroku	Delo z otrokom
B27	<i>je bila jezna</i>	Otrokovo doživljanje jeze	Otrokovi negativni občutki	Otrok
B28	<i>doživlja neke trenutke žalosti in jeze</i>	Otrokovo doživljanje jeze in žalosti	Otrokovi negativni občutki	Otrok
B29	<i>težave zaradi njegovega vedenja v šoli</i>	Vedenjske težave	Izzivi otrok v rejništvu	Otrok
B30	<i>želela še več sodelovanja</i>	Želja strokovne delavke po več sodelovanja z otroki	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
B31	<i>odnos z otrokom pridobiš na terenu</i>	Grajenje odnosa z otrokom	Pomoč in podpora otroku	Delo z otrokom
B32	<i>hodim v rejniške družine pa preko IPS</i>	Spremljanje rejništva po namestitvi	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
B33	<i>odvisno od otroka, ker otrok ni vedno povabljen</i>	Otrokovo sodelovanje na IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
B34	<i>mu pa potem pridemo povedat, razložiti, kaj in kako</i>	Seznanjanje otroka z vsebino IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
B35	<i>Odnose z njimi pa gradim s tem, ko ga jaz obiskujem v rejniški družini.</i>	Obiskovanje otroka v rejniški družini	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
B36	<i>se mi zdi praktično nemogoče, saj imam otroke nameščene po celi Sloveniji</i>	Pomanjkanje časa	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom

B37	<i>jaz pridem tja, včasih gre z mano tudi kakšna kolegica ali psihologinja</i>	Sodelovanje drugih strokovnih delavcev z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
B38	<i>Predelujemo njihove stiske, težave, vprašanja</i>	Individualni pogovor z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
B39	<i>biti z njimi realni in iskreni</i>	Iskrenost do otrok	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
B40	<i>Po namestitvi jih je smiselno obiskati čim prej</i>	Obisk tik po namestitvi v rejniško družino	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
B41	<i>IPS, ki ga je potrebno sklicati v roku 1 meseca od namestitve</i>	Prvi sestanek IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
B42	<i>načrt sestavi, cilje, dogovore, individualni načrt otrokovi starosti primerno</i>	Individualni načrt	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
B43	<i>Pri nekaterih je potrebno, da se večkrat srečamo na IPS</i>	Pogostost sestankov IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
B44	<i>čim prej otroka obiskat, videti, kako se navaja, kako se je navadil, potem pa to tudi vzdrževati</i>	Sodelovanje takoj po namestitvi	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
B45	<i>Da so slišani</i>	Slišati otroka	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
B46	<i>vzpodbudiš, naj povejo</i>	Odpiranje prostora za otrokov glas	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
B47	<i>preveriš, kako se počuti</i>	Preverjanje otrokovega počutja	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
B48	<i>Na IPS so večinoma starejši otroci, ki že razumejo in imajo kakšno željo</i>	Sodelovanje otroka na IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
B49	<i>razvojna psihologija</i>	Znanje razvojne psihologije	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
B50	<i>izobraževanja o rejništvu</i>	Znanje o sistemu rejništva	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
B51	<i>družinske centre, kjer otroke potem vključimo v terapevtsko obravnavo</i>	Terapevtska obravnava otroka	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
B52	<i>napotimo na različne pedopsihiatrične obravnave</i>	Psihiatrična obravnava otroka	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
B53	<i>se jo da dobiti, so pa žal dolge čakalne vrste</i>	Dolge čakalne vrste	Sistemska pomanjkljivost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
B54	<i>žal vse plačljive</i>	Samoplačniške obravnave	Sistemska pomanjkljivost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
B55	<i>rejniciam pomagamo z zvišanjem materialnih stroškov rejnine, da se jim te terapije omogočijo</i>	Pomoč CSD	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
B56	<i>morali biti zagotovljeni terapevti za pomoč otrokom prednostno</i>	Potreba po prednostni obravnavi	Sistemska pomanjkljivost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom

Tabela 9.3: Intervju C

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
C1	<i>ugotovimo, da je otrok visoko ogrožen v biološki družini</i>	Razlog za odvzem	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
C2	<i>opraviti tudi nujni odvzem</i>	Nujni odvzem otroka	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
C3	<i>v 24 urah sporočiti sodišču razloge, zakaj smo morali to opraviti</i>	Predlog na sodišče	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
C4	<i>otroke namestimo v krizni center, za mlajše otroke je to Palčica, starejše otroke pa krizni centri za mlade</i>	Začasna namestitev	Namestitev otroka v krizni center	Začetek rejništva
C5	<i>iščemo primerno rejniško družino</i>	Iskanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
C6	<i>dobimo informacije o tem, kako otrok deluje, kakšne posebnosti so v njegovem razvoju, kako hudo je travmatiziran</i>	Zbiranje informacij o otroku	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
C7	<i>doživel travmatiziranost, ogroženost, zanemarjenost, zlorabo, tudi kakšne spolne zlorabe, fizične zlorabe, čustvene zlorabe,</i>	Razlogi za odvzem	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
C8	<i>pogosto deležni zlorab v tem smislu, da mame uživajo kakšne prepovedane substance in se to tudi na njihovem razvoju kasneje pozna</i>	Razlogi za odvzem	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
C9	<i>ADHD sindromom, hiperaktivnostjo, so nemirni, zbegani, težko se osredotočijo na igro ali učenje</i>	Nemir	Izzivi otrok	Otrok
C10	<i>hude travmatiziranosti in zanemarjenosti</i>	Travmatiziranost in zanemarjenost otrok	Izzivi otrok	Otrok
C11	<i>težke izkušnje iz zgodnjega otroštva premaguje z dobrimi novimi izkušnjami</i>	Otrokovo okrevanje po doživljanju težkih izkušenj	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C12	<i>dobi v novi družini neko stabilnost in možnost, da se varno naveže na odraslo osebo, ki skrbi zanj</i>	Otrokovo okrevanje po doživljanju težkih izkušenj	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C13	<i>v rejništvu osredotočeni na otroka in na njegove osnovne razvojne potrebe</i>	Osredotočenost na otrokovo korist	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
C14	<i>Ko najdemo družino, ki je pripravljena zanj skrbeti</i>	Iskanje primerne rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
C15	<i>podpiše se rejniška pogodba, kjer so točno določene naloge teh rejniških staršev</i>	Podpis rejniške pogodbe	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
C16	<i>izhajamo iz ZIRD</i>	Upoštevanje zakonov	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
C17	<i>skrbeti za vse osnovne življenjske stvari, vezane na vrtec, šolo,</i>	Podpora rejnikom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom

	<i>skrbeti za to, da bo otrok razvil delovne navade, da bo imel konstruktivno igro, sodeloval pri običajnih opravilih, mi o tem veliko govorimo</i>			
C18	<i>kako otroku predstaviti pričakovanja družine, pravila, kako oni funkcionirajo, seveda starosti primerno</i>	Podpora rejnikom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C19	<i>Majhnemu otroku, recimo dojenčku, boš več z dotiki, nežnostjo, tem ravnanjem do njega pokazal, večjim pa jim poleg tega, da pristopiš ljubeče do njih, postavljati tudi pravila in osnovne zahteve, ki se jih od otroka določene starosti pričakuje</i>	Približevanje otroku	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
C20	<i>novosti so zanj težava</i>	Novosti	Izzivi otrok	Otrok
C21	<i>težave z zbranstvijo</i>	Nezbranstvo	Izzivi otrok	Otrok
C22	<i>v prvem mesecu od namestitve skličemo IPS</i>	Prvi sestanek IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
C23	<i>napravi načrt dela za tega otroka v rejništvu</i>	Individualni načrt	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
C24	<i>V tem načrtu si tudi porazdelimo cilje in naloge</i>	Individualni načrt	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
C25	<i>člani IPS so rejniški starši, matični CSD otroka, matični CSD rejniške družine, biološki starši in otrok, če je sposoben sodelovat</i>	Ključni člani IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
C26	<i>mi ocenjujemo, da bo njemu v korist, če on tudi sodeluje</i>	Sodelovanje otroka v IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
C27	<i>biološki starši zelo težko sprejemajo in se še učijo sodelovanja v IPS, potem otroka ne vabimo</i>	Ne-sodelovanje otroka v IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
C28	<i>možnost individualnega svetovanja</i>	Podpora rejnikom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C29	<i>Obiščemo jih v družini</i>	Obiskovanje otroka v rejniški družini	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C30	<i>pogovarjamo o težavah, kako rešit, kako pristopit h kakšnemu problemu</i>	Podpora rejnikom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C31	<i>mora imeti svoj prostor</i>	Priprava prostora za otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
C32	<i>Na začetku bolj intenzivno sodelujemo</i>	Na začetku več sodelovanja	Prehod v rejniško družino	Začetek rejništva
C33	<i>mi povemo kako, kakšna je, kaj to pomeni rejniška družina</i>	Seznanjenje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
C34	<i>ko čakajo v kriznem centru vedo, da je to začasno</i>	Otrokovo zavedanje, da bo moral v rejništvo	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
C35	<i>težava dobiti dobro rejniško družino, ker jih ni</i>	Pomanjkanje rejniških družin	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom

C36	<i>ljudje bojijo tega dela</i>	Pomanjkanje rejniških družin	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
C37	<i>mi se močno trudimo, da čim prej dobimo rejniško družino</i>	Iskanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
C38	<i>Ko jo najdemo predlagamo, da se z začasno odredbo izda sklep o premestitvi v to družino otroka</i>	Predlog za začasno odredbo	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
C39	<i>otroku povemo, da smo našli družino in to bodo rejniški starši in rejniški starši te bodo prišli obiskat sem</i>	Seznanjanje otroka z izbrano rejniško družino	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
C40	<i>spodbujamo spoznavne obiske že v kriznem centru</i>	Spoznavanje otroka in rejniške družine	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
C41	<i>IPS pa sodelujeva obe</i>	Sodelovanje z ostalimi strokovnimi delavkami	Timsko delo	Delo na področju rejništva
C42	<i>Naloge pa si potem v individualnem načrtu tudi zapišemo</i>	Porazdelitev strokovnih nalog ob pričetku rejništva	Timsko delo	Delo na področju rejništva
C43	<i>Otroku povemo na starosti primeren način, tako da on razume</i>	Primerna priprava otroka glede na starost	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
C44	<i>počakati in preverjat, kaj on razume in, če imaš še kakšno vprašanje, pojasnjevati</i>	Odpiranje prostora za otrokov glas	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
C45	<i>dobro poslušati, opazovati, kako on doživi to informacijo</i>	Zanimanje za otrokove občutke	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C46	<i>običajno komaj čakajo, da grejo v družino</i>	Odziv otrok na to, da bodo morali v rejniško družino	Otrokovi pozitivni občutki	Otrok
C47	<i>Otrok v rejništvu je upravičen do resnice.</i>	Iskrenost do otroka	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
C48	<i>Mi moramo reči, tebi ni bilo v redu v družini, ker starši niso dobro skrbeli zate</i>	Iskrenost do otroka	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
C49	<i>potem pove, strah me je bilo</i>	Otrokovo doživljanje jeze	Otrokovi negativni občutki	Otrok
C50	<i>da ni prav, kar se je otroku dogajalo, to se pa ne sme dogajati. Zato da otrok ve, da ni prav, kar se mu je zgodilo</i>	Zatiranje občutka krivde	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C51	<i>dajati priložnost, da se izpove, kaj vse je doživljal, ga poslušati</i>	Odpiranje prostora za otrokov glas	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
C52	<i>dati vedeti, da on ni problem</i>	Zatiranje občutka krivde	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
C53	<i>Veliko se torej pogovarjamo</i>	Individualni pogovor z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C54	<i>vklučeni tudi v specialistične obravnave, ampak ne takoj po namestitvi</i>	Vključenost ostalih strokovnjakov	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C55	<i>Strah</i>	Otrokovo doživljanje strahu	Otrokovi negativni občutki	Otrok

C56	<i>Sram</i>	Otrokovo doživljanje sramu	Otrokovi negativni občutki	Otrok
C57	<i>na začetku zelo težko izrazijo pristine občutke</i>	Zaprto otrok	Otrokovi negativni občutki	Otrok
C58	<i>Ne smeš mu polagati besed v usta</i>	Izhodišče nevedočega	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
C59	<i>se malo z njim poigraš, da ti otrok počasi začne zaupati</i>	Prisluhniti otroku	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
C60	<i>vprašam, ali se spomnijo, kaj se je zgodilo, preden so prišli v krizni center</i>	Individualni pogovor z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C61	<i>reče, da mu je hudo</i>	Otrokovo doživljanje žalosti	Otrokovi negativni občutki	Otrok
C62	<i>mu povem, da je normalno, da mu je hudo</i>	Približevanje otroku	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
C63	<i>In zagotovim, da iščemo načine, kako bi mu bilo bolje</i>	Zagotavljanje občutka varnosti pri otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C64	<i>preverjamo otrokovo počutje</i>	Zanimanje za otrokove občutke	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C65	<i>otroku dovolimo, da govori in da ga dobro poslušamo</i>	Prisluhniti otroku	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
C66	<i>zagotoviti, da bo otrok v stiku s tem, kar je on doživljal in da to lahko pove ob osebi, ko bo to varno</i>	Zagotavljanje občutka varnosti pri otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C67	<i>Žalost, jeza</i>	Otrokovo doživljanje žalosti in jeze	Otrokovi negativni občutki	Otrok
C68	<i>jezo izražajo z agresijo, nemirom, napetostjo</i>	Otrokovo izražanje občutka jeze	Otrokovi negativni občutki	Otrok
C69	<i>moramo potem tudi učiti, torej na kakšen način jezo kanaliziraš tako, da bo zate koristna</i>	Pomoč otroku pri izražanju negativnih občutkov	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C70	<i>rejniška družina pride iskat v krizni center in ga odpelje domov</i>	Rejniška družina odpelje otroka	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
C71	<i>presodimo, da bi bilo bolje, da bi bili strokovni delavci zraven, potem pa tudi gremo zraven</i>	Prisotnost strokovnega delavca pri namestitvi	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
C72	<i>včasih, če so starši sodelujoči, vključimo tudi njih</i>	Prisotnost staršev pri namestitvi	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
C73	<i>opravljamo obiske v družini, tudi pogovore v našem Centru</i>	Ohranjanje stikov z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C74	<i>rejniškim staršem pomagamo tudi z vključitvijo v skupine rejnic</i>	Podpora rejniškim staršem	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C75	<i>planinske pohode in piknike za vse člane rejniške družine, izlete, na primer se peljemo na kopanje z vsemi člani rejniške družine, potem srečanja mladostnikov, obdaritev otrok na koncu leta</i>	Ohranjanje stikov z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C76	<i>Otroka spremljamo tudi preko IPS</i>	Spremljanje rejništva po namestitvi	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
C77	<i>praviloma se mora sestajati 1 krat na leto, vendar se lahko tudi</i>	Pogostost sestankov IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva

	<i>večkrat, če so za to izražene potrebe</i>			
C78	<i>ključno, da imajo pri delu z otrokom v rejništvu rejniški starši dovolj podpore</i>	Podpora rejnikom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
C79	<i>Sledimo temu, kaj je za otroka koristno</i>	Osredotočenost na otrokovo korist	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
C80	<i>sodelujemo tudi s šolo, vrtcem, zdravstvenimi službami, specialisti, ki otroka obravnavajo, recimo pedopsihiatri, kliničnimi psihologi</i>	Sodelovanje z drugimi strokovnimi delavci	Timsko delo	Delo na področju rejništva
C81	<i>Težave se pojavijo pri učenju na nove navade</i>	Težave pri učenju na nove navade	Izzivi otrok	Otrok
C82	<i>otrok za ta sistem manj pomemben kakor starš, ki je neprijeten in se ga vsak hoče znebiti</i>	Pomanjkljivosti v podpori otroku	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom

Tabela 9.4: Intervju D

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
D1	<i>je bil odvzem otroka</i>	Odvzem otroka	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
D2	<i>zdaj je otrok v Palčici</i>	Namestitev otroka v krizni center	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
D3	<i>multidisciplinarni tim, z vsemi udeleženci zraven Torej policija, Palčica, otrokov vrtec, in tako dalje.</i>	Sodelovanje na MDT	Timsko delo	Delo na področju rejništva
D4	<i>dogovorjena že strokovnim delavcem, ki vodi ta odvzem, da mi napiše nekakšen opis situacije</i>	Sodelovanje z drugimi strokovnimi delavci	Timsko delo	Delo na področju rejništva
D5	<i>na podlagi tega opisa potem jaz začnem iskati rejniško družino za tega otroka</i>	Iskanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
D6	<i>med rejniki naših otrok koga primerne glede na specifiko tega otroka</i>	Izbira rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
D7	<i>vedno sodelujeta 2 CSD-ja, torej CSD otroka in CSD rejnika</i>	Sodelovanje z drugimi CSD	Timsko delo	Delo na področju rejništva
D8	<i>pripraviti dopis za bazo vseh centrov za socialno delo v Sloveniji, kamor pride ta poizvedba za rejništvo</i>	Priprava dopisa glede poizvedbe za rejništvo	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
D9	<i>odvisno od tega, koliko je otrok star</i>	Primerna priprava otroka glede na starost	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
D10	<i>v Palčici imeli dnevne pogovore, pa obiske, ugotavljamo, kaj otrok potrebuje, ga peljemo kamor potrebuje</i>	Spremljanje otroka v kriznem centru	Podpora in pomoč otroku	Začetek rejništva
D11	<i>organizirali potem v Palčico prvi obisk</i>	Spoznavanje rejniške družine in otroka	Priprava otroka na rejništvo	Delo z otrokom

D12	<i>Rejnica je tudi vsak dan klicala</i>	Rejničino spremljanje otroka v kriznem centru	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
D13	<i>Mi smo bili medtem stalno na vezi s kriznim centrom</i>	Spremljanje otroka v kriznem centru	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
D14	<i>smo skrbni do teh otrok</i>	Skrbnost strokovnih delavcev do otrok	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
D15	<i>smo mi zelo tesni sodelavci</i>	Sodelovanje s kriznim centrom	Timsko delo	Delo na področju rejništva
D16	<i>sodelujemo strokovni delavci, ki delajo na rejništvu in strokovni delavci, ki delajo na družini</i>	Sodelovanje z drugimi strokovnimi delavci	Timsko delo	Delo na področju rejništva
D17	<i>kadrovske stiske na CSD-jih</i>	Kadrovska stiska na CSD	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
D18	<i>ko sem jaz prišla še 4 leta nazaj, je bila tukaj psihologinja, ker je zdaj trenutno ni</i>	Pomanjkanje psihologinj na CSD	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
D19	<i>jaz potem sodelujem na sodišču</i>	Sodelovanje s sodiščem	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
D20	<i>Iščemo ves čas največ koristi za otroka</i>	Osredotočenost na otrokovo korist	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
D21	<i>kdaj zgodi, da ne naredimo dovolj ali pa ne naredimo dovolj dobro</i>	Slabša kvaliteta dela	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
D22	<i>Pri malih otroci gredo priprave preko recimo teh obiskov</i>	Primerna priprava otroka glede na starost	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
D23	<i>Če je pa otrok starejši in še bolj razume te stvari, potem pa seveda preden do rejništva pride mi naredimo ogromno</i>	Primerna priprava otroka glede na starost	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
D24	<i>naredimo ogromno enih pogovorov, tudi s samim otrokom</i>	Primerna priprava otroka glede na starost	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
D25	<i>da on izrazi</i>	Odpiranje prostora za otrokov glas	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
D26	<i>Da že od otroka izvemo, kaj si želi</i>	Zanimanje za otrokove želje	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
D27	<i>potrebuje rejniško družino, ker doma ne more živeti</i>	Informiranje otroka o razlogih za rejništvo	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
D28	<i>Vključimo babice, dedke, strice, tete, sosedo, sošolce, da se to na čim bolj blag način potem zgodi</i>	Podpora otrokove neformalne socialne mreže	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
D29	<i>skušamo poiskati te pristope, da vseeno pridemo do njega</i>	Približevanje otroku	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
D30	<i>otroka peljala večkrat v rejniško družino na obisk pa bi potem malo podaljšala, pa bi bil tam na kosilu, pa bi pol počasi eno noč tam prespal</i>	Postopen prehod otroka v rejniško družino	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
D31	<i>sodelujemo z rejnicami s pogovori, po telefonu, s komunikacijo, po elektronski pošti</i>	Podpora rejnikom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom

D32	<i>to je za nekatere od njih praznik, ko mi pridemo na obisk</i>	Otrokovo doživljanje veselja	Otrokovi pozitivni občutki	Otrok
D33	<i>Skupaj načrtujemo in izboljšujemo, da je za tega otroka najboljše</i>	Osredotočenost na otrokovo korist	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
D34	<i>Eni otroci se zelo hitro vklopijo in takrat se mi ne vmešavamo brezglavo, ker vsaka družina naj bi funkcionirala</i>	Podpora rejnikom	Pomoč in podpora otroku	Delo z otrokom
D35	<i>večkrat slišimo po telefonu, da nismo kar naprej tam, da se otrok počuti, kot da je to zdaj njegova družina</i>	Vzdrževanje stikov preko telefona	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
D36	<i>potrebujejo, da tudi z otroki mi malo več delamo, tudi na domu, na terenu</i>	Potreba po individualni pomoči otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
D37	<i>mi pridemo v njegovo okolje, njegovo sobo in skupaj z njim naredimo načrt</i>	Obiskovanje otroka v rejniški družini	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
D38	<i>IPS je glaven element v rejništvu</i>	Pogostost sestankov IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
D39	<i>Otrok ne vabimo, če so starši med seboj konfliktni</i>	Otrokovo ne-sodelovanje na IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
D40	<i>Se pa otroci udeležujejo, vedno so povabljeni v ostalih primerih</i>	Otrokovo sodelovanje na IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
D41	<i>sva se dogovorili, da mi eno pismo pošlje po e-mailu in mi ona malo pove o sebi, jaz pa potem njej nazaj</i>	Ohranjanje stikov z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
D42	<i>tudi elektronske stike</i>	Ohranjanje stikov z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
D43	<i>ogromno delamo, se pogovarjamo z otroki, pogovarjamo se z njimi tudi tako, da ni treba, da to, kar nam povejo, povemo naprej staršem, rejnikom, če sami tega ne želijo</i>	Pogovori z otroki	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
D44	<i>na vseh sodiščih veliko sogovorniki sodelujejo in kolizijski zastopniki otroka, torej vsak otrok ima neko zunanjo osebo, ki jo zagovarja</i>	Zagovarjanje otroka	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
D45	<i>samozavestno delam</i>	Samozavest	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
D46	<i>izobraževanja na temo rejništva</i>	Znanje o rejništvu	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
D47	<i>aktivih, interviziji</i>	Sodelovanje z drugimi strokovnimi delavkami	Timsko delo	Delo na področju rejništva
D48	<i>katalog del in nalog je treba razširit</i>	Potreba po izboljšanju Kataloga	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
D49	<i>bilo bi ga potrebno reorganizirati v skladu s potrebami</i>	Potreba po reorganizaciji rejništva	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom

D50	<i>nimamo nekih specializiranih rejniških družin, ker nimamo več otrok, ki ne bi imel spektra težav</i>	Potreba po specializiranih rejniških družinah	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
D51	<i>več delati na preventivi</i>	Potreba po delu na preventivi	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
D52	<i>bi bilo dobro, če bi se služba za rejništvo centralizirala, da bi bila služba za rejništvo na eni enoti in bi bilo več strokovnih delavcev, ki bi delali samo to, vključno z mobilno enoto, pa tudi s komisijo, ki bi imela pregled nad rejniki</i>	Potreba po centralizaciji službe za rejništvo	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
D53	<i>zavrženosti, ki jo otrok čuti, ko pride v rejništvo</i>	Otrokovo občutenje zavrženosti	Negativni občutki otrok	Otrok

Tabela 9.5: Intervju E

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
E1	<i>pred začetkom rejništva spoznajo rejnica in otrok</i>	Spoznavanje rejniške družine in otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
E2	<i>se dogovoriti, kako bo prijavila začasno bivališče, urediti otrokovo zavarovanje, treba je dobiti dokumente od otroka in jih izročiti rejnici</i>	Urejanje formalnih zadev	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
E3	<i>sem zraven, recimo v kriznem centru</i>	Spremljanje otroka v kriznem centru	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
E4	<i>dogovorili, da bo tam prevzela otroka</i>	Rejnica odpelje otroka iz kriznega centra	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
E5	<i>smo se pa dobili ona, jaz kot s centra otroka, potem pa je prišla tudi predstavnica centra rejnice in smo vse formalnosti probali urediti</i>	Urejanje formalnih zadev	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
E6	<i>Razložili smo ji tudi ta postopek</i>	Seznanjanje rejnice	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
E7	<i>Otroka je potem odpeljala</i>	Rejnica odpelje otroka iz kriznega centra	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
E8	<i>je šlo za odvzeme otrok in so to druge sodelavke vodile</i>	Odvzem otroka	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
E9	<i>Otroke so na primer poznale preko naše Cone</i>	Poznavanje otrok s strani drugih strokovnih delavcev	Timsko delo	Delo na področju rejništva
E10	<i>ko je bil odvzem, so tudi one šle zraven, da je bil lažji prehod</i>	Poznavanje otrok s strani drugih strokovnih delavcev	Timsko delo	Delo na področju rejništva
E11	<i>v kriznem centru so nove osebe in potem, ko za rejništvo rihtamo, sem jaz, ki me spet ne poznajo</i>	Vključenost različnih oseb	Timsko delo	Delo na področju rejništva

E12	<i>Običajno se že tam malo pripravljajo</i>	Priprava otrok v kriznem centru	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
E13	<i>V kriznem centru se z njimi pogovarjajo in vejo, da tam ne bodo dolgo časa</i>	Priprava otrok v kriznem centru	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
E14	<i>Z majhnimi se to ravno ne moraš pogovarjati, s starejšimi otroki pa ja in so potem čakali, kdaj se bo to zgodilo</i>	Primerna priprava glede na starost otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
E15	<i>jih je bilo težko ločit</i>	Ločitev sorojencev	Izzivi otrok	Otrok
E16	<i>pridemo otroka iskat</i>	Prisotnost strokovne delavke	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
E17	<i>mu poskušamo na nek tak prijeten način povedat, da bo zdaj treba it</i>	Seznajanje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
E18	<i>Mu pomagat spakirat</i>	Pomoč pri selitvi	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
E19	<i>Poskusimo tako, da je čim manj stresno</i>	Čim manj stresno	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
E20	<i>zanjo to ni bil stres, bila je odrešitev</i>	Otrokovo pozitivno doživljanje prehoda	Otrokovi pozitivni občutki	Otrok
E21	<i>Vedno otroku iščemo rejniško družino</i>	Iskanje primerne rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
E22	<i>Centri pri tem med seboj sodelujemo, pri iskanju rejnikov.</i>	Sodelovanje z drugimi strokovnimi delavci	Timsko delo	Delo na področju rejništva
E23	<i>Pri nas je sodelavka, ki dela na odvzemih in ona ta kontakt z otroki bolj vzpostavi. In njej se zaupajo</i>	Sodelovanje drugih strokovnih delavcev z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
E24	<i>ko jaz prevzamem, je težko, ker je otrok na njo bolj navezan, meni ne bo toliko zaupal</i>	Težave pri vzpostavljanju zaupanja	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
E25	<i>Poskusiš vzpostaviti ta kontakt, ampak je včasih toliko ljudi vključenih, da je včasih malo preveč za otroka</i>	Preveč različnih oseb	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
E26	<i>Takrat je ena študentka delala z njimi in najbolj so bili navezani na to študentko</i>	Druga podpora otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
E27	<i>Mislim, da je šla in na odvzem in takrat, ko smo eno izmed teh punc peljali v rejniško družino.</i>	Druga podpora otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
E28	<i>In je treba takšno osebo, če jo imaš, takrat uporabiti, da je zraven, ker je otroku pomembna.</i>	Druga podpora otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
E29	<i>ko namestiš v rejniško družino moraš v enem mesecu sklicati IPS in se tam naprej dogovarjaš</i>	Prvi sestanek IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
E30	<i>V njej smo CSD otroka, CSD rejnika, starši, rejnik in po potrebi še kakšen vrtec, šola</i>	Ključni člani IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
E31	<i>obiski na domu</i>	Obiskovanje otroka v rejniški družini	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
E32	<i>razgovor z otrokom</i>	Individualni pogovor z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom

E33	<i>smo precej po telefonu</i>	Podpora rejnikom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
E34	<i>Rejnice tudi prosimo, da spišejo neko poročilo.</i>	Spremljanje otroka	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
E35	<i>imamo na voljo tudi psihologinjo, ki tudi opravi pogovor z otrokom</i>	Sodelovanje drugih strokovnih delavcev z otrokom	Pomoč in podpora otroku	Delo z otrokom
E36	<i>Če ni nekih težav, je IPS predpisana na eno leto, drugače pa po potrebi</i>	Pogostost sestankov IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
E37	<i>Lahko se vmes skličejo tudi timski sestanki.</i>	Sodelovanje na timih	Timsko delo	Delo na področju rejništva
E38	<i>Majhni otroki običajno niso vključeni.</i>	Ne-sodelovanje otroka v IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
E39	<i>Polnoletni so bili vabljeni in so zraven, če želijo biti zraven.</i>	Sodelovanje otroka v IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
E40	<i>poslušamo tudi njegove želje upoštevati</i>	Upoštevanje otrokovih želja	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
E41	<i>Sem pri enem dve-letniku ravno bila na obisku, pa sva se igrala</i>	Komunikacija na drugačen način	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
E42	<i>Drugače imamo pa v tem primeru zelo dobre rejnice, na katere so se otroci zelo navezali in njim zaupajo</i>	Podpora rejnikov	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
E43	<i>vidim, da bi otroci potrebovali neko podporo psihiatra</i>	Potreba po dodatni strokovni pomoči	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
E44	<i>problem pa je, ker otroci nimajo neke prednosti pri obravnavi in predolgo čakajo</i>	Dolge čakalne dobe	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
E45	<i>premalo tega</i>	Premalo pogosta obravnava	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
E46	<i>načrt izgleda tako, da najprej povzamemo, kakšno je otrokovo zdravstveno, čustveno, vedenjsko stanje, kako je v šoli, da dobimo neke informacije</i>	Individualni načrt	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
E47	<i>zraven pa damo dogovore</i>	Individualni načrt	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
E48	<i>že vnaprej planiramo in vemo, kje se bo šlo v odvzem in se že prej odpre zadevo</i>	Iskanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
E49	<i>rejniških družin primanjkuje, poizvedb po njih pa je veliko</i>	Pomanjkanje rejniških družin	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
E50	<i>Pri tem samem prehodu je bolje, da je zraven oseba, ki jo otrok pozna. Da je za otroka čim manj stresno.</i>	Prisotnost strokovne delavke	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
E51	<i>Definitivno je to timsko delo. Mi mammo vsak teden time družine in tam potem sodelujemo</i>	Sodelovanje na timih	Timsko delo	Delo na področju rejništva
E52	<i>pomembno, da sta dva strokovna delavca.</i>	Delo v paru	Timsko delo	Delo na področju rejništva
E53	<i>Na CSD-jih je to težko, da dosežemo</i>	Težko doseči delo v paru	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom

E54	<i>dvigniti normativ</i>	Potreba po dvigu normativa	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
E55	<i>da se znam pogovarjati z otrokom, na njemu primeren način</i>	Kako se pogovarjati z otrokom	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
E56	<i>nekaj znanja o potrebah otroka v določenem razvojnem obdobju</i>	Znanje o potrebah otroka v določenem razvojnem obdobju	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
E57	<i>poznam neke osnove psihologije</i>	Psihologija	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
E58	<i>sodelovanje z vsemi udeleženi</i>	Zmožnost sodelovanja	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
E59	<i>vzpostavljanje delovnega odnosa</i>	Znanje o vzpostavljanju delovnega odnosa	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
E60	<i>vsi drugi osnovni koncepti socialnega dela</i>	Koncepti socialnega dela	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
E61	<i>da se znaš vživeti v situacijo otroka</i>	Empatija	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
E62	<i>Empatija je torej ključna.</i>	Empatija	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
E63	<i>iskrenost do otrok</i>	Iskrenost	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
E64	<i>sem dobro organizirana</i>	Organiziranost	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
E65	<i>znam sprejeti tudi kakšne težke odločitve</i>	Sposobnost sprejemanja odločitev	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom

Tabela 9.6: Intervju F

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
F1	<i>priprava otroka na rejništvo striktno naloga CSD-ja</i>	Priprava je naloga CSD	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
F2	<i>opraviti pogovor z otrokom, potencialnim rejnikom, potem pa imajo skupen spoznavni intervju, pa potem da se šele vidijo</i>	Začetni pogovori	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
F3	<i>jim potem razložimo, da je rejništvo podobno, kot tukaj, da imajo dostikrat rejniške družine tudi druge otroke</i>	Seznanjanje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
F4	<i>Mi se samo pogovarjamo z njimi o tem, če so se sami pripravljali o tem z nami pogovarjat</i>	Izvajanje pogovora z otrokom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
F5	<i>Običajno se potem nam bolj zaupajo, ker oni pri nam bivajo</i>	Vzpostavljanje zaupanja	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom

F6	<i>jim vedno rečem, moja vrata so odprta in vejo, da sem tukaj od takrat do takrat in sem na voljo</i>	Zagotavljanje varnega prostora za pogovor	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
F7	<i>imajo strahove</i>	Otrokovo doživljanje strahu	Otrokovi negativni občutki	Otrok
F8	<i>pomislike</i>	Otrokovi pomisleki	Otrokovi negativni občutki	Otrok
F9	<i>se veselijo</i>	Otrokovo doživljanje veselja	Otrokovi pozitivni občutki	Otrok
F10	<i>Smo imeli že kar nekaj otrok v rejništvu, ki tudi niso sprejeli, da bodo morali v rejništvo</i>	Zavračanje rejništva	Otrokovi negativni občutki	Otrok
F11	<i>zavračala je rejništvo</i>	Zavračanje rejništva	Otrokovi negativni občutki	Otrok
F12	<i>sta se zelo veselila iti v rejništvo</i>	Otrokovo pozitivno doživljanje prehoda	Otrokovi pozitivni občutki	Otrok
F13	<i>lažje nam zaupajo</i>	Vzpostavljanje zaupanja	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
F14	<i>Pri nam je to bolj in manj spontano, da pride do teh pogovorov, tudi teh zaupnih</i>	Individualni pogovori z otroki	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
F15	<i>lažje prenesemo neke informacije naprej CSD-ju, ki jih mogoče drugače ne bi dobil ali pa bi jih dobil kasneje</i>	Sodelovanje med kriznim centrom in CSD	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
F16	<i>Občutek krivde in občutek sramu</i>	Otrokovo doživljanje občutka krivde in sramu	Otrokovi negativni občutki	Otrok
F17	<i>Krivdo, da so izdali starše</i>	Otrokovo doživljanje krivde	Otrokovi negativni občutki	Otrok
F18	<i>Da oni niso dovolj dobri, da bi šli nazaj domov</i>	Otrokovo doživljanje ničvrednosti	Otrokovi negativni občutki	Otrok
F19	<i>oni krivi, da so morali iti od doma</i>	Otrokovo doživljanje krivde	Otrokovi negativni občutki	Otrok
F20	<i>običajno povemo realno, kakšne so možnosti pa jih vprašamo, kaj si oni želijo pa da bomo to potem prenesli CSD</i>	Zanimanje za otrokove želje	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
F21	<i>pridejo s CSD sem na razgovor</i>	Spremljanje otroka v kriznem centru	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
F22	<i>Predstavi se otroku to sodelavko, ki ima čez rejništvo</i>	Spoznavanje socialne delavke	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
F23	<i>povejo, da jih imajo namen dati v rejništvo</i>	Seznanjanje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
F24	<i>jim damo vedeti, da smo tukaj zanje in če karkoli potrebuje, da se lahko na nas obrne</i>	Zagotavljanje varnega prostora	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
F25	<i>z njimi pogovarjaš njihovim letom primerno</i>	Pogovori z otrokom	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
F26	<i>Mlajši so veseli že, če si tukaj in se z njimi igraš</i>	Komunikacija na drugačen način	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
F27	<i>Opažam da se sprašujejo, zakaj morajo oni nekam it.</i>	Zmedenost otrok	Otrokovi negativni občutki	Otrok
F28	<i>je običajno, da pridejo rejniki kar sem</i>	Spoznavanje rejniške družine in otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
F29	<i>pridejo na spoznavni dan in je socialna delavka, da je ena oseba, ki jo otrok pozna</i>	Spremljanje otroka v kriznem centru	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva

F30	<i>Potem naj bi bilo tako, da pridejo enkrat sami</i>	Spoznavanje rejniške družine in otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
F31	<i>Znajo jih tudi peljat k sebi domov, da otrok vidi, kje bo</i>	Otrokov ogled rejniškega doma	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
F32	<i>znaš vodit pogovor z otrokom</i>	Znanje o vodenju pogovora	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
F33	<i>vzpostavljaš, da pustiš prostor</i>	Znanje o vzpostavljanju varnega prostora	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
F34	<i>pustiš otroku, da si lahko vzame čas, da se odpre</i>	Odpiranje prostora za otrokov glas	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom

Tabela 9.7: Intervju G

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
G1	<i>Za določenega otroka poiščemo ustrezno rejniško družino</i>	Iskanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
G2	<i>pripravimo otroka na vstop v to družino</i>	Priprava otroka na vstop v rejništvo	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
G3	<i>Otrok naj bi vedel, katera je ta družina.</i>	Seznanjanje otroka z izbrano rejniško družino	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
G4	<i>tista družina, ki ustreza otrokovim potrebam, nekega razvojnega obdobja, v katerem se nahaja. Hkrati pa tudi ostalim stvarjem, ki jih otrok ima recimo njegovemu temperamentu, še drugim značilnostim. Hkrati pa je pomembno, da se začutijo.</i>	Izbira rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
G5	<i>ugotovit, kaj ta otrok konkretno rabi, kakšne oblike pomoči, mogoče rabi tudi kakšno strokovno obravnavo</i>	Definiranje obsega pomoči	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
G6	<i>Prišlo je do tega, da je rekla, »jaz tukaj ne bom«.</i>	Upoštevanje otrokovih želja	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
G7	<i>začasno namestimo v krizni center</i>	Namestitev otroka v krizni center	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
G8	<i>Odločitev, kaj bi bilo najbolj ustrezno za tega otroka, je strokovna, je timska.</i>	Sodelovanje z drugimi strokovnimi delavci	Timsko delo	Delo na področju rejništva
G9	<i>Strokovni delavci mu povemo, gremo do njega</i>	Seznanjanje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
G10	<i>Se z njim pogovarjamo, da nekaj časa ne bo šel domov, da bomo iskali ustrezne rešitve,</i>	Seznanjanje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
G11	<i>se pogovarjamo z njim o tem, kaj je to rejniška družina, kaj to pomeni zanj, da to pomeni, da bo nekaj časa živel pri tujih ljudeh, da bo tam tudi hodil v šolo</i>	Seznanjanje otroka z rejništvom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva

G12	<i>dogovorimo, da bo vedel otrok, kam bo šel, preden gre</i>	Seznanjanje otroka z izbrano rejniško družino	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
G13	<i>rejniki ga lahko obišejo, da navežejo prvi kontakt z otrokom.</i>	Spoznavanje rejniške družine in otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
G14	<i>Pri eni dojenčici sta na primer rejnika hodila v Palčico jo obiskovat, jo gledat, pestvat, preoblačit</i>	Spoznavanje rejniške družine in otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
G15	<i>negotovost</i>	Otrokovo doživljanje negotovosti in strahu	Negativni občutki otrok	Otrok
G16	<i>strah</i>	Otrokovo doživljanje strahu	Negativni občutki otrok	Otrok
G17	<i>otroku čim bolj omilit stisko</i>	Omilitve otrokove stiske	Pomoč in podpora otroku	Delo z otrokom
G18	<i>on gre nekam, kjer je neznano in seveda to zanj predstavlja hude stiske</i>	Otrokova stiska	Negativni občutki otrok	Otrok
G19	<i>rejnica prišla na Center in sta se tam srečala prvič</i>	Spoznavanje rejniške družine in otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
G20	<i>Ta prehod je bil zanj lažji tukaj na Centru, ko se je mama tudi poslovila od njega in potem šla naprej, fantek je šel pa z rejnico v rejniški dom.</i>	Rejnica odpelje otroka iz CSD	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
G21	<i>Treba se je vseeno o tem pogovarjati, da se razbremeni otroka.</i>	Razbremenjevalni pogovor z otrokom	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
G22	<i>rejnica prišla v Palčico in jaz sem bila zraven, ko sta otroka prevzela in potem smo skupaj šli v rejniški dom</i>	Prisotnost socialne delavke	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
G23	<i>da sem videla, kako so takoj po prihodu poskrbeli zanj</i>	Spremljanje otroka	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
G24	<i>je odšla rejnica z otrokom domov</i>	Rejnica odpelje otroka iz kriznega centra	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
G25	<i>jaz pa sem kasneje prišla v rejniško družino</i>	Obisk tik po namestitvi v rejniško družino	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
G26	<i>Takoj ob namestitvi sklenemo okviren individualni načrt</i>	Okviren individualni načrt	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
G27	<i>kako je recimo s pediatrom, kako je z dokumenti, s prijavo začasnega bivališča, vpisom v vrtec</i>	Okviren individualni načrt	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
G28	<i>lahko ob sami namestitvi rejnikom damo enkratno obliko pomoči za nakup najosnovnejših pripomočkov</i>	Pomoč CSD	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
G29	<i>V roku enega meseca je treba sklicati prvi IPS</i>	Prvi sestanek IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
G30	<i>prve dni od namestitve otroka pokličem rejniško družino in vprašam, kako je bilo, kako je</i>	Stik po namestitvi	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva

	<i>preživel prvo noč, ali so bile kakšne težave, ali rejnika zmoreta</i>			
G31	<i>Vsaj prvi teden se skoraj dnevno slišimo z rejniki</i>	Stik po namestitvi	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
G32	<i>Na prvem IPS se pa postavi individualni načrt otroka, ki zajema vsa pomembna življenjska področja</i>	Individualni načrt	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
G33	<i>Na začetku v praksi bolj pogosto sklicujem IPS, ker se zgodi veliko stvari.</i>	Pogostost sestankov IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
G34	<i>redno slišimo z rejniško družino</i>	Ohranjanje stikov z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
G35	<i>Otrok mora vedeti, da je tam ena strokovna delavka, ki ga čuva.</i>	Zagotavljanje občutka varnosti pri otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
G36	<i>Manjših otrok ne vključujemo v IPS, ker so lahko to zelo neprijetne zadeve</i>	Ne-sodelovanje otrok v IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
G37	<i>Starejši otroci pa sodelujejo.</i>	Sodelovanje otrok v IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
G38	<i>redni obiski na domu v rejniški družini, kjer se potlej vidi cela družinska dinamika</i>	Spremljanje rejništva po namestitvi	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
G39	<i>s pogovori z otroki</i>	Individualni pogovor z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
G40	<i>našli tudi drugo obliko pomoči v obliki mobilne službe</i>	Druga podpora otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
G41	<i>tudi rejnica pride in ji nudimo podporo</i>	Podpora rejnikom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
G42	<i>IPS sestanki</i>	Spremljanje rejništva po namestitvi	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
G43	<i>seveda poskušamo upoštevati tisto, kar je možno</i>	Upoštevanje otrokovih želja	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
G44	<i>Otrokov glas recimo zagovarjamo na sodišču</i>	Zagovarjanje otrokovega glasu	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
G45	<i>pomembno, da otroke slišimo</i>	Slišati otroka	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
G46	<i>prenesti te želje potem naprej staršem, jim povedati, kaj si otroci želijo</i>	Upoštevanje otrokovih želja	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
G47	<i>geštalt terapije</i>	Terapevtsko znanje	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
G48	<i>izobraževanja s področja nasilja</i>	Znanje o področju nasilja	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
G49	<i>Te pomoči so, vendar so predloge čakalne vrste</i>	Dolge čakalne dobe	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
G50	<i>potrebno znati zakonodajo s tega področja</i>	Poznavanje zakonodaje	Znanja socialnih delavka	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
G51	<i>naloge v rejništvu</i>	Znanje o sistemu rejništva	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom

G52	<i>sem empatična do teh otrok</i>	Empatija	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
-----	-----------------------------------	----------	-----------------------------	--

Tabela 9.8: Intervju H

Št. izjave	Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
H1	<i>namestitev v rejniško družino samo na podlagi odvzema</i>	Odvzem otroka	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
H2	<i>Najprej je treba poiskati primerno rejniško družino</i>	Iskanje rejniške družine	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
H3	<i>treba pripraviti otroka, v kolikor je to možno glede na starost in stopnjo razumevanja</i>	Priprava otroka na vstop v rejništvo	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
H4	<i>govoriti s starši, govoriti z rejniki, narediti celo pripravo</i>	Priprava vseh udeležencev	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
H5	<i>tudi zraven, če gre direktno iz odvzema do namestitve greš zraven tudi že v odvzem</i>	Prisotnost pri odvzemu	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
H6	<i>Če je vmes prehodna opcija, torej krizni center, potem hodim tudi tja otroka obiskovat, ga pripravljat na to. Mu povedati, zakaj je sploh prišlo do tega.</i>	Spremljanje otroka v kriznem centru	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
H7	<i>dogovoriš za obisk teh kandidatov za rejnike</i>	Spoznavanje rejniške družine in otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
H8	<i>Prvič greš z njimi, potem pa jim daš možnost, da se tudi sami dogovarjajo s kriznim centrom</i>	Spoznavanje rejniške družine in otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
H9	<i>Pri sami namestitvi sem pa tudi jaz prisotna kot strokovni delavec, jih pospremim prav do doma</i>	Prisotnost pri namestitvi v rejniško družino	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
H10	<i>po parih dneh po namestitvi spet obisk, da vidiš, kako je bilo začetno spoznavanje, kako poteka, če je vse urejeno za otroka, ali mu je treba kaj zrihtat, ali ima vse dokumente urejene.</i>	Obisk tik po namestitvi v rejniško družino	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
H11	<i>Po zakonu je potrebno po enem mesecu tudi organizirati sestanek IPS</i>	Prvi sestanek IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
H12	<i>gre otrok v krizni center, ker ne moreš ti v enem dnevu dobiti rejniške družine za otroka</i>	Namestitev otroka v krizni center	Odvzem otroka in namestitev v krizni center	Začetek rejništva
H13	<i>Vprašamo jih, kako se počutijo v družini</i>	Preverjanje počutja	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H14	<i>da jih spoznaš</i>	Grajenje odnosa z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H15	<i>mu poveš čim več informacij</i>	Informiranje otroka	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
H16	<i>Kakšnemu starejšemu res lahko že vse razložiš, kakšnemu majhnemu pa na njemu razumljiv način poveš</i>	Primerna priprava otroka glede na starost	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva

H17	<i>Jih nekako pomiriš</i>	Zagotavljanje občutka varnosti pri otroku	Pomoč in podpora otroku	Delo z otrokom
H18	<i>otroci še vedno navezani na svoje starše in nočejo iz družine. In je stiska</i>	Otrokova stiska	Otrokovi negativni občutki	Otrok
H19	<i>želele iti iz družine</i>	Otrokova stiska	Otrokovi negativni občutki	Otrok
H20	<i>Mi smo se lahko pripravili in dejansko so se nam zelo zaupale</i>	Zagotavljanje občutka varnosti pri otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H21	<i>Najprej v šoli svetovalnim delavkam, pa tudi na Centru</i>	Podpora šole	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H22	<i>pomembno, da vzpostaviš to zaupanje z otrokom, da ti pove te stvari</i>	Vzpostavljanje zaupnega odnosa	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H23	<i>In da mu daš ta občutek varnosti, da bo za njega poskrbljeno</i>	Zagotavljanje občutka varnosti pri otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H24	<i>jezni so na starše</i>	Otrokovo doživljanje jeze	Otrokovi negativni občutki	Otrok
H25	<i>Strah pred tem, kaj se bo zgodilo</i>	Otrokovo doživljanje strahu	Otrokovi negativni občutki	Otrok
H26	<i>pred tem, kaj se bo staršem zgodilo</i>	Otrokovo doživljanje strahu	Otrokovi negativni občutki	Otrok
H27	<i>In strah pred tem, kaj to za starše pomeni, ali se bojo sploh še videli</i>	Otrokovo doživljanje strahu	Otrokovi negativni občutki	Otrok
H28	<i>da bodo videli starše, da bo za njih poskrbljeno, da niso oni nič krivi</i>	Zagotavljanje občutka varnosti pri otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H29	<i>Da bi jih morali starši zaščititi, pa jih niso in jih zato nameščamo.</i>	Informiranje otroka o razlogih za rejništvo	Priprava otroka na rejništvo	Začetek rejništva
H30	<i>Ja vedno sem zraven ob namestitvi</i>	Prisotnost socialne delavke	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
H31	<i>se mi zdi zelo pomembno, da je zraven ena oseba, ki jo je že prej spoznal, da se bolj varno počutil</i>	Zagotavljanje občutka varnosti	Prehod otroka v rejniško družino	Začetek rejništva
H32	<i>S temi obiski najbolj sodeluješ z otroki</i>	Vzdrževanje stika z otrokom	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
H33	<i>Ti greš k njim pa se lahko na samem tudi z njim pogovoriš, lahko se vpričo rejnikov</i>	Vzdrževanje stika z otrokom	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
H34	<i>Na teh sestankih IPS mlajših otrok ne vabimo zraven, ker so to take vsebine, ki niso včasih primerne za njih</i>	Ne-sodelovanje otroka na IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
H35	<i>Te starejši otroci, ki pa lahko že sami zase povejo, jih pa vedno povabimo tudi na sestanek</i>	Sodelovanje otroka na IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
H36	<i>najbolj komunikacija s temi starejšimi po telefonu, z mlajšimi pa da greš dejansko tja v družino in se z njim pogovoriš.</i>	Individualni pogovor z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H37	<i>Veliko premalo, ker nimamo časa, ker je preveč primerov</i>	Premalo pogovorov	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom

H38	<i>najmanj enkrat na leto obisk, kar je res premalo</i>	Pogostost stikov	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
H39	<i>ko so začetne namestitve greš tudi večkrat, na en mesec, na dva meseca tja</i>	Pogostost stikov tik po namestitvi	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
H40	<i>na prvem IPS pregledaš potrebe otroka, kaj vse potrebuje in se na tem prvem IPS to zapiše in predstavi vsem, ki so povabljeni</i>	Prvi sestanek IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
H41	<i>zapisano kaj otrok potrebuje, glede šolanja, zdravja, življenja v rejništvu, stikov z matično družino</i>	Individualni načrt	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
H42	<i>Skladno z razvojem otroka, spremembami, se te stvari lahko tudi spreminjajo.</i>	Individualni načrt	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
H43	<i>ko smo ravno enega otroka namestili, imamo na 3 mesece IPS, pa potem na pol leta</i>	Pogostost sestankov IPS	Individualna projektna skupina	Delo na področju rejništva
H44	<i>si ti tisti, ki moraš pridobiti zaupanje v otroka, da ti otrok pove</i>	Vzpostavljanje zaupanja	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H45	<i>daš otroku priložnost, da samo tebi nekaj pove</i>	Odpiranje prostora za otrokov glas	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
H46	<i>omogočaš ta prostor, da dejansko prenašaš naprej, kaj ti otrok pove</i>	Prenašanje otrokovih želja	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
H47	<i>Da si ti otroku neka varna zaščita in mu daš vedeti, da si oseba, ki mu otrok lahko zaupa.</i>	Zagotavljanje občutka varnosti pri otroku	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H48	<i>Vprašamo, kaj bi si želeli.</i>	Zanimanje za otrokove želje	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
H49	<i>Mogoče vključiti v kakšno aktivnost, počitniško varstvo, kakšne kolonije da jim organiziramo.</i>	Organiziranje otrokovih dodatnih aktivnosti	Naloge ob pričetku rejništva	Delo na področju rejništva
H50	<i>Ali pa če lahko CSD kaj pomaga pri tem se vključimo, mogoče pri kakšnih stroških, da uredimo neka nadomestila</i>	Pomoč CSD	Pomoč in podpora otroku	Delo z otrokom
H51	<i>imam izkušnjo, da kar dosti zaupajo, kaj si želijo</i>	Zanimanje za otrokove želje	Ohranjanje glasu otroka	Delo z otrokom
H52	<i>neprimerno vedenje</i>	Vedenjske težave	Izzivi otrok	Otrok
H53	<i>jezikovne težave</i>	Jezikovne težave	Izzivi otrok	Otrok
H54	<i>učne težave</i>	Učne težave	Izzivi otrok	Otrok
H55	<i>moraš imeti empatijo, da se lahko postaviš v kožo tega otroka, da mu hočeš pomagat</i>	Empatija	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
H56	<i>zanesljiv</i>	Zanesljivost	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
H57	<i>Da si mu neka opora, da ga znaš pomirit</i>	Opora otroku	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
H58	<i>mu vlivaš vire moči</i>	Vlivanje virov moči	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom

H59	<i>si samozavesten</i>	Samozavest	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
H60	<i>delaš vse v smeri, da bi zaščitil otroka</i>	Delo v smeri zaščite otroka	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
H61	<i>na prvem mestu korist otroka in tukaj ne odstopaš</i>	Korist otroka na prvem mestu	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
H62	<i>zagovarjaš interes otrok</i>	Zagovarjanje interesa otroka	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
H63	<i>odgovoren</i>	Odgovornost	Kompetence socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
H64	<i>vzpostavljanje odnosa</i>	Znanje o vzpostavljanju odnosa	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
H65	<i>z zakonodajnega področja moraš kar precej znati</i>	Znanje o zakonodaji	Znanja socialnih delavk	Pomembna znanja in kompetence pri delu z otrokom
H66	<i>Veliko več je bilo pogovorov, veliko več obiskov, zdaj pa dejansko ti nimaš več časa, ker je preveč primerov.</i>	Pomanjkanje časa	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
H67	<i>nimaš več toliko časa za osebni, pristni stik</i>	Pomanjkanje časa	Kadrovska podhranjenost	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
H68	<i>Prva podpora je rejnik, mislim da ima glavno vlogo, ker je ves čas z otrokom</i>	Podpora rejnikov	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H69	<i> vključitev k drugim strokovnjakom</i>	Sodelovanje drugih strokovnih delavcev z otrokom	Podpora in pomoč otroku	Delo z otrokom
H70	<i>problem dolgih čakalnih vrst</i>	Dolge čakalne dobe	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom
H71	<i>pa tudi za kakšnega hudo travmatiziranega otroka je enkrat na mesec definitivno premalo</i>	Premalo pogosta obravnava	Sistemske pomanjkljivosti	Pomanjkljivosti pri strokovnem delu z otrokom

9.3. Priloga 3: Osnovno kodiranje

1. ZAČETEK REJNIŠTVA

Odvzem otroka in namestitvev v krizni center

- Nujni odvzem otroka (A1, C2)
- Razlog za odvzem (A3, B2, C1, C7, C8)
- Odvzem otroka (B1, D1, E8, H1)
- Namestitev otroka v krizni center (A6, A8, A23, A42, D2, G7, H12)
- Otrok v kriznem centru (A43)

- Sodelovanje med kriznim centrom in CSD (F15)

Priprava otroka na rejništvo

- Priprava prostora za otroka (A52, A53, A54)
- Priprava otrok v kriznem centru (A24, E12, E13)
- Seznanjanje otroka z rejništvom (A28, A30, A46, B12, C32, E17, F3, F23, G9, G10, G11)
- Informiranje otroka (A31, A35, H15)
- Spoznavanje rejniške družine in otroka (A33, A34, C30, D11, E1, F28, F30, G13, G14, G19, H7, H8)
- Postopna priprava (A47)
- Informiranje otroka o razlogih za rejništvo (B13, B14, D27, H29)
- Seznanjanje otroka z izbrano rejniško družino (B15, C39, G3, G12)
- Primerna priprava otroka glede na starost (B18, B19, C43, D9, D22, D23, D24, E14, H16)
- Otrokov ogled rejniškega doma (B20, B21, F31)
- Otrokovo zavedanje, da bo moral v rejništvo (C34)
- Spremljanje otroka v kriznem centru (D10, D13, E3, F21, F29, H6)
- Rejničino spremljanje otroka v kriznem centru (D12)
- Podpora otrokove neformalne socialne mreže (D28)
- Postopen prehod otroka v rejniško družino (D30)
- Spoznavanje socialne delavke (F22)
- Izvajanje pogovora z otrokom (F4)
- Razbremenjevalni pogovor z otrokom (G21)

Prehod otroka v rejniško družino

- Prisotnost socialne delavke (A48, C71, E50, E16, G22, H30)
- Odsotnost socialne delavke (A49)
- Rejnica odpelje otroka iz kriznega centra (C70, E4, E7, G24)
- Prisotnost staršev pri namestitvi (C72)
- Pomoč pri selitvi (E18)
- Čim manj stresno (E19)
- Rejnica odpelje otroka iz CSD (G20)
- Zagotavljanje občutka varnosti (H31)

2. DELO NA PODROČJU REJNIŠTVA

Naloge ob pričetku rejništva

- Predlog na sodišče (A4, A7, C3, C38)
- Opis problematike družine (A9)
- Iskanje rejniške družine (A11, A12, A14, B4, C5, C14, C37, D5, E21, G1, H2)
- Izbira rejniške družine (A13, A18, B5, D6, G4)
- Spoznavanje rejniške družine (A15, B8)
- Informiranje rejniške družine (A16, B9, E6)
- Informiranje o rejniški družini (A17)
- Rejniška pogodba (A20, A21, A22, C15)
- Obisk tik po namestitvi v rejniško družino (A50, B40, G25, H10)
- Spremljanje namestitve otroka v rejniško družino (A51)
- Sklep sodišča o nujnem odvzemu (A5)
- Sklep sodišča o namestitvi (A19)
- Predlog na sodišče za namestitev otroka v rejniško družino (B10)
- Prisotnost na sodišču (B23)
- Spremljanje rejništva po namestitvi (B32, C76, G42, G38)
- Zbiranje informacij o otroku (C6)
- Upoštevanje zakonov (C16)
- Priprava dopisa glede poizvedbe za rejništvo (D8)
- Sodelovanje s sodiščem (D19)
- Vzdrževanje stikov preko telefona (D35)
- Urejanje formalnih zadev (E2, E5)
- Stik po namestitvi (G30, G31)
- Priprava otroka na vstop v rejništvo (G2, H3)
- Definiranje obsega pomoči (G5)
- Okviren individualni načrt (G26, G27)
- Prisotnost pri odvzemu (H5)
- Prisotnost pri namestitvi v rejniško družino (H9)
- Vzdrževanje stika z otrokom (H32, H33)
- Organiziranje otrokovih dodatnih aktivnosti (H49)
- Pogostost stikov tik po namestitvi (H39)

Timsko delo

- Sodelovanje na MDT (A2, D3)
- Sodelovanje z drugimi CSD (A10, B7, D7)
- Sodelovanje z drugimi strokovnimi delavkami (B3, C41, C80, D4, D16, D17, E22, G8)
- Porazdelitev strokovnih nalog ob pričetku rejništva (C42)
- Sodelovanje s kriznim centrom (D15)
- Poznavanje otrok s strani drugih strokovnih delavcev (E9, E10)
- Vključenost različnih oseb (E11)
- Sodelovanje na timih (E37, E51)
- Delo v paru (E52)

Individualna projektna skupina

- Prvi sestanek IPS (A63, B41, C22, E29, G29, H11, H40)
- Individualni načrt (B42, C23, C24, E46, E47, G32, H41, H42)
- Pogostost sestankov IPS (A64, B43, C77, D38, E36, G33, H43)
- Ključni člani IPS (C25, E30)
- Sodelovanje otroka v IPS (A59, A60, A61, B46, C26, D39, G37, H35)
- Ne-sodelovanje otroka iz IPS (C27, D40, E38, G36, H34)

3. DELO Z OTROKOM

Podpora in pomoč otroku

- Pomoč CSD (A55, A87, B55, G28, H50)
- Obiskovanje otroka v rejniški družini (A57, B35, C29, C73, E31)
- Individualni pogovor z otrokom (A58, A62, A69, B38, C53, E32, F14, C39, H36)
- Potreba po dodatni strokovni pomoči (A88, E43)
- Informiranje otroka (A44)
- Spremljanje otroka (A25, A45, G23)
- Sodelovanje drugih strokovnih delavcev z otrokom (B37, C54, E23, E35, H69)
- Sodelovanje takoj po namestitvi (B44)
- Terapevtska obravnava otroka (B51)
- Psihiatrična obravnava otroka (B52)
- Podpora rejnikom (B26, C17, C18, C28, C30, C74, C78, D31, D34, E33, G41)
- Grajenje odnosa z otrokom (B31, H14)

- Otrokovo okrevanje po doživljanju težkih izkušenj (C11, C12)
- Ohranjanje stikov z otrokom (C75, D41, D42, G34)
- Zagotavljanje občutka varnosti pri otroku (C63, C66, G35, H20, H22, H23, H28, H47, H17)
- Zanimanje za otrokove občutke (C45, C64)
- Pomoč otroku pri izražanju negativnih občutkov (C69)
- Potreba po individualni pomoči otroku (D36)
- Preveč različnih oseb (E25)
- Druga podpora otroku (E26, E27, E28, G40)
- Podpora rejnikov (E42, H68)
- Težave pri vzpostavljanju zaupanja (E24)
- Vzpostavljanje zaupanja (F5, F13)
- Zagotavljanje varnega prostora za pogovor (F6, F24)
- Omilitev otrokove stiske (G17)
- Podpora šole (H21)
- Preverjanje počutja (H13)

Ohranjanje glasu otroka

- Komunikacija na drugačen način (A32, E41, F26)
- Osredotočenost na otrokove potrebe (A36)
- Iskrenost do otroka (A37)
- Seznanjanje s pomembnimi informacijami (A38)
- Problemi pri upoštevanju želja otroka (A68, A74)
- Odpiranje prostora za otrokov glas (A70, B46, C44, C51, H45)
- Slišati otroka (A73, B45, G45)
- Pogovor z otrokom (A75, D43, F25)
- Približevanje otroku (A76, A77, C19, D29)
- Upoštevanje otrokovih želja (B22, E40, G6, G43, G46)
- Preverjanje otrokovega počutja (B47)
- Zatiranje občutka krivde (C50, C52)
- Prisluhniti otroku (C65, C59)
- Izhodišče nevedočega (C58)
- Zanimanje za otrokove želje (D26, F20, H48, H51)

- Zagovarjanje otroka (D44)
- Zagovarjanje otrokovega glasu (G44)
- Prenašanje otrokovih želja (H46)

4. OTROK

Otrokovi negativni občutki

- Otrokovo doživljanje strahu (A72, A71, C49, C55, F7, G16, H25, H26, H27)
- Otrokovo doživljanje žalosti (A40, B28, C61, C67)
- Otrokovo doživljanje jeze (A41, A39, B27, B28, C68, H24)
- Otrokovo doživljanje sramu (C56, F16)
- Otrokova stiska (A26, A29, G18, H18, H19)
- Doživljanje prehoda kot travmatičnega (B17)
- Otrokovo izražanje čustev na negativen način (B24)
- Potreba po pozornosti (B25)
- Zaprtost otrok (C57)
- Otrokovo občutenje zavrženosti (D53)
- Otrokovi pomisleki (F8)
- Zavračanje rejništva (F11, F10)
- Doživljanje občutka krivde (F16, F17, F19)
- Otrokovo doživljanje ničvrednosti (F18)
- Zmedenost otrok (F27)
- Otrokovo doživljanje negotovosti (G15)

Otrokovi pozitivni občutki

- Pozitiven odziv na to, da bodo morali v rejniško družino (C46)
- Otrokovo doživljanje veselja (D32, F9)
- Otrokovo pozitivno doživljanje prehoda (E20, F12)

Izzivi otrok

- Težave pri stikih z matičnimi starši (A56, A65, A66)
- Vedenjske težave (B29, H52)
- Travmatiziranost in zanemarjenost (C10)
- Nemir (C9)
- Novosti (C20)

- Nezbranost (C21)
- Težave pri učenju na nove navade (C81)
- Ločitev sorojencev (E15)
- Jezikovne težave (H53)
- Učne težave (H54)

5. POMEMBNA ZNANJA IN KOMPETENCE PRI DELU Z OTROKOM

Znanja socialnih delavk

- Psihologija (A78, B49, E57)
- Kako se pogovarjati z otrokom (A79, E55, F32)
- Lastne izkušnje (A80)
- Znanje o sistemu rejništva (B50, D46, G51)
- Znanje o potrebah otroka v določenem razvojnem obdobju (E56)
- Znanje o vzpostavljanju odnosa (E59, H64)
- Koncepti socialnega dela (E60)
- Znanje o vzpostavljanju varnega prostora (F33)
- Terapevtsko znanje (G47)
- Znanje o področju nasilja (G48)
- Poznavanje zakonodaje (G50, H65)

Kompetence socialnih delavk

- Iskrenost do otrok (A81, B39, C47, C48, E63)
- Sposobnost približevanja (A82)
- Osredotočenost na otrokovo korist (C13, C79, D20, D33, H61)
- Skrbnost do otrok (D14)
- Samozavest (D45)
- Organiziranost (E64, H63)
- Sposobnost sprejemanja odločitev (E65)
- Empatija (E61, E62, G52, H55)
- Moč (H56)
- Opora otroku (H57)
- Vlivanje virov moči (H58)
- Delo v smeri zaščite otroka (H60)

- Zagovarjanje interesa otroka (H62)

6. POMANJKLJIVOSTI PRI STROKOVNEM DELU Z OTROKOM

Kadrovska podhranjenost

- Premalo strokovnjakov (A89)
- Pomanjkanje časa (B36, H66, H67)
- Kadrovska stiska na CSD (D17)
- Pomanjkanje psihologinj na CSD (D18)
- Slabša kvaliteta dela (D21)
- Težko doseči delo v paru (E53)
- Potreba po dvigu normativa (E54)
- Premalo pogovorov (H37)
- Premalo pogosti stiki (H38)

Sistemske pomanjkljivosti

- Premalo dodatne pomoči (A83, A90)
- Potreba po dodatni pomoči (A84)
- Dolge čakalne dobe (A85, B53, E44, G49, H70)
- Samoplačniške obravnave (A86, B54)
- Pomanjkanje rejniških družin (B6, C35, C36, E49)
- Potreba po prednostni obravnavi (B56)
- Premalo osredotočanja na otroka (C82)
- Potreba po izboljšanju Kataloga (D48)
- Potreba po reorganizaciji rejništva (D49)
- Potreba po specializiranih rejniških družinah (D50)
- Potreba po delu na preventivi (D51)
- Premalo pogosta obravnava (E45, H71)